

IV 78905

prosvetni delavec

25let

List delavcev v vzgojno-izobraževalnih zavodih

Ljubljana, 18. januarja 1974 – številka 1

Lansko leto, za mumije sveto

Za mórja so celine eno,
in veter ne kroji strani neba,
le človek rad bi svojo peno
razvel prek vseh celin sveta.

Evropa z Ulstrom je začela,
besneča IRA vžiga domovinski dinamit,
deviški otok je pred sedmimi stoletji vzela
angleška pest, ki vselej vleče k sebi nit.

Berlin je segel preko zida v Bonn,
dve Nemčiji sta v eno zanko ujeti,
pripravljeni za rod in ekonomiko prezreti,
kar štirje veliki grizljajo desetletja kot bonbon.

V ZRN vihrajo socialdemoKARATNE „fane“,
obljublja Brandt med kapitalom in marksizmom pot,
v čeladah starih Bundestag ne plane
nad novi dih, ki zmernim nudi vse manj zmot.

Za Vietnam namenil Nixon je rakete,
v Aziji bi sam rad plesal laser – beat,
Pentagon svoje orle, za dobičke vnete,
pošilja sončni vzhod krotiti.

Neuvrščeni se uvrščajo v panje,
za silne bo njih roj nasilni pik,
korupcije, cenena sila, kolonij jecljanje
širle iz OZN kot Everest navpik.

Iranski ŠAH imperialiste k MATU drega,
z naftno paličico daje cenam takt,
Evropa sivih las pred krizo bega,
oktanska žila Nizozemski toči pakt.

Kambodža hoče krono Sihanuka,
fantomi so prikazni, B-52 prived,
ki sejejo, prepolni bombnih iker za pravmuka,
jekleno žezlo, ki ni ljudstvu v prid.

Pakt NATO je raketniško zaplato
ponudil varšavskemu bratu – češ: dam – daj.
Za milijone mož, armade za potrato
se oži žep. Streap-tease vojakov – lačnih raj!

Na pragu nove ere je obstal Pariz.
Američani so končali petnajstletni vietnamski kviz.
A komunizem, ki ga nosi vsaka kri,
s Kitajci kot požrešni tiger spet preti.

Ponižno dolar vdre v japonski vrt,
ga Nemeč kupi milijardo, dve. Pa ni zatrt,
le rahlo opoteče se, na borzah devalvira,
a marka – milijonarka vitaminsko triumfira.

V Chillu zmagoslavno prekosi Allende
nasprotni tabor Hunov, s hunto opit,
rad bi tankistov jeklo, mračne trende
prekucnil v jarek zgodovine, a je žal – ubit.

Rdeči oblak v ZDA spet Ranjeno koleno kaže,
mu bledoličnik jemlje še lovišča večna.
Upor plemen že v času Washingtona maže
svetniški sij Svobode, ki je mutcem neizrečna.

Slikarji Picassoja denejo na pare,
za jasnovidec je slekel našemu stoletju kožo,
kubizma pionir, mit dobe, genije potare:
zdaj naš je čas, da pridemo v to ložo.

V Milanu kažejo zobe fašisti:
presiti štrajkov, padcev vlad,
skozi pižamo Mussolinija se vidi do obisti,
kaj bi piščanček nežnoriti rad.

Je Bela hiša izgubila Water – gate,
zaupanje volivcev zdrsnilo je v hlače,
sršenje množic ne uduše obljube in zaplate,
kot glni spomenik uho je vladine palače.

Berlin se z rdečo Moskvo zbrati,
saj izolacije se brani vzhod – zahod,
a težko je preteklost pokopati,
še teže ukrotiti škorenj, šivan za pohod.

Obrabil Kissinger si je podplate,
čeprav je reaktiven vsak nebeski let,
pred LE DUC THOJEM tajne – že bradate –
zakuje v mir varljiv, s plohami besed.

Za pol sveta ljudi blešči Alžir:
tam brusijo se kopja, ki so dolgo spala,
pogoj, da ne usahne nafte vir,
ker Zemlja bi brez nje v kameno dobo pala.

Za cioniste, imperialiste, kolonije,
za črno lakoto, državne udare, velegoltno diktaturo,
za velekaptal, za krajo zemlje, razprtije
udarja malih ljudstev gong in bije zadnjo uro.

Julija bili so v Helsinkih posveti,
kako naj skupaj diha stoedini svet
okužen zrak, filter-Prometej naj sveti
v črne saje duš, je humanistični obet.

Z Arabci Židje skočijo si v lase,
puščava je zahrbtna, pesek seje vsem v oči,
zdaj ta zmaguje, zdaj spet drug ne da se,
a zemlje tuje se brez boja ne zgubi.

Oaza bil bi svet in Izraelov sto
lahko bi jafasto cvetelo na planetu,
a kdo naj le odpravi baze tuje, to oko;
ponos in čast in dedno slo, dobljeno po očetu.

Pesnikom umrl je kralj – Nenuda.
Če bi bil on v kakšnem paktu prvi žarek,
bi iz širin premnogih src prišla pobuda,
da svet brez pesnikov je strelski jarek.

RAZUM pa svoja pota tiho ubira,
za znanost NOBEL daje svoj posmrtni sij,
dva Amerikanca, dva Angleža, Nemeč salutira,
in dviga misel, ki norcem je preteči kij.

Mi nismo tih odsev sveta,
ne jemo vdano, kar ponuja.
Pri nas vsak svoj statut ima
in vsak v imenu vseh se – kuja.

Kaj so počeli lani Šentflorjanci?
Začeli smo anti-strip-kiču rapsodijo,
da trajen cvet vrednot častijo še zanamci,
in se prisrčno, nemužejsko nasmejijo.

Prešernu izpulili z rok smo kulturnagrado,
za ustvarjalce, ki sršenijo deželo,
Neslišno, brez parade, brez posmrtnih nade
pa jasnovidci opravljajo Sizijska delo!

Za znanje doba naša je kot dobra paša:
ob splošnem še poklicno, družbeno, kulturno
naj v kolektive se in buče vsakovrstne vnaša.
A vsak sam plačaj delo glav nadurno.

Naš Beograd obleče frak za FEST:
sveta elita, film za filmom se zvrsti,
šampanjca reke, gost za gostjo se vrtil,
a NAŠ FILM, v kotu, na koruzi, stiska pest.

Že milo CVETJE V JESENI frfota v april,
scenarij je otožno nostalgijo romantizma oživil,
z asfalta vsak beži. A kdo med kmeti bo prebil?
To kmetstvo mestno striže nam širino kril.

Kulturne skupnosti stabilizirajo kulturo,
spet naj poseže globlje v žep občan:
pa vendar vedno neostrizeno frizuro
ima divjakov misel, ki ji je kulturnik žrtvovan.

Matijska Gubec nam na rodno grudo zdomce kliče,
ni dolgo čakal – borih 400 let,
da v beemvejih, fordih delavne fantiče
ne mika več ob naftni krizi repo plet.

Področja druga naj tiskarski škrat opiše.
Za tisk teh verzov spet bo zmanjkalo tok.
Drug svet naj vam drug kraljevič Matjaž nariše.
Veriga časa le ječarjem ne zakuje nog.

Prvi satir (satiril besedo): IVAN CIMERMAN
Drugi satir (satiril ilustracijo): STANE JAGODIČ

Šole uveljavljajo delegatska razmerja

Še nepopoln, vendar pa za več osnovnih in tudi srednjih šol značilen pregled kaže, da v procesu konstituiranja organizacij združenega dela na področju vzgoje in izobraževanja delavci šol in delovni ljudje uvajajo v prakso ustavna določila. Z delegatskimi razmerji se uveljavljata vzgoja in izobraževanje kot dejavnosti posebnega družbenega pomena; torej kot skupni dejavnosti enakopravnih subjektov, kot so: prosvetni delavci, delovni ljudje v krajevnih skupnostih in delavci temeljnih organizacij združenega dela, starši ter učenci oziroma dijaki.

V statutih je določeno, da je svet šole skupni organ delegacij enakopravnih subjektov, ki deluje po načelih sporazumevanja in dogovarjanja. Svet ima zlasti te pristojnosti:

- daje soglasje k statutu
- sprejema delovni načrt za vodo

- oblikuje in obravnava kadrovske politike šole (enakopravno sodeluje pri imenovanju, npr.: vodij oddelkov po panogi, dislociranih šol, vrta v sestavi šole ipd., sodeluje pri predpisovanju strokovnih in še posebej moralno-političnih kadrovskih meril v statutu itd.)

- obravnava rezultate učno-vzgojnega dela, daje pripombe in mnenja za izboljšanje dejavnosti

- obravnava poročilo o poslovanju in zaključnem računu
- sprejema razvojne programe in investicije

- daje smernice za sklepanje pogodb za opravljeno delo

- obravnava poročila samoupravnega delavskega nadzora glede na svoje pristojnosti

- odloča o drugih zadevah, za katere je pristojen po zakonu, statutu ter samoupravnih aktih

- sprejema poslovnik o svojem delu

Posamezni subjekti takole organizirajo svoje delegacije v svet šole: Starši se organizirajo prek roditeljskih svetov v razredih do šolskega sveta staršev, ki potem izvoli delegacijo v svet šole. Delavci šole izvolijo delegacijo na svojem zboru. Učenci izvolijo delegacijo prek svoje šolske skupnosti učencev, delavci v TOZD in delovni ljudje šolskega okoliša pa izberejo svojo delegacijo prek pristojnih organov teh organizacij. Za srednje šole se volijo delegacije temeljnih organizacij združenega dela predvsem prek zainteresiranih gospodarskih in drugih organizacij, za katere posamezna šola izobražuje kadre.

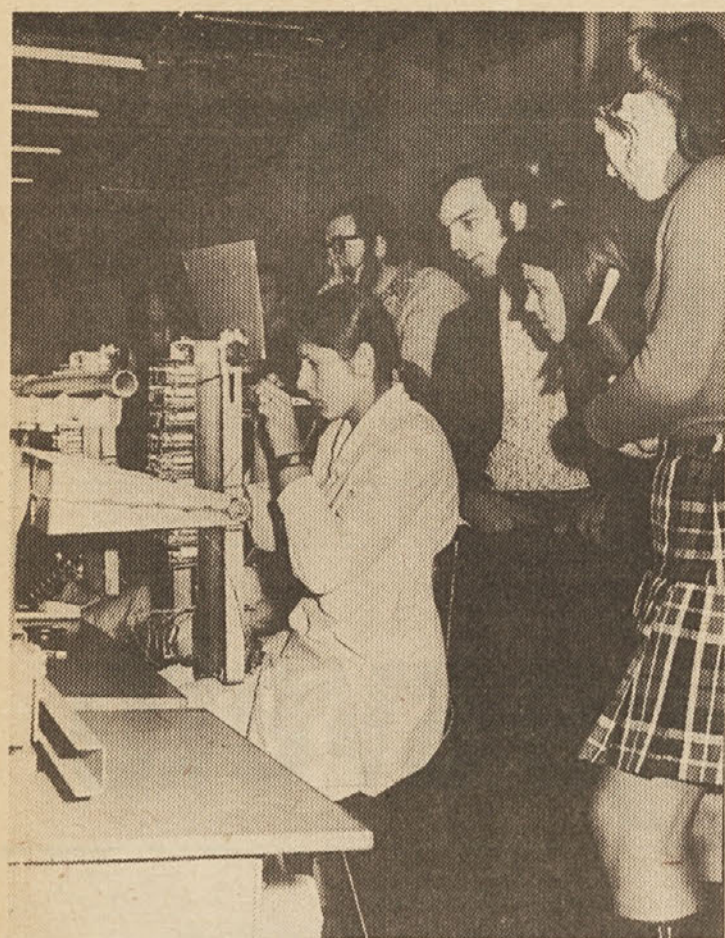
Vsaka delegacija v svetu šole, ne glede na število delegatov, je enakopravna (en glas). Delegati v delegacijah se sporazumevajo po večinskem načelu. Če se o bistvenih vprašanjih ne morejo sporazumeti, med delegacijami ni preglaševanja. Delegati gledajo s spornim vprašanjem pred svoje organe, ki so jih izvolili, in se potem ponovno dogovarjajo in odločajo v svetu šole. Če taka odločitev ne more biti sporazumna, odločajo po načelu večine delegacij in ne po načelu večine članov sveta — ne glede na delegacijo. Dokončno je sprejeta tista odločitev, za katero se je odločila večina delegacij.

Tako kot vsako leto bo privedla tudi letos Zveza mladine Slovenije pohod po poti slovenske delegacije na II. zasedanje AVNOJ. Akcija ima politično-vzgojni pomen.

S slavnostnim koncertom v Ljubljani, razstavo, posebno publikacijo in s proslavo v Črnomlju bo praznoval svojo 30-letnico Partizanski invalidski pevski zbor. In še ena 30-letnica: v Beli krajini je bila pred 30 leti ustanovljena I. oficirska šola.

Večina spominskih dogodkov in proslav je torej vezana na kraje v Beli krajini. Predstavniki družbenopolitičnih organizacij predlagajo, naj vse organizacije, ki so bile ustanovljene pred 30 leti v Beli krajini, proslavijo svoje jubileje z manjšimi prireditvami, konec junija pa bo skupna proslava na Planini pri Črnomlju.

M. K.

Ena od zanimivosti na seminarju za strokovno izpopolnjevanje učiteljev tehničnega pouka je bilo praktično delo pod vodstvom inženirja Vukadina Ivkovića. Izdelali smo marsikaj praktičnega za uporabo v 8. razredu osnovne šole pri obravnavanju elektronike. Takih seminarjev si učitelji tehničnega pouka še želimo! Na fotografiji je montaža elektronskih telefonskih central v Iskri. — Foto: F. Brus

Kdaj, kaj in kako bomo letos proslavljali

Pri republiški konferenci SZDL dela poseben odbor, ki skrbi za to, da bi se slovenska javnost pravočasno pripravila na proslavljanje vseh pomembnejših obletnic v naši republici; zato da se ne bi ponovili nečastni zgledi, ko smo včasih na pomembne obletnice kratko in malo pozabili ali pa jih preveč na tiho obšli. Odbor za proslave je že sprejel in dopolnil predlog proslav v letu 1974 in ga dal v politično presojo in potrditev predsedstvu in izvršnemu odboru RK SZDL Slovenije.

Oglejmo si ta seznam bolj natančno.

Proslave 500-letnice kmečkih uporov se bodo nadaljevale tudi letos. Sklenila jih bo velika proslava, ki bo junija na ljubljanskem Gradu. Uredili bodo ploščad pred Gradom in tja postavili spomenik Matiji Gubcu.

1. junija bo v Trbovljah velika proslava 50-letnice spopada z Orjuno, kjer bo veliko delavsko zborovanje. Tudi ob tej priložnosti bodo odkrili spomenik, ki bo ponazarjal spopad in boj delavskega razreda, in odprli prenovljeni revirski muzej ljudske revolucije. Inštitut za zgodovino delavskega gibanja zbira gradivo za simpozij, ki bo ob istem času v Trbovljah. Na simpoziju z naslovom Revolucionarno delavsko gibanje na Slovenskem bodo naši znani revolucionarji in zgodovinarji obravnavali približno devet tem o razvoju delavskega gibanja, uvodni referat pa bo imel Boris Zihel.

Še ta mesec bomo slovesno počastili 50-letnico Leninove smrti (21.1. 1974). Proslave bosta organizirala ZK in marksistični center.

Leto 1974 bi lahko imenovali leto proslavljanja raznih 30-letnic: preteklo bo 30 let, odkar je bil v Semiču zbor kulturnikov, ki so delovali na osvobojenem ozemlju. Hkrati s tem dogodkom se bomo spomnili tudi 125-letnice Prešernove smrti. Ožja proslava bo v Semiču, po vsej Sloveniji pa bodo kulturne skupnosti organizirale razne proslave. Osrednja proslava bo v Ljubljani, organizirala pa jo bo republiška kulturna skupnost. Slovenskega kulturnega praznika ne bodo torej praznovali samo šole: postal je spodbuda za popestritev dejavnosti kulturnega življenja po vsej Sloveniji. Kulturne skupnosti bodo po tej poti skušale uresničiti geslo: Kulturo delav-

gacij. Torej ne gre za imperativni mandat delegatov, ki bi onemogočil delo sveta, ampak za vsebinsko uveljavljanje delegatskega načela v skladu z načelom neposrednega odločanja. S takim načinom dela in odločanja je omogočeno kar največje sporazumevanje in usklajevanje posamičnih interesov v skupno sprejeti (družbeni) interes.

Številčnost delegacij in s tem sveta šole je odvisna od konkretnih razmer; je taka, da omogoča funkcionalno delo sveta šole. Osnovne šole se odločajo — navajam kot primer — za svete s približno 20 člani, posamezne delegacije pa štejejo od 5 do 7 delegatov.

V nekaterih šolah so se odločili za skupni organ in so delegate, ki niso delavci šole, vključili neposredno v šolski kolektiv, ki glede na majhno število delavcev opravlja tudi funkcijo sveta delovne skupnosti. Kljub temu da so tudi tu delegacije enakopravne, menim, da taka organiziranost ni funkcionalna, ker tako velik zbor ne more dobro opravljati svojih nalog. Vsekakor je boljša tista rešitev, po kateri je svet šole poseben organ, delovna skupnost pa sama organizira svojo notranjo samoupravo.

Samoupravne pristojnosti delovne skupnosti so določene enako kot v drugih temeljnih organizacijah združenega dela, upoštevajoč seveda dejavnost posebnega družbenega pomena. Na področju vzgoje in izobraževanja se uveljavljajo rešitve, ki upoštevajo število zaposlenih.

Tako v delovnih skupnostih s približno do 60 zaposlenih uveljavljajo rešitve, po katerih delovna skupnost neposredno opravlja tudi funkcijo sveta delovne skupnosti, poleg pristojnosti, ki jih že tako ima po ustavnih dopolnilih za temeljne samoupravne odločitve. V večjih organizacijah so prešle ustavno določene temeljne pristojnosti na kolektiv, delavski svet pa postaja z uveljavitvijo delegatskih razmerij predvsem izvršni organ delovne skupnosti. Ponekod se predvsem kot posledica nekaterih vzorcev v terminologiji še vedno uporablja pojem posrednega in neposrednega upravljanja. To se v sedanjih akcijah že presega, delavcem postaja jasno, da predstavlja vsebinsko uresničevanje delegatskih razmerij neposredno samoupravljanje in zato tako pomenovanje upravljanja ni pravilno.

Pri uveljavljanju učencev kot subjektov samoupravljanja so se pojavljala različna mnenja,

kako v statutih to definirati. Vprašanje je namreč, ali lahko npr. učenci osnovne šole odločajo. Vrsta šol ima v statutih že uveljavljene določbe, po katerih so delegacije učencev vključene v upravljanje; lahko dajejo pobude in obravnavajo posamezne zadeve. Težišče torej ni v odločanju, ampak v neposredni vzgoji za samoupravljanje s tem, da vključujemo učence v samoupravne procese. Rešitve se razlikujejo glede na starost učencev in dijakov; dijaki so neposredneje vključeni v samoupravljanje, posebno v strokovnih šolah, kjer soustvarjajo dohodek.

Ko nastajajo nove samoupravne interesne skupnosti po določbah nove ustave, je treba iskati funkcionalne rešitve, da ne bi družbenega interesa v vzgojno-izobraževalnem procesu šole uveljavljali po dveh ločenih tih — po eni strani skozi delegatsko organizirani svet šole in po drugi strani skozi skupščino enote interesne skupnosti. Prevladuje mnenje, naj bi imeli en organ, zato deluje svet šole že kot zarodek prihodnje skupščine enote temeljne samoupravne skupnosti.

VINKO KASTELIC

Enako pomembni deli organizma

Kako poteka akcija o izvajanju resolucije o ekonomski politiki v letu 1974 in kako je z uresničevanjem samoupravnih in družbenih sporazumov? Katere naloge na področju družbenih dejavnosti so pri tem najbolj aktualne? Kaj storiti, da bo akcija dosegla zaželeni namen?

Problematico v zvezi s temi vprašanji je pojasnjevala predsednica slovenskega izvršnega sveta dr. Aleksandra Kornhauserjeva v pogovoru z novinarji letošnjega 9. januarja.

Pred nami je novo gradivo: Teze za družbeni dogovor o programiranju in financiranju splošne in skupne porabe v letu 1974. Razvoj samoupravnih odnosov se odločno nadaljuje. Razloček med določili družbenega dogovora za leto 1973 in izhodišči za leto 1974 je precejšen. Sedaj so še bolj poudarjeni tisti mehanizmi, ki omogočajo izvajanje zahtevane politike in racionalizacijo porabe; k temu se pridružuje tudi vpliv nove ustave glede sprejemanja odločitev.

Cilji, zapisani v izhodiščih, opozarjajo, da je treba z družbenim dogovorom na ravni republike in z družbenimi dogovori na ravni občin zagotoviti nov sistem programiranja, organiziranja in spremljanja dela družbenih dejavnosti, ki bo omogočal delovnim ljudem, da bodo sami neposredno odločali o obsegu in kakovosti tega dela. Programe bodo sprejemali glede na resnične potrebe in se prav zato prizadevali, da bodo uresničeni (financirani). Tak način programiranja dela družbenih dejavnosti in splošne porabe bo pripomogel, da se bo zvišala družbena raven na tistih področjih, ki lahko najbolj pomagajo odpravljati vzroke socialnega razlikovanja.

Trd oreh je bila posebno v zadnjih letih velika odtujenost, ki je prevladovala med družbenimi dejavnostmi in proizvodnjo. Družbene dejavnosti so bile za porabnike (ki se niso zavdali, da to v resnici so) zgolj odvečno breme, ki ga je pač treba prenašati in zanj ob letu celo odšteti denar. Nova določila pa jasno povedo, da je vsaka teh dejavnosti — zdravstvo, kultura, otroško varstvo, šolstvo itn. sestavni del enega samega družbenega organizma (imenovanega združeno delo), v katerem ima vsak organ (vsaka dejavnost) svojo določeno in pomembno funkcijo.

Delovni programi postajajo pomembni, o katerih sklepajo delavci na področju ene dejavnosti pogodbe z delavci druge dejavnosti — po sistemu dajdam. S problematiko družbenih dejavnosti se bodo morali dobro seznaniti vsi delavci v približno 18.000 TOZD na Slovenskem. Pri tem bodo morale pomagati družbenopolitične organizacije in samoupravne interesne skupnosti. Delovni programi bodo morali biti seveda ustrezno pripravljene in napisane tako, da jih bo lahko vsak delavec tudi razumel.

Nastale samoupravne sporazume bo treba uskladiti že do prve polovice letošnjega febru-

arja, in sicer na ravni republike, regije in občine. 1. aprila bo začel veljati nov sistem; ustavne spremembe bodo začele veljati v praksi. Uresničevanje samoupravnih sporazumov bo treba spremljati, sporazume pa sproti usklajevati z družbenoekonomskimi gibanji.

Ustvariti bo treba možnosti za neposredno menjavo dela in njegovo pravično vrednotenje, ob tem pa upoštevati obseg in kakovost.

In kako bo z osebnimi dohodki za delavce družbenih dejavnosti v letu 1974? Merila, sprejeta z aneksom v letu 1973, veljajo tudi za leto 1974: delitev OD po sprejetih samoupravnih sporazumih. Pri materialnih stroških bo potrebna izredna štednja. V izhodiščih je racionalnost še posebno poudarjena. Opozoriti pa je treba, da gre za tako smotno porabo, ki ne bo zavirala razvoja in bo omogočala uspešno delo. V vseh dejavnostih je treba doseči boljše medsebojno sodelovanje, ki bo pripomoglo k smotnejšemu delu in intenzivnejši izrabi obstoječih kadrovskih in materialnih zmogljivosti. Dogovoriti se bomo morali za usklajeno mrežo skupnega izkoriščanja večjih zmogljivosti, združevanje sredstev za reševanje skupnih nalog itn. Z družbenim dogovorom je treba uskladiti programe samoupravnih interesnih skupnosti v občinah in tudi na širših območjih.

Družbeni dogovor na republiški ravni bo vključil novo postavko — vzajemnost, t. j. usklajevanje temeljnih smotrov družbenega razvoja v vsej republici. Šole bodo policentrično porazdeljene, nič več jih ne bo mogoče kopičiti na istem območju — četudi bi imel kdo za to denar. Vzajemno načrtovanje, vzajemna uporaba osebnih, odprtost institucij za vse zainteresirane, vzajemna uporaba opreme, obvezna na tipizaciji opreme — v vsem tem naj bi odsevala vzajemnost pri načrtovanju.

V družbenih dogovorih na ravni občine, regije in republike je treba opredeliti vire financiranja, načine spremljanja in posredovanja celostnih podatkov (za to bodo odgovorne strokovne službe), zagotoviti združevanje služb, povezovanje nivojnega dela in preprečevanje povečevanja administracije.

Republiški štab za sklenitev družbenega dogovora o splošni in skupni porabi je v lanskem decembru že organiziral vrsto regionalnih posvetov, na katerih je seznanil delavce z novostmi našega prihodnjega družbeno-ekonomskega razvoja. Zanimanje je bilo izredno: to sta dokazala številna udeležba in zavzeto sodelovanje delavcev v razpravi.

MARJANA KUNEJ

Ob 50-letnici jugoslovanskega podmladka Rdečega križa

S humanostjo do miru

Ko je Jernač napolnil jasli s starim senom, se je naslonil na ograjo in vzdihnil: „Prmej, krave so pametnejše kot človek. One se ne tepejo za bogastvo. Če so site, imajo vsega dovolj.“ Vsega dovolj. Teh besed se je ustrašil. To je tisto. Ljudje po svetu so lačni. Lakota zahteva vsak dan nove žrtve. Sto milijonov Indijcev strada, umira od lakote, veliko pomanjkanje v Afriki in drugod. Jernač je vedel, kaj se pravi bili lačen. Prav zato je resnico še grenkeje občutil. Zena ga je poklicala na zajtrk. Ko je sedel ob skodelici vročega mleka in ob kosu dišečega koruznega kruha, se je globoko zamislil in počasi segel po nožu. Drobtine in drobtinice je delil v mislih z lačnimi v Indiji, vroče mleko je srebal z lačnimi in bolehnimi afriškimi otročiči.

To je odlomek iz nagrajenega spisa Majde Petelinškove, učenke 8. razreda osnovne šole „Ljubo Šercer“ v Ločah pri Slovenskih Konjicah, ki je dobila nagrado republiškega odbora Rdečega križa Slovenije. Predsedstvo RK Jugoslavije je namreč ob praznovanju 50-letnice podmladka razpisalo natečaj za najboljši literarni prispevek na temo „S humanostjo do miru“, ki se ga je v Sloveniji udeležilo 278 mladih članov Rdečega križa.

Iz vseh teh del, iz teh kratkih sporočil ljudem, diha velika ljubezen do tihega, brezskrbnega življenja. In za tako življenje mladi radi tudi kaj dajo, odrečejo se čemu, ponudijo polno prgišče topoline in razumevanja. Zakaj ne žive vsi ljudje v miru? To vprašanje jih muči, skušajo se spoprijeti s prastarim vprašanjem, od kod zlo v svetu; zlo, ki prinaša bolečino, solzo, grenkobo. In mladi gredo naprej. Pa spet odkrijejo krivico, neenakost, zatiranje; in obupano mater, ki ima ob sebi kup lačnih otrok; pa bedo, bedo... Veliko bede! Gredo spat in mislijo, da bo jutri, ko se zbude morda povsod po svetu mir. Zbude se, a glej, že jih čaka v časopisu novo poročilo o bombnem napadu nekje v azijski vasi, vest o lakoti, hudem boju za življenje. In gredo naprej... V sebi pa nosijo spoznanje o človeku, o svetu.

Kolikokrat jih obsojamo, te otroke današnjega dneva! In vendar je v njih velika želja po pravici, velika potreba po humanosti — brez parol! To smo lahko spoznali tudi ob akcijah, ki jih prireja Rdeči križ za podmladkarje. Mladina rada sodeluje, rada dela. In če seje razumevanje in pomoč v majhnem koščku sveta, naredi velik korak za človečnost in boljše odnose med ljudmi sveta nasploh.

Prizadevamo si, da bi pospešili gospodarski, družbeni in kulturni napredek manj razvitih predelov. Začnemo lahko že v svoji vasi in mestu: sosedu damo prijazno besedo, pomagamo starki, ji prinesemo kaj iz oddaljene trgovine, obiščemo bolnike in vse, ki potrebujejo pomoč — tega se zaveda tudi mladina. In spet gre naprej... Pomaga pri krvodajalski akciji, v prizadevanjih za zdravstveno-socialno vzgojo, higieno, na tečajih prve pomoči, v akcijah za urejeno prehrano šolarjev, organizira pomoč tistim, ki žive v slabših razmerah — kratka, mladina je danes tam, kjer lahko po svojih močeh pomaga človeku.

Leta 1921 je Svet Lige društev RK izglasoval resolucijo za organiziranje podmladka. Izdelal je program za mladino po vsem svetu: predvsem skrb za higieno, skrb za lastno zdravje, prizadevanje za širjenje mednarodne solidarnosti, prijateljstva med ljudmi. V Jugoslaviji je bil l. 1922 ustanovljen začasni iniciativni odbor, l. 1923 pa odbori podmladka v Zagrebu in Ljubljani. Za to obdobje je značilno, da mladina ni sodelovala pri načrtovanju nalog, zato se tudi podmladek ni razvil v množično organizacijo. Med NOB so mladi pomagali reševati ranjence in bolnike, požrtvovalno so dajali prvo pomoč žrtvam vojne. Mladi so aktivni tudi danes, udeležujejo se človekoljubnih in humanitarnih akcij.

Na proslavi ob 50-letnici delovanja so se spomnili tudi vseh tistih, predvsem pedagogov, ki s svojim delom pomagajo mladim. Jubilejne diplome so dobili: Ivo Zobec, Vida Vičar, Andrina Žaucar, Martin Šlibar, Branka Jurca, Maca Kalin, Irena Gostiša, Olga Žerjav, Martina Bostič, Iva Prijatelj, Anica Azman, Mihael Kodrin, Valerija Iskra, Bogica Mihelič, Malči Recelj, Danica Jovanovič, Helena Šager, Miro Lužnik, Meta Habih, Milan Vrtačnik, Janez Prestor, Majda Prelec, Matilda Reš-Kornik, Oskar Klančar, Irena Čebašek, Ivica Žnidaršič, Štefka Frangež, Dora Premrl, Marjan Pavliha, Sonja Stepišnik, Marija Ruzič, Olga Zerjal, Majda Gosak, Lojzka Koritnik, Anuška Turk, Majda Juvan, Alojz Bertoncelj, Mirko Šuligoj, Danica Inocente, Mimica Korpar, Mira Svetina, Marta Jug,

Gizela Žagar, Berta Tišler, Nuša Hafner, Marija Slabe, Magda Malovrh.

Zasluga vseh teh je, navsezadnje, da se je mladi človek vprašal: Kaj je vojna? Tako kot Petelinškova: „Kam to vodi, kam?“

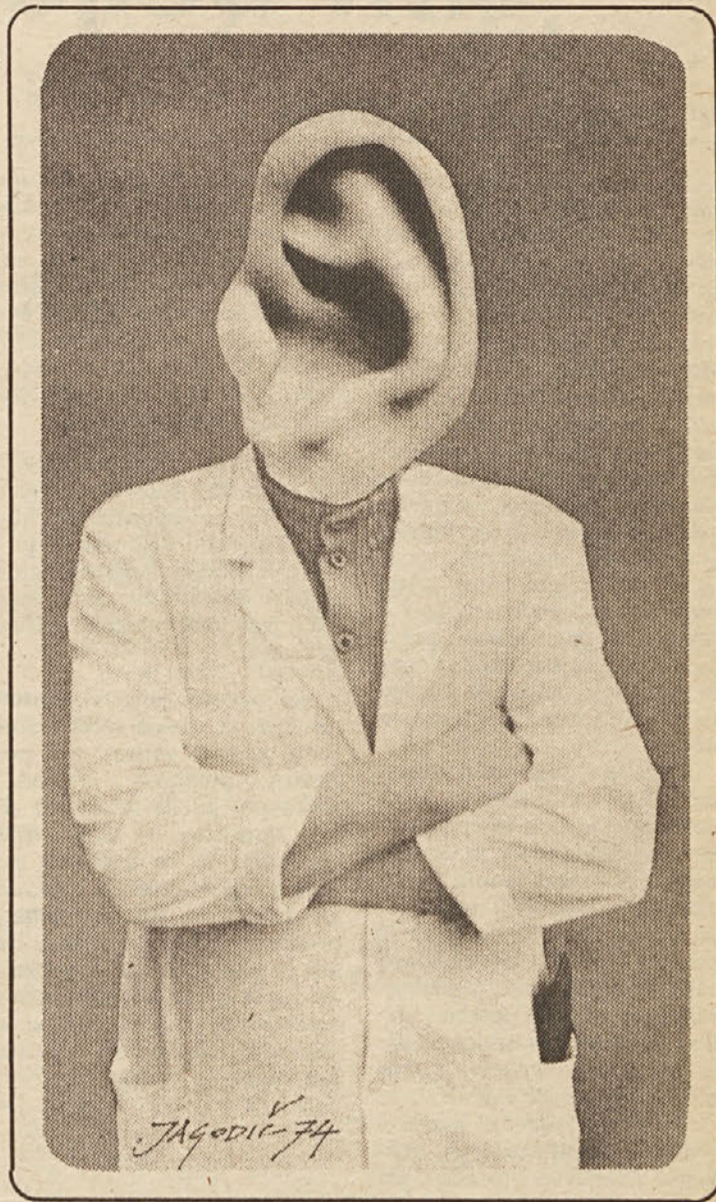
MARJANA VONČINA

ENAKE PRAVICE ZA VSE OTROKE?

Na konferenci, ki je obravnavala izobraževanje v Severni Angliji, so poudarili, da morajo imeti vsi otroci enake možnosti za šolanje. Ugotavljali pa so, da je v praksi precej drugače kot v teoriji.

Resnične enakosti pravzaprav ni. Otroci, ki začno obiskovati prvi razred, prinesejo s seboj zelo različno znanje. Mnogo se dokazi, da so družbene razmere, v katerih otrok živi, in uspeh v šoli tesno povezani med seboj. Anketa je pokazala, da 6% otrok, starih 7 let, ne živi z obema staršema, 11% pa jih živi v slabih razmerah (več-članske družine). Ugotavljajo, da sedemletni otroci iz velikih družin ponavadi kar 12 mesecev zaostajajo za svojimi vrstniki iz maloštevilnih družin; otroci nekvalificiranih delavcev zaostajajo 17 mesecev za otroki visokošolsko izobraženih staršev, otroci tistih staršev, ki so se zgodaj prenehali šolati, pa 6 mesecev za otroki staršev z visokošolsko izobrazbo. Večina teh in podobnih problemov nastaja v strnjjenih naseljih. Udeleženci konference so predlagali vladi, naj posveti več pozornosti tem otrokom in reši socialna vprašanja na teh območjih.

PORTRETI

Sosed z našega dvorišča

Zavod za šolstvo SR Slovenije se prisrčno zahvaljuje vsem šolam in drugim vzgojno-izobraževalnim organizacijam ter posameznikom, ki so mu poslali novoletna voščila. Hkrati želi v letu 1974 mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva vsem delavcem na področju vzgoje in izobraževanja.

MARKSIZEM V NAŠEM ŽIVLJENJU*

Šola in poslanica jugoslovanskih škofov

Politični trenutek, ki so ga izbrali jugoslovanski škofje za „odprto pismo“ oziroma „prispevek k zorenju javnega mnenja o verski svobodi“ najbrž ni bil izbran niti po naključju niti samo zaradi namenov, ki so v pismu navedeni. Ne glede na to pa velja pozdraviti izraženo dobronamernost in sprejeti ponujeno povabilo h konstruktivnemu dialogu, da bi lahko določneje opredelili nekatere pojme, okrog katerih po mnenju škofov nastajajo težave, če že ne kar nevarnosti za svobodo verskega prepričanja kot ene od pomembnih človekovih svoboščin.

Zaupamo iskrenosti pisma in izjav v njem, da ne gre za zakrbljenost take vrste, ni pa mogoče tudi mimo vprašanja, komu in čemu pravzaprav rabijo objektivni učinki nekaterih stališč škofovskega pisma v danem času in prostoru? Pot v peklo je baje tlakovana z dobrimi nameni.

Daleč smo od tega, da bi od naših sobesednikov pričakovali ali celo na tihem želeli, naj v prid dobremu sožitju molčijo o stvarih, ki jih težijo. Gre pa za to, da natančneje opredelimo vsebino in razsežnosti nekaterih vprašanj, o katerih govori pismo.

Pozornost, ki jo cerkev nasploh pa tudi v tem pismu posveča vzgoji, pravzaprav ne more presenečati nikogar, ki pozna tradicionalne interese cerkve za to dejavnost pri nas in drugod, dasi so nekateri načini

uveljavljanja teh interesov tu in tam že v nasprotju z deklariranimi sodobnejšimi stališči cerkve po koncilu. Šolstvo in vzgoja sta povsod v sodobnem svetu pa tudi pri nas predmet povečane družbene pozornosti. Snovanje novih koncepcij in reformiranje zastarelih vsebin, organizacijskih oblik, notranjih odnosov in metod vzgojnega delovanja so v Evropi in v svetu aktualne teme. Tudi pri nas so zlasti socialne, izobraževalne in vzgojne funkcije šole deležne vse večje družbene pozornosti. Zato je povsem razumljivo, če se tudi predstavniki cerkve oglašajo, še toliko bolj, če menijo, da so interesi verujočih ljudi v nevarnosti, torej da so ogrožene morda celo ustavne človekove pravice.

„Nesprejemljivo je vsiljevanje ateizma v šolskem pouku“... kategorično izjavlja pismo in z ustavnimi pravicami človeka o verski svobodi, pravico staršev do vzgoje (tudi verske) v družini in cerkvi opozarja in dokazuje, da uidegnejo biti pri nas celo človečanske pravice ogrožene.

Kaj je „ateizem“ v šolskem pouku in kaj njegovo „vsiljevanje“? Vse naše učne načrte in v njih napisane družbene vzgojno-izobraževalne smotre lahko pregledamo, pa v njih ne bomo našli ne takega in ne drugačnega „ateizma“, opredeljenega kot splošen ali posamičen vzgojno-izobraževalni smoter. V vseh učbenikih, navodilih in družbeno-političnih dokumen-

ti, ki obravnavajo šolo, ne bomo našli „vsiljevanja“, ne „ateizma“ in ne česa drugega podobnega. Avtorji pisma to dobro vedo. Zakaj torej gre?

Po besedah pisma je znanstvenost šole sprejemljiva in sama po sebi ni „v službi ateizacije“. Vzrok ogroženosti je torej prenapetost, zmeda, nepoznavanje stvari, zahteve po določeni idejni usmerjenosti šole v skladu s potrebami in usmerjenostjo socialistične samoupravne družbe, ali kar naravnost povedano, zahteva, naj vsebina in delovanje šole temeljita na marksizmu.

Sprejemati znanstvenost šole in hkrati trditi, da pri nas zahtevamo, naj bo šola „instrument ateizma“, pomeni v naših razmerah določeno mero zavajanja ljudi, zlasti tistih, ki naše stvarnosti ne poznajo dovolj. Od naše šole pričakujemo in zahtevamo, da posreduje učencem znanstvene resnice o svetu in družbi, da jih usmerja in usposablja v angažirane svobodne in kritične osebnosti — da bodo lahko postali oblikovalci in branilci samoupravne socialistične družbe, nihče pa ne pričakuje in ne zahteva indoktrinacije in produciranja ateistov.

Iz našega učnovzgojnega delovanja, pisanja cerkvenega tiska, iz obravnavanja cerkvenih predstavnikov in ne nazadnje tudi iz veroučne prakse bi lahko izluščili nekatera dejstva, ki v resnici sestavljajo del učne vsebine v naših šolah, pa, kot kaže, predstavnike cerkve bolj

ali manj motijo. Vprašanje pa je, ali jih res lahko označimo kot „vsiljevanje ateizma“. Ker pismo o tem ne govori konkretno, lahko le bolj ali manj ugibamo, za kaj gre, z vso nevarnostjo, da se pri tem tudi zmotimo.

V mislih imam zlasti tisti del družbenih ved, ki v sklopu celotnega prikazovanja sveta obravnavajo tudi funkcijo religij, zlasti krščanstva in posebej katoliške cerkve v zgodovini. Vse kaže, da je cerkev zelo prizadeto angažirana za ustvarjanje pozitivne slike o svoji družbeni vlogi v vseh časih za vsako ceno — tudi za ceno zgodovinske resnice. Pri nas se ta odnos še posebej zaostruje ob znani vlogi klera in cerkve v politični preteklosti naših narodov, posebej še v času NOB. V preteklosti je bila taka občutljivost posebno opazno izražena pri nekaterih poglavjih naravoslovnih ved, zlasti še o evoluciji živega sveta in posebej človeka, vendar je s spremembo cerkvenih stališč o tej tematiki to področje postalo manj sporno.

Ali bomo torej imeli objektivno seznanjanje mladih ljudi z dejstvi in resnico za „vsiljevanje ateizma“?

Kolikor gre za odnos do znanstvene resnice, se tudi ne kaže sklicevati samo na pravice staršev do vzgoje svojih otrok in „prenosa svojega prepričanja“ svojim otrokom. Vsak otrok ima pravico svoje prepričanje oblikovati sam in nihče nima pravice, da pred njim prikriva

ali ponareja dejstva. Kot družba smo odgovorni, da to otrokovo pravico zavarujemo. Sicer pa moramo ugotoviti, da v praksi tako rekoč ne poznamo primerov, ko bi zaradi tega prišlo do sporov med šolo in starši. To kaže, da tudi ti prav tako stališče šole sprejemajo in podpirajo. Seveda pa tega ne gre zamenjevati s pravico staršev do verske vzgoje svojih otrok, če se zanjo odločijo. Verska vzgoja, ki tega ne upošteva, se spreminja v nekaj drugega. Zal pa tudi pri nas veroučna praksa od tega velikokrat odstopa in niso redki veroučitelji, ki skrbno spremljajo šolski pouk in sproti „popravljajo zgodovino“.

Glede na to razmere je mogoče opredeliti tudi stališče do vprašanja, ki ga pismo posebej nekoliko izzivalno zastavlja. Ali je vemik lahko učitelj?

Način, kako je zastavljeno vprašanje, otežuje jasno opredelitev. Avtorji namreč operirajo z izrazom „verniki“, kot da to pomeni čisto enovito določen pojem. Znano pa je, da se struktura vernosti in način izražanja pripadnosti k neki verski skupnosti od posameznika do posameznika bistveno razlikuje. Ravnanje posameznika v konkretni situaciji, pa tudi njegov odnos do poklica in dolžnosti je odvisen prav od tega. Vprašanje bi prav tako lahko obrnili in vprašali: ali je učitelj lahko vernik? Ali je cerkev pripravljena dopuščati, da nekdo, ki osebno sprejema njen verski nauk in je član cerkvene organizacije, s svojim poklicnim delom deluje na način, ki, kot kaže, tu in tam v vseh podrobnostih ni vedno v skladu z aktualnimi in drugimi zahtevami te cerkve?

Pismo pravilno ugotavlja, da mora biti človek v svobodni družbi priznan in svoboden — skupaj s tistimi, ki so bili za to odgovorni — potem bomo pač morali reči, da ne more biti učitelj — ne glede na to, če bi lahko postal škof.

postavlja v zvezi z njegovim delom, zlasti še zato, ker tudi prepričanje konkretnega verujočega človeka ni zmeraj identično s cerkveno interpretacijo le-tega. Če te zahteve niso v skladu z njegovim prepričanjem in če ni v skladu z njegovo svobodo, da bi se moral temu prepričanju odreči, potem je mogoče samo dvoje — da družba posebej zanj odstopi od svojih zahtev ali pa da si sam poišče delo, kjer zahteve ne bodo v nasprotju z njegovim prepričanjem.

Če elementi vernosti učitelja pri celotnem opravljanju njegove poklicne funkcije pomembneje ovirajo, postaja problematična njegova vloga v družbenem vzgojno-izobraževalnem procesu, ne pa njegova vernost kot taka. Kolikor bolj se cerkev angažira za cilje, ki so po svojem učinku politični cilji (pri nas so danes taki zlasti najrazličnejše oblike zbiranja in angažiranja občanov na podlagi verske pripadnosti — od izletov do oblikovanja in uveljavljanja raznih „posebnih stališč“), toliko bolj je verjetno, da bo tudi veren in cerkveni politiki podrejen učitelj prihajal v nasprotje z zahtevami svojega poklica in šole kot družbene institucije.

Na vprašanje samo pa bi lahko odgovorili zelo kratko in jasno: če bi na učitelja njegova vernost tako vplivala, da bi resno ogrožala uresničevanje družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov, če bi npr. še on v šoli delil učence na verne in ne verne; če bi učil, da je vernost pogoj za moralnost, če bi avtoriteto in vpliv družbene funkcije, ki jo opravlja, postavil v službo cerkvene politike, če bi v pouku zamočal dejstva, kot so npr. Jasenovac in sv. Urh — skupaj s tistimi, ki so bili za to odgovorni — potem bomo pač morali reči, da ne more biti učitelj — ne glede na to, če bi lahko postal škof.

POLDE KEJŽAR

čim bolje se bomo poznali

Štipendije in štipendisti

V začetku lanskega leta je bilo na območju celjske občine le nekaj več kot 530 štipendistov. Po začetnih dogovorih in potem, ko je bil sprejet družbeni dogovor o štipendiranju mladine v poklicnih, srednjih, višjih in visokih šolah, imajo po najnovejših podatkih v Celju že več kot tisoč štipendistov, ki prejemajo štipendijo celjskih delovnih organizacij, občinske skupščine, temeljne izobraževalne skupnosti in republiške izobraževalne skupnosti.

Največ štipendistov imajo organizacije združenega dela v trgovini in gradbeništvu, nekoliko manj jih štipendirata obrt in komunala, celjsko gostinstvo pa ni dalo štipendije niti enemu učencu.

Družbeni dogovori o štipendiranju in kreditiranju so kljub številnim še neizdelanim vsebinskim izhodiščem in drugim slabostim močan porok za izenačevanje socialnih razlik, ki jih pri nas ni malo. Na to so še posebej opozorili na eni izmed zadnjih sej občinske skupščine. Pripravili so tudi posebno gradivo, ki obravnava štipendiranje in kreditiranje učencev, dijakov in študentov z več vidikov.

Podatki povedo, da porabijo v celjski občini skoraj pet milijonov dinarjev za štipendije, kar

—tu—

je več kot en odstotek od skupnih investicijskih naložb in skoraj 0,6-odstotka od bruto osebnih dohodkov zaposlenih na celotnem območju celjske občine. Štipendijo celjskih delovnih kolektivov prejema 255 dijakov in študentov iz sosednjih občin, to je skoraj tretjina vseh celjskih štipendistov.

Prav zato so odborniki celjske občinske skupščine v gradivu, ki je obravnavalo štipendiranje in štipendijsko politiko v občini, pogrčali tudi mnenja štipendistov, ki bi morali o tem gradivu razpravljati in ga oceniti.

64-odstotni osip študentov na višjih in visokih šolah v Sloveniji je prav gotovo tudi posledica prenikajočih štipendij. Dokazano je, da izdela več tistih študentov, ki imajo višje štipendije. Ti se tudi bolj zavedajo odgovornosti in tega, da jih družba, ki jim daje denar, potrebuje. Zato so menili na seji celjske občinske skupščine, da štipendij ne bi smeli samo razdeljevati, temveč skupaj s štipendisti obravnavati študenta kot osebnost v delovnem procesu. To pa bi nedvomno dosegli le s tesnejšim sodelovanjem med štipendisti in delovnimi organizacijami, ki dajejo štipendije.

Predsednik izvršnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti v Krškem CIRIL PLUT — Foto: T. Urbas

Temeljna izobraževalna skupnost Krško Potreb in načrtov veliko, denarja premalo!

Z domiselnostjo in veliko iznajdljivostjo se je posrečilo v zadnjih nekaj letih odgovornim pri temeljni izobraževalni skupnosti v Krškem zgraditi več, kot so načrtovali. Kljub temu da niso imeli dovolj denarja za preurejanje osnovnih šol in gradnjo novih vzgojno-varstvenih zavodov. Sedaj je na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Krškem vzgojno-varstvena dejavnost organizirana v Krškem, Brestanici, Leskovcu, Kostanjevici in Senovem. V štirinajstih oddelkih je okoli 380 predšolskih otrok, prav toliko pa jih je ostalo „pred zaprtimi vrati“.

„Že marsikaj smo poskušali, veliko smo v zadnjih letih tudi naredili, vendar z denarjem, namenjenim temeljni izobraževalni skupnosti in pa z denarjem za vzgojno-varstveno dejavnost v zadnjem času nismo mogli zgraditi več kot dva vzgojno-varstvena zavoda: v Kostanjevici in Senovem. Vsak od njih lahko sprejme po 70 otrok. Sedaj gradijo podoben vrtec tudi v Brestanici.“

To je že takoj na začetku najinega pogovora poudaril predsednik izvršnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti v Krškem profesor CIRIL PLUT, ki je sicer ravnatelj osnovne šole v Leskovcu.

— Slišal sem, da ste veliko gradnje vzgojno-varstvenih zavodov na svojem območju in se odločili za klasično gradnjo. Zakaj ste se odločili prav za to zvrst gradnje? V Sloveniji namreč že lep čas prevladuje mnenje, da so montažni vzgojno-varstveni zavodi precej cenejši? —

„Res je! Mnogi trdijo, da je klasična gradnja dražja, montažna cenejša. Preden smo se dokončno odločili, kaj in kako

TONE URBAS

bomo gradili vzgojno-varstvene zavode, smo temeljito razmišljali. Primerjali smo celo predračune in se na koncu odločili za klasično gradnjo. Povedal sem že, da sta vzgojno-varstvena zavoda v Kostanjevici in Senovem že zgrajena in da gradijo prav takšen zavod sedaj tudi v Brestanici. V njem bodo tri igralnice, kuhinja in prostor za razdelitev hrane pa seveda še vsi prostori, ki sodijo k sodobno urejenemu vzgojno-varstvenemu zavodu. Načrt je izdelal inž. arh. Vojko Cerovšek, gradi pa GP Pionir iz Novega mesta. Vsa dela skupaj z opremo in zemljiščem nas bodo stala približno 12,6 milijona dinarjev. „Klasični“ vzgojno-varstveni zavod bo zgrajen prav tako hitro kot montažni! Sedaj bodo še posebno pohiteli, jeseni pa bo vrtec že sprejel prve otroke. Torej niti v ceni niti v času gradnje ne bo velike razlike, čeprav nekateri še sedaj trdijo, da je montažna gradnja za 30 odstotkov cenejša, predvsem pa hitrejša!“

— V zadnjem času ste se torej na območju vaše temeljne izobraževalne skupnosti pospešeno lotili gradnje vzgojno-varstvenih zavodov, vendar so ti v večjih središčih. Toda vzgojno-varstvene zavode potrebujejo tudi na podeželju, saj je vedno več družin, ki imajo oba starša zaposlena, predšolski otroci pa so največkrat prepuščeni sami sebi. Kaj menite o tem?

„Prav je, da končno vendarle že poskrbimo za otroke v večjih središčih, saj smo glede tega do letos veliko storili.“

Trdim pa, da bi morali predšolskim otrokom pri sleherni šoli na podeželju, v še tako oddaljenih vaseh, dati najmanj leto dni pred vpisom v šolo najboljše varstvo in celoletno malo šolo.“

Čimprej sprejeti družbene dogovore

Na zadnji lanski redni seji skupščine temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana so člani skupščine posvetili veliko časa tudi programu in financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti v letu 1974.

Nedvomno zahteva obravnavani program financiranja vzgojno-izobraževalne dejavnosti še popolnejšo vsebinsko utemeljitev, ki naj bi izhajala iz sedanjih in novih dejavnosti. Učitelji in vzgojitelji bodo imeli tudi tokrat težko nalogo, če bodo hoteli uspešno premagati dosedanje odtujenost med gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi in uveljaviti nove odnose se bodo morali na „dogovarjanje“ temeljito pripraviti.

TONE URBAS

Radovljica:

Za vse je dovolj prostora

Približno 45 predšolskih otrok lahko sprejme preurejeni vzgojno-varstveni zavod v Kamni gorici, ki je hkrati tudi edina vzgojno-varstvena ustanova na območju radovljiške temeljne izobraževalne skupnosti. Zavod

Dobro bodo morali poznati delovne programe in jih znati predstaviti. Le tako bodo namreč ovrednoteno delo lahko pravilno prikazali.

Med 10. in 30. januarjem letos, tako so sklenili na seji, naj bi potekale akcije za samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. V razpravah bodo sodelovali vsi člani skupščine, vodilni delavci posameznih šol in vzgojno-varstvenih zavodov in seveda vsi prosvetni delavci, posebno člani Zveze komunistov. Z zavzetim sodelovanjem bodo pripomogli, da bodo družbeni dogovori o splošni in skupni porabi hitro sprejeti.

lahko sprejme v dnevno varstvo vse predšolske otroke s tega območja. Preureditev vzgojno-varstvenega zavoda v Kamni gorici je stala približno 170.000 dinarjev.

Predsednica skupščine temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana MARIJA MESARIČEVA. Foto: T. Urbas

Grosuplje:

Premalo vzgojno-varstvenih zavodov

Po programu gradnje šol in vzgojno-varstvenih zavodov na območju grosupeljske temeljne izobraževalne skupnosti naj bi že letos začeli graditi vzgojno-varstveni zavod v Šentvidu pri Stični. Skoraj do konca lanskega leta se niso mogli odločiti, ali naj postavijo montažni vzgojno-varstveni zavod ali pa zgradijo večje poslopje, v katerem naj bi bila tudi ambulanta in stanovanja. Po mnenju strokovnjakov so se odločili za gradnjo montažnega vzgojno-varstvenega zavoda v neposredni bližini osnovne šole.

Vzgojno-varstveni zavod potrebujejo tudi v Višnji gori. Delavci obrata Iskre so sicer pripravljeno odstopiti prostore, vendar je posebna strokovna

komisija ugotovila, da so potrebni prostori za vzgojno-varstveni zavod neprimerni. Višnji gori upajo, da bodo pomočjo domačinov in zaposlenih letos ali pa prihodnje leto vendarle preskrbeli ustrezno varstvo za otroke zaposlenih staršev.

Ajdovščina:

Neizkoriščene štipendije

Kombinat Mlinotest in Ajdovščina nameni vsako leto več denarja za štipendiranje študentov na višjih in visokih šolah. Toda štipendistov je premalo. Med šestnajstimi štipendisti jih imajo le šest na srednjih šolah, deset na visokih šolah, približno prav toliko njihovih delavcev pa izredno študira. Lani so za izobraževanje delavcev in štipendiranje porabili v Mlinotestu okoli 200.000 din, letos pa so za štipendije namenili kar 250.000 din.

Na rob

Denar bo!

Kdo pravzaprav ve, koliko šol — stoletnic še imamo v Sloveniji, ki se bodo nekega dne „naveličale“ otroškega vrišča. Podprti stropi se bodo zamajali in spet bomo imeli „seznačijo“: „Streha se je porušila — otroci rešeni.“ Lahko pa se bo končalo vse zelo žalostno, mnogo bolj žalostno kot takrat v Šmarjah, ko je priselna učiteljica rešila otroke.

Posebne strokovne komisije so sicer po nekaj takih nesrečah natančno pregledale vse stare šole. Številne med njimi so predlagali za temeljito obnovo, mnoge šole so dobile stropne podpornike, nekatere pa tudi navodila in priporočila, naj bodo učenci v prvih nadstropjih bolj mimi, posebno med odmorom.

Kljub vsem opozorilom in priporočilom strokovnih komisij pa še tu in tam kakšna šola nenadoma opozori nase: to se je zgodilo pred nedavnim v enem izmed razredov skoraj sto let stare šole v Šempasu pri Novi Gorici. Šola bi bilo seveda treba popraviti. Menili pa so, da so mnoge druge šole v novogoriški občini še bolj potrebne popravila. Zato je temeljna izobraževalna skupnost v Novi Gorici namenila in preskrbela denar prav za te šole. Denarja za preureditev starih šol pa skoraj nikjer nimajo dovolj, niti v Novi Gorici ne, čeprav so v zadnjih nekaj letih odšteli za to kar precejšnjo vsoto.

Del stropa je padel na šolske klopi. Denar za popravilo šole bo treba najti kar kmalu. Učenci nižjih razredov imajo za sedaj pouk kar v zadruženem domu, učenci višjih razredov pa gostujejo v drugih šolah ajdovske in novogoriške občine.

TONE URBAS

Predoslje:

Šola Josip Broz-Tito

Učenci osnovne šole v Predosljah so imeli vse do zadnjih dni lanskega leta izmed vseh šolarjev na območju kranjske občine prav gotovo najslabše možnosti za šolanje. V dveh učilnicah v stari šoli iz leta

1860 in petih učilnicah v kulturnem domu se je šolalo približno 380 učencev. Pouk so imeli v treh izmenah.

Zadnje lanske soboto pa so se učenci in številni drugi gostje udeležili slovesnosti ob odprtju nove šole, ki so jo imenovali po Josipu Brozu-Titu. To je že šesta šola, ki je bila zgrajena s samoprispevkom občanov, delovnih organizacij in občinske skupščine. Novim šolam v Besnici, na Kokrici, v Naklem, na Orehku in v Trbojah, ki so bile zgrajene lanske poletje, se je pridružila še sedanja šola v Predosljah. To je hkrati tudi prva popolna osemletka, zgrajena po programu gradnje šol in vzgojno-varstvenih zavodov iz leta 1970. Nova šola v Predosljah je stala okoli 15 milijonov dinarjev; poleg 16 učilnic in kabinetov ima še veliko telovadnico, dvorano in druge prostore, ki sodijo k sodobni šoli.

Ribnica na Dolenjskem:

Iz proračuna za TIS

Temeljna izobraževalna skupnost v Ribnici na Dolenjskem je dobila lani za vzgojo in izobraževanje 4.861.268 din. To pa je, ob sicer še nepopolnih izračunih za okoli 330.000 din premalo. Na zadnji seji občinske skupščine v Ribnici so sklenili pokriti primanjkljaj temeljne izobraževalne skupnosti. Če bo dohodkov v občinskem proračunu več, kot pa znaša primanjkljaj v temeljni izobraževalni skupnosti, bodo presežek namenili v sklad skupnih rezerv pri skupščini občine Ribnica. Že sedaj pa je vprašanje, ali bo presežek dohodka tolikšen, kolikršen je primanjkljaj temeljne izobraževalne skupnosti. Zato so sklenili, da bodo za redno financiranje temeljne izobraževalne skupnosti, predvsem pa za pokritje primanjkljaja iz lanskega leta, porabili tudi stabilizacijske davke, ki se bodo zbrali v občini še do letošnjega marca.

tem bolje bomo delali

Seminar za učitelje tehnične vzgoje na inštitutu Jožef Štefan

Veliko praktičnega

Elektrotehnika in elektronika v osnovni šoli - to je bila vsebina seminarja zavoda za šolstvo, na katerem smo se zbrali učitelji tehnične vzgoje lanskega decembra. Prišli smo z vseh območij Slovenije in prevzeli nalogo, da bomo pridobljeno znanje posredovali svojim kolegom, učiteljem tehnične vzgoje v posameznih okoliših, kjer poučujemo.

V vsakdanjem življenju se ve

nunji ustrezni učni pripomočki. Na seminarju smo spoznali v posebni zbirki zbrane elektronske elemente - sestavljanko TN sistem, edino tovrstno zbirko, ki jo je mogoče kupiti na našem tržišču. Vendar naše šole tudi tega učila še nimajo. Poleg tega nas je večina študirala v obdobju, ko je bilo področje elektronike le skopo predstavljeno ali pa sploh ne. Tako smo na raznih aktivih in srečanjih po-

spoznali merilne tehnike, saj smo bili vsi opremljeni z univerzalnimi merilnimi instrumenti, ki jih je za tečaj posodila tovarna električnih merilnih instrumentov Iskra v Otočah.

Prvi dan seminarja je bil namenjen teoretičnim osnovam. Beseda je tekla o istosmernem toku in istosmerni napetosti, o izmeničnem toku in izmenični napetosti, o polprevodnikih in o računalniški tehniki. Nazadnje smo si v inštitutu ogledali še procesni računalnik in elektronski pospeševalnik. Drugi dan je potekal v znamenju ekskurzij. Ogledali smo si jedrski reaktor v Podgorici, novo moderno tovarno avtomatskih telefonskih central Iskre v Laborah ter radijske in televizijske naprave na rtu Ljubljana. Dan smo sklenili na inštitutu, kjer smo preizkušali in merili polprevodnike. Zadnji dan je bil namenjen praktičnemu delu, sestavljanju elek-

tronskih vezij s sestavljanko TN sistem. Učilo je namenjeno učencem in je vsekakor koristen pripomoček. Ob delu smo spoznali, da ni dovolj pretehtan. Vezij ne moremo sestavljati hitro in tudi ne dovolj precizno, da bi zanesljivo delovala. Spričo pomembnosti področja bi bilo pričakovati, da bi domači konstruktorji pripravili sistem učil za pouk elektronike in elektrotehnike na vseh stopnjah izobraževanja. Menimo, da bi prav sodelavci inštituta, ki kaže sicer veliko razumevanja za vzgojo kadrov, lahko razvili tak sistem. Proizvajalca, predvsem pa tržišča, bi ne bilo težko najti.

Seminar je za nami. Udeleženci se toplo zahvaljujemo vsem, ki so kakorkoli omogočili, da je povsem uspel. Vsakdo izmed nas bo bolj samozavestno, vsekakor pa bolj strokovno zoraal v nezorano ledino, da bo šolo res približal vsakdanjemu življenju.

T. Z.

Naša beseda - skupna beseda

Spremenjeni in dopolnjeni učni načrt za osnovno šolo naj ne ostane samo zapisana črka, ki je sicer tudi uzakonjena, ampak naj se v resnici tudi povsem izvede. Med bistvenimi novostmi učnega načrta pa je predvsem, da so postale proustvoljne dejavnosti za šolo obvezne in tako res sestavni del vzgojno-izobraževalnega procesa. Med zelo pomembnimi dejavnostmi je tudi kulturno umetniška ustvarjalnost in vzgoja mladega rodu. Zdi se mi, da smo prav tu v dokajšnji zagati. Izvajati ta program, pomeni tudi obvladati temelje mnogih kulturnih področij. Vemo pa, da so tako nekdanja učiteljska kot danes pedagoške gimnazije in akademije pa tudi fakulteta bore malo seznanile svoje študente, n.p.r. s temelji režije ali pa z izvajanjem gledališke vzgoje. Kako torej ustreči težnjam učencev, ki imajo premalo znanja? Iz izkušnje vem, da je na vsaki šoli veliko pionirjev in mladincev, ki bi radi igrali in sodelovali v gledališkem ali lutkovnem krožku. Če že šola upošteva želje otrok, pa se navadno stvar zaustavi pri vprašanju, kdo bo lahko te krožke (saj prijavi je prav gotovo za več gledaliških krožkov) uspešno vodil. Za začetek je treba imeti predvsem učitelje, pripravljene za delo, pa tudi vodstvo šole mora načrtno skrbeti za njihovo izpopolnjevanje. Zato pa je treba izrabiti vsako možnost, ki se nam ponuja.

Pred nami je razpis NAŠE BESEDE 74 - srečanja mladinskih in pionirskih gledaliških skupin in kulturno-vzgojnih klubskih prireditelj. Srečanje razpisujejo: republiška konferenca Zveze mladine Slovenije, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Združenje gledaliških skupin Slovenije in odbor zklubske dejavnosti pri predsedstvu Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Namen prireditve je, da bi med mladimi poglobili zanimanje za govorno slovensko besedo, za gledališko ustvarjalnost, ter vplivali na izboljšanje sporeda in uprizoritvene ravni mladinskih in pionirskih gledaliških skupin. Radi bi poživili in vsebinsko usmerili dejavnost na področju gledališke in kulturne vzgoje mladega rodu, obogatili delo recitatorskih in literarnih krožkov ter spodbudili mladinske gledališke skupine in klube, da bi v svoje programe uvajali najrazličnejše kulturno-vzgojne prireditve. Gre pa tudi za manifestacijo najboljših uprizoritev na tem področju, ki naj dobe priznanja za svoje delo.

JANEZ KARLIN

Ob vsem navedenem pa bi radi spodbudili tudi pisatelje, da bi napisali več gledaliških besedil za mlade.

Naša beseda ne želi biti tekmovalna, temveč le pregled gledaliških in recitacijskih dosežkov mladih. Prireditelj naj bi zajela vso Slovenijo. Vanjo sodijo že nastopi doma, pa občinska, območna srečanja in sklepno srečanje, ki je predvideno za čas od 6. do 12. maja 1974. Naša želja je, da se v to veliko prireditev vključijo prav vsi, ki sta jim pri srcu lepa beseda in gledališče. Prav bi bilo, če bi sodelovale vse šole s svojimi gledališkimi, literarnimi in recitacijskimi krožki. Skupine lahko izbirajo program po svoji volji, potrebna je le umetniška in idejna vrednost besedila in dostojna raven izvedbe.

Pri iskanju in pripravi bo precej pomagal priročnik Naša beseda, ki so ga organizatorji prireditve izdali lani. Namenjen je režiserjem in vodjem pionirskih in mladinskih krožkov in skupin. Priročnik vsebuje programske nasvete, ki lahko kadarkoli pomagajo pri pripravi gledaliških, literarnih, klubskih idr. večerov. Trajne vrednosti so prispevki Milosa Mikelnja: Feljton o dobrih in slabih igrah, Marjana Beline: Režiserjevo delo ob pripravi na režijo, Janeza Povšeta: Nekateri problemi mizanscene in Poldeta Bibiča: Tehnika gledališkega igranja. Lanskoletni razpis (ki sicer velja za leto 1973) pa vam lahko pove še več o prireditvah Naše besede. Prireditelji obljublajo programski svetovalec tudi za leto 1974.

Pomoč pa vam je zagotovljena, ko postanete člani Združenja gledaliških skupin Slovenije, ki vam pošilja besedila, priročnike in vsestransko strokovno pomoč. Te pomoči ne bi smela zanemarjati nobena šola, saj je prav tu ena temeljnih možnosti za izpopolnjevanje vsakega učitelja. Vsak razrednik se mora spoprijeti z recitacijami, razrednimi proslavami, prireditvami ob novoletni jelki in vseh drugih prilikah. Ob srečanjih Naše besede pa so na programu posebni seminarji, ki bi jih morali obiskati vsi, ki se ukvarjajo z režijo ali pa tudi samo gledališko vzgojo mladih. Temeljno znanje terja tudi odgovornost, da se pravilno lotimo zelo občutljivega področja ustvarjanja mladih. Če tega ne znamo ali delamo napačno, lahko mlademu človeku zelo škodujemo. Zato je potrebno in prav, da postane Naša beseda 74 res naša skupna prireditev in skrb.

vedno Bolje

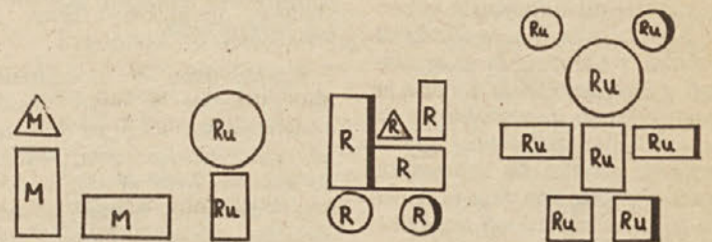
LOGIČNE IGRE Z MATEMATIČNIMI PLOŠČICAMI

(Prirejeno po knjigi: Siegfried Kotke „Denken macht Spass“ - Denkspiele mit den „Logischen Blocken“ von Z. P. Dienes)

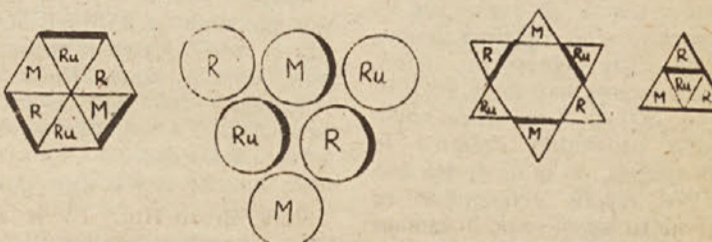
I. PRIPRAVLJALNE (UVODNE) IGRE

1. Poljubno sestavljanje ploščic

Otroci vselej žele novo igrarico preizkusiti. Iz Dienesovih blokov, ki obsegajo 48 ploščic, sprva ni razvidno, za katere igre so predvideni. Običajno jih otroci sprejmejo kot gradbeni material. Ne da bi od njih terjali, grade otroci npr. hiše in ladje. Ker pa določilne lastnosti ploščic preprečujejo izvedno določenih gradbenih načrtov, otroci sestavljajo tudi domišljajske figure. Pri delu s ploščicami si pridobivajo otroci na nepriljen način izkušnje, ki so za poznejše načrtno vodene igre zelo pomembne. Hitro spoznajo, da ne morejo vedno graditi v višino, pač pa da lahko polagajo ploščice drugo poleg druge. Ploskovno prikazovanje (sl. 1) daje več konstrukcijskih možnosti. Statičnih problemov tako ni več.

Otrokom damo tudi možnosti, da sprostijo svoje domišljajske sposobnosti. Vidiki estetike nas vodijo do abstraktnih upodobitev, kot kaže npr. slika 2. Pri teh vrstah prikazov otroci nehote primerjajo vseh 11 določilnih lastnosti ploščic (rdeča, rumena, modra, trikotna, okrogla, kvadratna, pravokotna, debela, tanka, velika, mala).

Šest velikih trikotnih ploščic lahko sestavlja šestkotnik; pri tem se lahko spremeni določilna lastnost „debel“ in „tenak“, hkrati pa se lahko spremeni tudi barva. S šestimi malimi ploščicami lahko položimo šestkotnik, barvno pa jih razporedimo drugače. Domišljajske upodobitve, ki postavljajo v določene odnose barvo, obliko, velikost in debelino ploščic, so za poznejše igre zelo pomembne. Pri ustvarjanju takih upodobitev spodbujamo otroke s pohvalami, posebno če se odlikuje urejenost ploščic po skladnosti in kontrastih. Prav polaganje „lepih“ oblik pri poljubnih upodobitvah nam pokaže, kateri otroci sami opažajo določilne lastnosti pri urejanju ploščic. Mnogim pa je treba pomagati tako, da jim postavimo ustrezne igre.

Načrtno igranje s ploščicami pomaga otrokom, ki nimajo dovolj razvitih govornih sposobnosti in so zato mnogokrat tudi slabše ocenjeni, da o pravem času pokažejo svoje sposobnosti. Nema-lokrat je bilo ugotovljeno, da so prav ti otroci pri praktičnem delu obvladali zahtevne igre brez napak, niso pa bili sposobni, da bi svoje delo tudi ustno opisali. Mnogokrat tudi težko razumejo ustna navodila. Zato je pomembnejše, da neko dejavnost opazujejo in delno pri njej sodelujejo, kot pa da jim na dolgo in široko razlagamo. Svojo boječnost hitro premagajo, če jim nepriljeno in neopazno pomagamo.

2. Poimenovanje ploščic

Za skupno igro je nujno nedvoumno poimenovanje lastnosti ploščic. Besede za lastnosti ploščic, razen pravokoten, kvadraten, trikoten, so učencem že znane. Učenci jih izgovarjajo, hkrati pa takoj pisмено prikazemo ustrezen simbol (najbolje na belem kartonu). Oznake barv nas vodijo k prvi igri.

DOLOČILNE LASTNOSTI BARVE

Iz osnovne množice 48 ploščic poiščemo vse tiste ploščice, ki imajo npr. oznako „rdeč“, kar nam da kupček (množico) 16 ploščic. Ploščice se razlikujejo, toda vse so rdeče. To pokažemo tako, da poleg kupčka položimo listek z rdečo liso. Tudi za druge določilne lastnosti imamo listke z ustreznimi znaki.

Pri pouku naj otroci sami praktično rešujejo naloge, svoje delo pa naj tudi ustno opišejo. Razumljivo je, da pri omenjeni nalogi opazujemo tudi preostalo množico (kupček), ki jo sestavljajo rumene in modre ploščice. Uredimo tudi te! Poleg kupčka z modrimi ploščicami položimo kartico, na kateri je narisana modra lisa. Tako nam ostanejo rumene ploščice.

NOVE STROKOVNE KNJIGE

Izdaje Naučne knjige in Inštituta za pedagoška istraživanja, Beograd:

- 1. Slobodanka Milovanović - Nahod: Ispitivanje poznavanja osnovnih pojmova iz društvenih nauka kod učenika završnih razreda osnovne škole.
- 2. Milan Bakovljević: Osnovni nedostaci praktične realizacije zahteva za misaonu aktivizaciju učenika u nastavnem saznajnom procesu.
- 3. Konstantin Orlov - Milan Bakovljević: Eksperimentalno proučavanje programirane nastave algebre.

Na seminarju so predavali znanstveni sodelavci inštituta Jožef Štefan - Foto: F. Brus

bolj srečujemo z elektronom, saj vso sodobno tehnologijo in proizvodne procese vodijo elektronske naprave. To bi moralo odsevati tudi v šolskem delu. Tehnična vzgoja mora slediti napredku, torej mora skupno s fiziko predstaviti učencem tudi to področje. Omogoči jim naj, da bodo sami že v osnovni šoli ob praktičnem delu razvijali ustvarjalne sposobnosti tudi na tem področju. Za tak pouk so

udarjali, da se želimo dodatno izpopolnjevati.

Seminar je odlično organiziral pedagoški svetovalec zavoda za šolstvo Marjan Tomšič. Vsa predavanja in vaje smo opravili na inštitutu Jožef Štefan, ki nam je dal tudi odlične predavatelje. Informacije so bile podane zelo nazorno z najsodobnejšimi instrumenti in napravami. V delovnem procesu smo

Dobro knjigo tudi v poklicne in strokovne šole

Na seji republiškega odbora Zveze bralnih značk Slovenije so navzoči z zadovoljstvom ugotavljali, da naša kulturno-vzgojna akcija po dvanajstih letih ni uplahnila, da so torej tekmovalna za bralne značke še zmerom najboljša oblika prostovoljnega pridobivanja mladih bralcev za dobro knjigo. Zasluga za uspeh gre predvsem poztrovalnim mentorjem na naših šolah, brez katerih bi ta akcija že zdavnaj opešala. Žal pa dajemo tem mentorjem vse premalo javnega priznanja, kot da se ne zavedamo, kaj pomeni podatek, da je samo lani tekmovalo za značke več kot 70.000 mladih, kar je desetkrat toliko prebranih knjig. Zato so navzoči komaj razumeli, da dobiva ta akcija tako malo finančne podpore (republiška kulturna skupnost ji je nakazala 20.000,00 din, in to je tudi vse!), ko hkrati dajemo veliko denarja za (kulturne) akcije, ki še zdaleč nimajo takega množičnega odmeva in uspeha.

Navzoči so še posebej razpravljali o tem, da bi akcijo za dobro knjigo razširili še na srednje (nekaj šol je z uspehom vključenih že vsa leta) ter zlasti na poklicne in strokovne šole, saj moramo tudi dijake teh šol seznanjati predvsem z deli sodobnih avtorjev. Uresničitev je veliko bolj zahtevna in se nam bo posrečila le, če bomo za to ogreli najprej učitelje slovenskega jezika ter mladinske akti-

ve na teh šolah. Oblika pridobivanja za dobro knjigo bo za te šole brzkone drugačna, specifična. Poskusimo lahko s klubi (krožki) prijateljev dobre knjige idr. Za te mlade bralce bomo pripravili poseben izbor del, ki bodo primerna in privlačna zanj. V februarju bomo povabili na posvet predstavnike poklicnih in strokovnih šol, aktivov Zveze mladine, pedagoško-svetovalne službe, na katerem se bomo pogovorili o možnostih za uresničitev te zamisli.

Odbor je potrdil, da še za leto velja program del, ki naj jih preberejo tekmovalci vseh bralnih značk. Medtem bo za naslednje dveletno obdobje pripravil novega. Izbral bo med najboljšimi deli, ki so jih v zadnjih letih natisnile naše založbe. Obvezni program del zajema le eno tretjino vseh del v seznamih za tekmovalca (potrdili so ga predstavniki tekmovalcev v vseh območij Slovenije!), dve tretjini pa izberejo mentorji posamezne bralne značke. Soglašali smo tudi s predlogom o novem letniku zbirke Moja knjižnica, saj bodo med drugim izšla dela, na katera organizatorji tekmovalcev že težko čakajo (na primer izbor Meška).

Tudi letos bo Zveza bralnih značk financirala deset obiskov pisateljev (in drugih ustvarjalcev) za šole, ki so vključene v tekmovalne za bralne značke, njihove mlade bralce pa (zaradi oddaljenosti, pomanjkanja denarja) le redko obiščejo pisatelji. Šolo in mlade bralce bodo ob pisateljevem obisku tudi nagradili s knjigami.

L. S.

poštni predal 355-VII

Čuvajmo naše vrste!

Zadnji dan starega leta. Prihaja novo, z njim nadaljevanje življenja, dodatne naloge, še več sprememb; mnogo stvari bo ostalo na papirju, mnogo jih bo uresničenih in v pomoč delovnemu človeku.

Sindikat je eden tistih dejavnikov v naši družbi, ki naj bi skrbel za ravnovesje delovnih ljudi, odpravljal razlike, kazal s prstom da smo tu, da delamo in soustvarjamo, da imamo poleg raznih dolžnosti tudi pravice.

Tako nekako je bilo povedano na KONFERENCI SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV OBČINE ŽALEC, ko je sklicala vse v prosvetni stroki zaposlene, tudi upokojece.

Sobota. Čez noč je nastopila zmrzal, z obrazov, ki so se zbirali v dvorani HMEZAD, pa je bilo prijetno razpoloženje, da smo končno spet skupaj v tako velikem številu, da spoznamo, kako številna množica je to, ki jo je treba obvarovati pobjega v druge poklice, za boljšim za-

služkom z manj odgovornosti.

Prišli so tudi vsi najvišji predstavniki občine, izrekli nekaj tehničnih besed, dali stvarnejše obljube, da bo leto 1974 lepše in morda še plodnejše; s samoupravnimi sporazumi bo moč doseči to, da bo tudi prosvetni delavec dobil v naši družbi tisto veljavo, ki so jo mnogi več let omalovaževali. Zgrajene so nove šole, stare obnovljene, najbrž bo zgrajena tudi nova POSEBNA ŠOLA. Konferenca sindikata prosvetnih delavcev je predlagala, da se ob koncu leta 1974 razpiše referendum za tretji samoprispevek, s katerim bi popolnoma rešili problem sodobno urejenega šolskega in vzgojno-varstvenega prostora. Navzočim so predlog podprli s plaskanjem.

Kleno je bilo predavanje profesorja Emila Rojca o idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja ter o prihodnjem razvoju

-dk-

Dravograjski otroci so praznovali

V soboto, 29. decembra 1973, smo v dravograjski osnovni šoli pripravili otrokom prijetno praznovanje ob prihodu dedka Mraza.

Tovarišice iz vrtca in šole so pripravile različne koticke, ki so jih otroci obiskovali v spremstvu staršev. Po obisku koticov so se zbrali v novi telovadnici, kjer so imeli lep praznovanje.

Novo literarno glasilo mladih: VEZI

Izšla je prva številka VEZI, literarnega glasila mladih, ki ga je začel izdajati Kulturni center domov učencev srednjih šol v Ljubljani. Urednik je Ivan Cimerman.

V uvodu so zapisali: Literarno delo je le eno izmed sedmih panog estetsko-vzgojne dejavnosti. Za skupno literarno glasilo je pripravljeno delati petinštirideset članov kulturnega centra. Glasilo naj bo most med velikimi revijami (Sodobnost, Dialogi...), v katerih se pojavljajo avtorji, ki se iz srednješolskih glasil prebivajo k svojemu prostoru na soncu.

Namen glasila je zapolniti vrzel, ki je nastala po reviji Mlada pota, ki izhaja kot občasna literarna priloga Mladine.

Ščasoma bo list pričel objavljati poleg proze in poezije tudi esejistiko, kritiko in polemiko, tudi informacije o meddomskem delu, pisma in komentarje. Prav tako so v načrtu tudi krajši prevodi, ki zrcalijo snovanje drugih narodov.

Prispevki izražajo mišljenje in občutke mladih, razvijajočih se ljudi, ki stremijo k dobremu in potrjujejo, da je med njimi mnogo takih, ki se zavedajo resnosti življenja in težav, s katerimi se pogumno soočajo...

JANEZ DODIČ

teh področij. V dobri uri je nanašal probleme včerajšnje, današnje in jutrišnje šole ter ljudi v njej. Ponovno je poudaril, da je bila storjena napaka, ko so čez noč ukinili učiteljska, saj pedagoške gimnazije doslej niso dajale diplomantov takega profila, kakršnega bi prav sedaj potrebovali, zato tudi tolikšen beg v druge službe; manjka nam več sto učiteljev. „Čuvajmo naše vrste!“ je nekajkrat poudaril Emil Rojce. Očevali pa jih bomo tako, da bomo za ta poklic izbirali zares prave ljudi, ki bodo prinašali v šole ne le veselje za poklic, marveč tudi veliko znanja, ki ga bodo na znanstveno-marksiistični ideologiji posredovali naši mladini.

Razpravljali so poudarjali, da je večina učiteljev doslej opravljala delo v šoli pa tudi zunaj nje z navdušenjem, vendar za uspešno delo ni bilo vedno dovolj moralnih, še manj pa materialnih priznanj. Verjetno pa se bomo morali tudi prosvetni delavci še bolj seznaniti z samoupravnim mehanizmom, če hočemo, da ga bomo otrokom višjih razredov osnovne šole pravilno tolmačili. In še več takih srečanj – več ljudi več ve in – kar je zelo važno – med seboj se bomo bolje poznali.

Krepka poživitev je bil nastop gojencev GLASBENE ŠOLE, ki so z zahtevnimi melodijami dokazali, koliko truda je vložena v tako delo; gojenci pa so zaigrali s posebno vnemo, saj so videli v dvorani svoje učitelje, tovariše in v mnogih tudi – prijatelje.

Ob malici se tudi duša prosvetarja najbolj sprosti. Tako je bilo tudi pri nas. Sindikalna miza je tokrat zares bogato ponudila. Organizatorjem najlepša hvala! Zbralo se je staro, srednje staro in mlado. Ob kozarcu dobre kapljice in v ritmu valčkov in polk so bile izmenjane misli, videti je bilo stiskanje rok in slišati eno samo željo: SREČNO 1974!

gram, zraven pa je bil seveda tudi dedek Mraz. Otroci so bili zelo navdušeni in na njihovih obrazih smo lahko brali zadovoljstvo nad tako lepo pripravljanim programom ob njihovem najljubšem in največjem prazniku.

Pri pripravah so nam veliko pomagali tudi člani organizacije DPM.

Predstavili so skladatelja Janka Slimška

Prizadevni organizatorji šolskega kulturnega društva Zvonček so pripravili v nedeljo, 16. decembra, v dvorani osnovne šole v Smartnem je bila na vrsti zanimiva glasbena prireditev.

Letos so sklenili predstaviti tudi domače kulturne ustvarjalce. Tokrat so predstavili glasbenega pedagoga in skladatelja Janka Slimška, ki dela na osnovni šoli v Smartnem. Že vrsto let ustvarja, pisal je popevke, zdaj pa piše predvsem zborovske skladbe in samospeve. Napisal je več priredb in besedil. Zanimiva umetniška osebnost, ki je vredna, da povemo o njej kaj več. Tokrat se je skladatelj predstavil s svojimi samospevi, ki so jih peli solisti ljubljanske opere: Vanda Gerovičeva, Sonja Hočevarjeva in Marcel Ostaševski ob spremljavi pianistke Milene Trostove. Pesmi Otona Župančiča, Ivana Minattija, Francija Lakoviča, Radovana Palčiča in Jožeta Sevljaka (slednji trije so iz Zagorja ob Savi – literarna skupina Dedič), ki jih je Janko Slimšek uglasbil, pa je recitiral zares doživeto Saša Miklavc, član Mestnega gledališča iz Ljubljane.

Prireditve je dopolnil nastop mladinskega pevskega zbora osnovne šole v Smartnem in domačega moškega zbora Zvon, ki ju je tudi vodil Janko Slimšek in se tako predstavil v še drugi dejavnosti – kot odlični zborovodja.

MILOŠ DJUKIČ

0 televizijski oddaji, ki je vredna pozornosti

Pisani svet je mladinska oddaja, ki si je v preteklih mesecih pridobila veliko občudovalcev med mladimi in starejšimi gledalci. Med mladimi še prav posebno.

Oddajo so začeli pripravljati spomladi, do sedaj smo videli vsak mesec po eno. Vsaka oddaja je zgrajena iz več krajših prispevkov, ki prikazujejo življenje in delo otrok po naših šolah. Rad bi povedal nekaj več o zadnji, decembrski oddaji, ki so jo predvajali 21. decembra in jo čez dva dni ponovili.

Oddajo so začeli z nastopom orkestra iz Grosupljega, vmes pa prikazali nekaj lepih posnetkov zime.

Potem so nam predstavili učence iz Kočevja, zbrane v Društvu mladih za zaščito živali. Pravzaprav čudovit prikaz o skrbi otrok za ptice, o ljubezni do ptic, ki je vredna pomenjanja. Upajmo, da bodo mladi iz Kočevja spodbuda za mnoga druga podobna društva po naših šolah, kjer so sicer že skrbeli in še skrbijo za ptice, vendar ne tako organizirano.

Dragocen je prispevek o mladih iz Sodražice, ki se ukvarjajo z domačo obrtjo. Izdelovalci čebrov in škafov so zglede, kako in kaj vse mladi radi počno, mi učitelji pa o tem skoraj nič ne vemo. Kmečka peč, otroci na peči, domače pesmi in lovci – vse to je čudovito ozračje, bolj značilno za preteklost kot sedanjost, saj ta idilika žal izginja iz naših vasí.

Predstavili so nam še pogumne mlade snučarje-skakalce iz Logatca, kakršnih ne najdemo v vsakem kraju.

Pa še novoletni program dramskega krožka osnovne šole Ledina kot uvod v različna no-

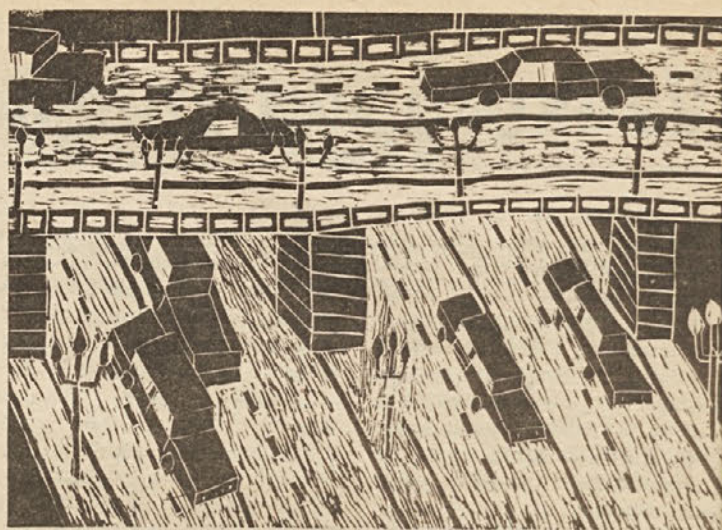
MILOŠ DJUKIČ

Tam, kjer obup nima zadnje besede

Le trideset kilometrov iz Ljubljane v Ponikvah na Dolenjskem je delovno varstveni zavod za težko prizadete invalide. To je edinstveni zavod v Sloveniji, pa tudi v Jugoslaviji. Invalidi delajo v posebnih delavnicah in se sami vzdržujejo. Ko sem se pogovarjala z njimi, so mi s ponosom dejali, da so enakovredni drugim delovnim ljudem. In prav zato, ker so enakovredni, imajo pravico zahtevati določene stvari.

Pred kratkim so se zbrali na delovni konferenci, kjer so udeležence seznanili s programom preureditve in razvoja zavoda. Poslojpa so stara in še zdaleč ne zgrajena tako, da bi bila pri-

MARJANA VONČINA

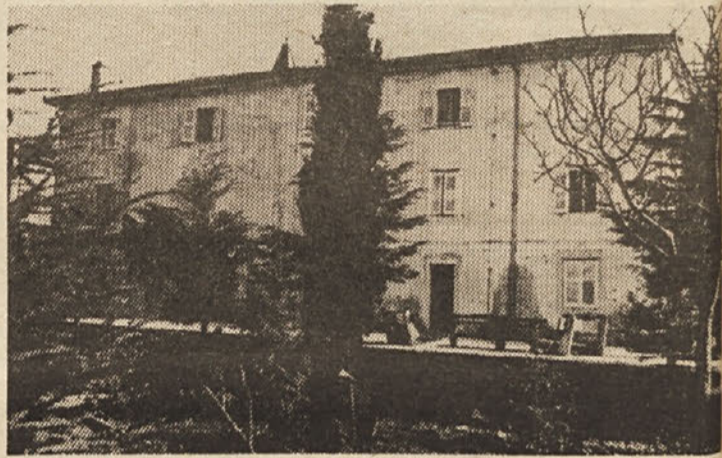
Promet v letu 1973, linorez, Aleksandra Ahačič, 6. r. o. šole Stane Žagar, Kranj

Učenci nam pišejo

Vedno smo veseli, kadar nam tovarišica za likovni pouk Danica Potočnik prinese v razred Prosvetnega delavca in nas obvesti o objavi naših likovnih del. Še posebno veseli smo zato, ker vemo, da ta list prebirajo učitelji in profesorji po vsej Sloveniji.

Najlepša hvala uredništvu Prosvetnega delavca za objavo! Še vnaprej si želimo sodelovanja, zato vam zopet pošiljamo nekaj del. Vsem prosvetnim delavcem in uredništvu mnogo lepih želja ob novem letu!

Učenci osnovne šole Stane Žagar, Kranj

Vzgojno-varstveni zavod Strunjan

Posebne šole – naša posebna skrb

Ob 20-letnici obstoja posebne osnovne šole Strunjan

Proti koncu lanskega leta je posebna osnovna šola Strunjan praznovala 20-letnico. Prvotno je bila šola v Portorožu, kjer je delala v zelo težkih razmerah. Januarja 1961 pa se je preselila na grič nad Strunjansko dolino – v nekdanji samostan.

Vendar v tem poslopju ni mračno ne otožno. To kaže tudi dvorišče, kjer je urejeno veliko igrišče za športne in druge igre; tam je bazen z zlatimi ribicami; dokler je jeseni kaj sonca, cvetijo rože – in ob prvi pomladi zacvetijo znova. Spalnice so svetle in vedro urejene. Kuhinja, likalnica, šivalnica in drugi prostori, kjer se gojenke usposabljujejo za vsakdanja dela, so smotrno urejeni. V pokritei atriju je oglasna deska, kjer so obvestila športnega društva; tam so tudi izrezki iz mladinske periodike. V vitrini so izdelki gojencev – celo gobelini – ter pokali, ki so jih osvojili tukajšnji mladi prebivalci.

V tem zavodu, ki je znan pod imenom Elvira Vatovec, je tudi posebna osnovna šola, v kateri se šola 211 laže duševno nezadostno razvitih z obalnega območja in zaledja. Dobra četrtina jih gostuje na Debelem rtiču, v mladinskem okrevališču je namreč dislocirani oddelek za prve štiri razrede in še poseben oddelek za teže duševno nerazvite. Da, za tiste, o katerih pravi dr. Marie Egg v knjigi „Moj otrok je drugačen“: „Skromni so in to tem skromnejši, čim bolj so prizadeti. Njih edine lahko napravimo v njihovem malem svetu na neki način srečne.“

KAJ PA VKLJUČEVANJE V ŽIVLJENJE?

Pedagog – defektolog mora za vsakega posameznika poiskati najustreznejšo pot, ki mu bo omogočila vključitev v normalno življenje in delo. Zato je tudi razumljivo, da je v zadnjih ŠTEFANIJA CVITAN

razredih pouk usmerjen predvsem v praktično uporabo pridobljenega znanja. Celoten proces specialne vzgoje in izobraževanja prepleta pridobivanje znanja s pridobivanjem delovnih navad in spretnosti. Tudi socializacija je eden od smotrov vzgoje v posebnih šolah.

Številne študije so nam pokazale, da se večina laže duševno nezadostno razvitih dobro socializira in zavzame koristno mesto v družbi (so specializirani in priučeni delavci) – seveda ob ustrezni vzgoji, vodenju in izobraževanju. Od časa do časa je takemu delavcu še potrebna pomoč svetovalne službe – in to predvsem takrat, kadar nastanejo težave na področju socialnega prilaganja. Iz statističnih podatkov šole Elvira Vatovec – od leta 1954 do 1970 je razvidno, da se jih je od 74 absolventov zaposlilo 52. Med zaposlenimi je največ storilnih, nekaj invalidov I. stopnje, ki so se sami odločili, da bodo ostali doma. V šolskem letu 1972/73 so se zaposlili vsi razen štirih absolventov.

Vsak absolvent posebne osnovne šole, ki je usposobljen za delovno mesto in za življenje, je za našo skupnost pridobitev. Vsak nezadostno usposobljeni ali nezaposleni nekdanji učenec pa je moralna in materialna obremenitev za našo starše kakor tudi za tako in tako skupnost.

Z načrtnim in smotrnim zaposlovanjem absolventov posebnih šol tudi uresničujemo Deklaracijo o pravicah duševno prizadetih, ki jo je sprejela generalna skupščina OZN, dne 20. XII. 1971. Med drugim piše: „Duševno prizadeta oseba ima pravico do ekonomske varnosti in primerne življenjskega standarda. Pravico ima, da se, kolikor je to v njeni moči, ukvarja s produktivnim delom ali katerikoli drugimi koristnim poklicem.“

Osnutek resolucije o razvoju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji je skupščini SR Slovenije predložila v obravnavo skupna komisija republiškega in enotnega zbora delovne skupnosti skupščine SR Slovenije za izdelavo dokumenta o razvoju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji. Pristojna zbora skupščine SR Slovenije bosta osnutek resolucije obravnavala v februarju leta 1974.

Osnutek resolucije o razvoju vzgoje in izobraževanja

Da bi čim uspešneje razvijali ustvarjalne sposobnosti in krepili svoj samoupravni položaj v socialistični družbi, so delovni ljudje Slovenije sklenili, da kot neločljivi in nezamenljivi del samoupravne družbe opredelijo novim zahtevam in možnostim ustrezno vlogo vzgoje in izobraževanja.

Vzgoja in izobraževanje temeljita na zakonitostih našega družbenega razvoja in omogočata svobodo človeku in delu, človekovim tvornim močem, s katerimi človek spozna in spreminja sebe in svet. Izobrazba, znanje in delovna usposobljenost v samoupravni družbi so temeljni in nepogrešljivi pogoji za popolnejšo človečnost in vsestransko potrditev človekove osebnosti. Vzgoja in izobraževanje, temelječa na razrednih osnovah samoupravne socialistične družbe, postajata s svojo trajno dejavnostjo ob delu odnos, ki traja vse življenje. S svojo zasnovano prispevata k demokraciji pravice človeka do izobrazbe na osnovi njegovih sposobnosti, družbenih potreb in možnosti. Vsa vzgojno-izobraževalna dejavnost je grajena kot integralni del združenega dela in je organizirana na samoupravnih načelih. Takšna zasnova vzgojno-izobraževalnega procesa terja odločnejše reformne posege. Nove obveznosti, izražene v tem dokumentu, sprejemajo delavci in drugi delovni ljudje kot temeljni, vsesplošno obvezni dogovor vseh samoupravljalcev.

1. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE — GIBALO IN POGOJ Družbenega razvoja

1.1 Socialistična vzgoja in izobraževanje sodita med temeljne pogoje za uveljavljanje in razvoj samoupravne socialistične družbe. V družbeni produkciji sta pravica in dolžnost, ki ju ni mogoče odtujiti delavcem in delovnim ljudem. Povezanost vzgoje in izobraževanja s proizvodnim delom, s spoznanjem naglega razvoja znanosti in tehnologije terja bistvene spremembe v vzgojno-izobraževalnem delu. Zmanjšuje se razlika med fizičnim in umskim delom, raste pa proizvodna in ustvarjalna moč združenega dela.

Delovni ljudje si v proizvodnem procesu in v samoupravni praksi nenehno izpopolnjujejo in bogatijo izobrazbo in znanje ter se tako usposablajo za poglabljanje samoupravnih odnosov. Samoupravljalci se mora stalno usposabljanje, saj bo le z znanjem o naravi, družbi in človeku mogel obvladati in pospeševati razvoj proizvodnih sredstev in družbenih odnosov.

Tako pojmovano vlogo vzgoje in izobraževanja bodo delavci in delovni ljudje uresničevali le, če bodo to družbeno dejavnost usmerjali solidarno in skladno z drugimi dejavnostmi.

1.2 Z uveljavljanjem samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v družbenih dejavnostih in njihovim samoupravnim vključevanjem v celokupen sistem družbene reprodukcije se ob svobodni menjavi dela bistveno spreminjajo odnosi med delovnimi ljudmi na vseh področjih združenega dela. V takih družbenoekonomskih odnosih delavci in delovni ljudje uveljavljajo svojo pravico do vzgoje in izobraževanja. Solidarno združeni samoupravljalci dosežajo s tem vsestranski razvoj

otrok, mladine in odraslih, razvijajo njihove sposobnosti in odpravljajo posledice različnega materialnega položaja posameznikov, družine in okolja.

Vzgoja in izobraževanje sta predvsem interes združenega dela, obstajajo pa še posebni in posamični interesi delovnih ljudi, njihovih asociacij in drugih organizacij. Zdrževanje, usklajevanje in izražanje teh interesov je organizirano v samoupravnih interesnih skupnostih, v katerih delovni ljudje vodijo politiko razvoja, skrbijo za materialno osnovo in urejajo tudi druge zadeve s področja izobraževanja.

Svobodna menjava dela na področju vzgoje in izobraževanja se uresničuje zlasti v izobraževalnih skupnostih, ki se oblikujejo tako, da omogočajo smotro izražanje in zblíževanje posebnih interesov ter njihovo usklajevanje z družbeno politiko. S tem je delavcem na področju vzgoje in izobraževanja zagotovljen enakopraven družbenoekonomski položaj.

Za predšolsko vzgojo in izobraževanje v osnovni šoli se občani združujejo neposredno in prek krajevnih skupnosti ali temeljnih organizacij združenega dela v temeljnih izobraževalnih skupnostih, kjer združujejo sredstva, odločajo o programu in organizaciji dejavnosti, zagotavljajo brezplačno šolanje za vse učence in solidarno izenačujejo možnosti za vzgojo in izobraževanje otrok.

Izobraževanje po osnovni šoli je priprava za delo. Združeno delo je glavni nosilec interesa, zato delavci v organizacijah združenega dela združujejo interese in sredstva za izobraževanje iz dohodka TOZD. Združeno delo ne izčrpa svojega interesa samo z interesi posamezne temeljne organizacije združenega dela, temveč prek različnih oblik in enotnega sistema skrbi za celotno družbeno kadrovske produkcije.

Občani, delovni ljudje in organizacije združenega dela, združeni v samoupravnih izobraževalnih skupnostih, usklajujejo skupne interese, s čimer skrbijo tudi za zadovoljevanje načrtovanih družbenih potreb po kadrih in za izenačevanje možnosti za izobraževanje za vse, ki se učijo, ne glede na njihovo regionalno ali socialno pripadnost.

Podlaga za enakopraven družbenoekonomski položaj in svobodno menjavo dela bodo sprejeti programi izobraževanja, njihova realizacija in strokovno ter družbeno verificirane cene programov izobraževanja. Razvojna politika družbe mora vključevati materialno podlago za delo šol in ustvarjanje takšnih delovnih razmer, da bodo izobraževalne organizacije dejansko odgovorne za rezultate svojega dela.

Delovni ljudje v organizacijah združenega dela, krajevnih in družbenopolitičnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah uveljavljajo svoje interese za vzgojo in izobraževanje s soodločanjem v upravljanju vzgojno-izobraževalnih organizacij. V samoupravljanje temeljnih organizacij združenega dela na področju vzgoje in izobraževanja se enakopravno vključujejo učenci in študentje kot udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa.

1.3 Da bo delovni človek svoboden v svojih odločitvah pri uresničevanju vseh svojih

pravic in nalog, potrebuje široko izobrazbo in kulturo. Zato je izobraževanje, kritični in tvorni odnos do stvarnosti, humanost in družbena aktivnost splošna dolžnost mladostnikov, delovnih ljudi, vzgojno-izobraževalnih organizacij, staršev, temeljnih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti, strokovnih organizacij in vseh ljudi v kakršnemkoli delovnem, samoupravnem in interesnem združenju, še posebej v družbenopolitičnih skupnostih.

Mladi in odrasli dosežajo socialistične vzgojno-izobraževalne smote, ki temeljijo na osnovah marksizma kot filozofije, znanstvene teorije, ideologije in prakse delavskega razreda, tako da:

- z materialistično dialektično metodo spoznavajo in proučujejo zakonitosti in vzročne zveze v razvoju narave, družbe in človeka ter si pridobivajo marksistični svetovni nazor; razvijajo kritično in ustvarjalno mišljenje, ki omogoča samoupravljalcu, da prodira v bistvo stvari in pojavov, da odkriva resnico, da razume protislovja sodobnega sveta, se svobodno opredeljuje in vključuje v fronto socialističnih sil za izgradnjo komunistične družbe;

- obvladujejo osnove znanosti, se usposabljaajo za ustvarjalno uporabo znanstvenih dosežkov in tehničnih odkritij; s tem spreminjajo značaj in strukturo dela, si pridobivajo odgovoren odnos do dela kot edinega vira vrednosti in merila za lastni ekonomski in družbeni položaj, razvijajo svoja nagnjenja in delovne sposobnosti in smisel za gospodarnost in delovno kulturo;

- spoznavajo bistvo družbenoekonomskih odnosov, politični ustroj, pravice in dolžnosti občanov v samoupravni socialistični družbi, se usposabljaajo za neposredno odločanje o pogojih in dosežkih svojega dela, za neposredno spreminjanje družbenih odnosov, obvladujejo demokratične metode pri uveljavljanju osebnih pravic in svobodnin in solidarnost pri delu in skupnem življenju;

- se vzgajajo v slovenskem in jugoslovanskem patriotizmu, v enakopravnosti, bratstvu in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, v zvestobi socialistični domovini in pripravljenosti pri obrambi njene neodvisnosti, v duhu spoštovanja drugih narodov, mednarodne solidarnosti delovnih ljudi in miru na svetu, obenem pa v odločni volji, da v primeru potrebe branijo čast in neodvisnost svoje domovine;

- se usposabljaajo za boj zoper vsakršno izkoriščanje človeka, rasno in nacionalno nestrpnost, proti vsakemu podcenjevanju pravic in dosežkov drugih narodov;

- bogatijo svojo osebnost z etičnimi, estetskimi, kulturnimi vrednotami naših narodov in vsega človeštva in da živijo kulturno življenje;

- razvijajo v zasebnem in javnem življenju humane medsebojne odnose, se usposobijo za presojo lastnega ravnanja in obnašanja, kakor zahteva skladnost osebnih in družbenih interesov, se vzgajajo za humane in zdrave odnose med spoloma ter za skladne, odgovorne odnose v zakonu in družini;

- se telesno in duševno razvijajo v zdrave in vsestransko razvite osebnosti, ki bodo čutili trajno potrebo po izobraže-

vanju, osebnem in kulturnem napredku in telesni kulturi, oprti na sodobna pojmovanja o njeni vlogi v socialistični družbi.

Navedeni socialistični vzgojno-izobraževalni smoti so idejno izhodišče in vsebinska opredelitev vzgoje in izobraževanja kot dejavnosti posebnega družbenega pomena. Ti smoti so temelj vzgojno-izobraževalnega sistema. Učitelji so dolžni, da jih dosežajo, zanje so odgovorni delegati organizacij združenega dela v krajevni skupnosti in v samoupravnih organih vzgojno-izobraževalnih organizacij. Strokovne in pedagoške službe so dolžne ugotavljati, kako se ti smoti dosežajo, v soglasju z družbenimi zahtevami. Dolžnost raziskovalnih organizacij pa je, da smote konkretizirajo in prirede za šolsko rabo.

2. TEMELJNA NAČELA VZGOJNO- IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

2.1 Pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnega sistema izhajajo delavci in delovni ljudje iz temeljnih vzgojno-izobraževalnih smotrov, s stališč Zveze komunistov Slovenije in družbenopolitičnih organizacij v SR Sloveniji o vzgoji in izobraževanju na samoupravni podlagi in iz ustave SR Slovenije. Zato mora vzgojno-izobraževalni sistem temeljiti na naslednjih načelih:

Samoupravna socialistična družba je razredna družba. Njena vodilna sila, delavski razred, ustvarja družbene, politične in ekonomske možnosti za osvoboditev dela in prehod v brezrazredno družbo oziroma skupnost svobodnih proizvajalcev. Zato sta tudi vzgoja in izobraževanje razredno zasnovana.

Idejna osnova razredne opredeljenosti in usmerjenosti vzgoje in izobraževanja je marksizem. Za razredno zasnovanost vzgojno-izobraževalnega sistema so najpomembnejši elementi: samoupravnost, demokratizacija vzgoje in izobraževanja in solidarnost združenih proizvajalcev.

Samoupravnost je temeljno družbeno in pedagoško načelo. Opredeljuje odnos med učiteljem in učencem in vse odnose med šolo in družbo. Le v tako zasnovanem vzgojno-izobraževalnem procesu je učenec omogočen, da se oblikuje v svobodno, delovno, tvorno in kritično osebnost. Samoupravni odnos v šolah, ki odseva skozi celotno pedagoško delo, v katerem enakovredno sodelujeta učitelj in učenec, je prva samoupravna praksa mladih ljudi, hkrati pa najbolj učinkovito sredstvo proti tistim pojavom v družbi, ki mladega človeka odtujujejo in mu zbujejo občutek nemoči. Mladino navajajo na samoupravne socialistične odnose v družbi in med ljudmi, krepijo etična načela, kot so tovarištvo, solidarnost, medsebojno razumevanje, kulturnost in vzajemnih odnosih, odgovornost in spoštovanje do dela.

Pri izobraževanju odraslih so samoupravni odnosi pravica slušateljev in sredstvo njihovega vsestranskega razvoja.

Demokratizacija vzgoje in izobraževanja pomeni ustvarjanje enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje mladih in vseh drugih delovnih ljudi po njihovih sposobnostih za osebni in načrtovani družbeni interes. Združeni proizvajalci solidarno zagotavljajo sredstva za delo vzgojno-izobraževalnih organizacij.

Da bi mladini omogočili enake možnosti za izobraževanje, je treba razvijati vse oblike predšolskega varstva in vzgoje in izenačiti kvaliteto osnovnih šol, povečati zmogljivosti domov za učence in študente in odmeriti večja sredstva za štipendiranje in druge oblike za pomoč učenci se mladini. Treba je zagotoviti, da bodo te dobrine koristile tistim slojem mladine, ki brez družbene pomoči ne bi mogli razviti svojih sposobnosti.

Zagotoviti bo potrebno tudi, da se hitreje izenačujejo možnosti odraslih za nadaljnje izobraževanje ne glede na njihov materialni in socialni položaj.

Ekvivalentnost in medsebojna vsebinska povezanost vzgojno-izobraževalnih programov vseh vrst vzgojno-izobraževalnih organizacij v vseh smereh tako med ustanovami iste ravni — horizontalna povezava — kakor med nižjimi in višjimi ustanovami — vertikalna povezava — sta pogoj za oblikovanje prožnejšega in s tem dostopnejšega vzgojnega in izobraževalnega sistema.

Vse izobraževalne oblike so med seboj enakopravne in tvorijo neločljivo celoto.

Vzgoja in izobraževanje sta po svoji družbeni vrednosti in pomembnosti enakovredni in neločljivi sestavini dela vzgojno-izobraževalnih organizacij. Družbene vzgojno-izobraževalne smote je mogoče dosežati le s skladnim učinkom obeh sestavin.

Družbena skupnost pričakuje od vseh vzgojno-izobraževalnih organizacij, da stalno izpopolnjujejo in izboljšujejo kvaliteto in učinkovitost svojega dela v vseh vrstah in na vseh stopnjah šol.

Vse izobraževalne organizacije, samoupravne interesne skupnosti in pristojne strokovne službe morajo skupno ukrepati, da se v osnovni šoli popolnoma odpravi osip in da se uveljavi ekonomičnost vzgojno-izobraževalnega procesa.

Načelo o trajno učeči se družbi, o permanentnem izobraževanju terja, da ga delavci in delovni ljudje uresničujejo v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu, delovnem procesu in v življenju posameznika in družbe.

Vzgojno-izobraževalne programe organizacije pouka morajo izobraževalne organizacije in strokovne službe snovati na spoznanju, da se izobraževanje v sodobni družbi ne konča s šolanjem v mladosti, temveč mora z družbeno in strokovno podporo hitreje postajati trajen proces, v katerega se vključujejo šole in specializirane organizacije za izobraževanje ob delu. Pri tem dobivajo vse pomembnejšo vlogo delovne organizacije, saj njihovi delavci pridobivajo svoje znanje v združenem delu in z njim ustvarjajo možnosti za delo in za lastno izobraževanje.

Predmetniki, učni načrti in študijski programi morajo jasno in javno opredeliti obseg obveznega nujnega znanja. Vse zastarelo znanje in nebitveno faktografijo je treba izločiti. V tem smislu je treba učne načrte nenehno preverjati in izpopolnjevati z novimi spoznanji znanosti in tehnologije, z izobraževalnimi potrebami delovnih ljudi in občanov. Težišča učne oziroma študijske snovi morajo biti na temeljnih splošnih in strokovno teoretičnih znanjih in njihovi tvorni uporabi, nikakor

pa ne na pozitivizmu, za katerega so značilni idejni nevtalizem, historicizem in enciklopedičnost, na učenju, na razvijanju sposobnosti, pridobivanju znanja in razvijanju miselnih procesov.

V učno-vzgojnem procesu naj se razvijajo kritično in ustvarjalno mišljenje, razumevanje pojavov in uporaba znanja v praksi.

Neprimerne načine ocenjevanja je treba zamenjati z novimi, ki bodo spodbudno vplivali na učenje in delo.

Vzgojno-izobraževalne organizacije krepijo dialektičen odnos med teoretičnim izobraževanjem in družbeno prakso. V ta namen uporabljajo izobraževalne metode, ki so uspešne, in oblike družbenega delovanja, ki krepijo interes in sposobnost za samoizobraževanje po končanem šolanju. Načrtno pospešujejo izobraževanje ob delu kot sestavni del vzgojno-izobraževalnega sistema, da se bodo delavci v čim večjem številu izobraževali, ne da bi pretrgali delovno razmerje. Pri tem uveljavljajo delavci svojo pravico do izobraževanja ob delu v delovnih organizacijah v skladu s svojimi nagnjenji, željami in razvojnimi programi delovnih organizacij.

2.2 Temelj splošne izobrazbe je obvezna osnovna šola. Uspešno jo mora končati vsak telesno in duševno zdrav otrok.

Vzgojno-izobraževalne organizacije in še posebej osnovne šole so odgovorne, da v sodelovanju z drugimi strokovnimi službami pri razvijanju poklicnega svetovanja omogočajo mladini, da povsem uveljavi svoje naravne sposobnosti in nagnjenja za poklic, da izbere sebi primerno izobraževalno pot in da se po končanem šolanju ustrezno zaposli.

2.3 Vzgoja in izobraževanje slovenskih otrok v tujini sta sestavni del vzgojno-izobraževalnega sistema. Socialistična skupnost je dolžna doseči, da je čimvečje število otrok, ki so s starši začasno v tujini, deležnih organiziranega dopolnilnega pouka v materinem jeziku in kulturi lastnega naroda. Socialistična skupnost je odgovorna za to, da se tudi zdomske mlade generacije vzgoje v samoupravnem socialističnem duhu. Vzgojno-izobraževalne organizacije morajo posvetiti mladini, ki se vrača iz tujine, vso pozornost, jo sprejeti in ji približati temeljne vrednote naše samoupravne socialistične družbe.

2.4 Na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, je pripadnikom obeh narodnosti zagotovljen pouk v njihovem jeziku. Pripadniki madžarske narodnosti se vzgajajo in izobražujejo v dvojezičnih šolah, kjer je pouk organiziran tako, da si učenci pridobijo znanje obeh jezikov in se enakovredno seznanijo z zgodovino in kulturo obeh narodov. Socialistična republika Slovenija skrbi za razvoj šolstva in za usposabljanje kadrov, ki so za to potrebni, prek samoupravnih interesnih skupnosti.

2.5 Razvijanje vzgojno-izobraževalnega sistema je stalna družbena aktivnost. V njej ne sme biti površnih, nestrokovnih prijemov in neutemeljenih ukrepov, ki jih ni možno izpolniti. Zato je na tem področju potrebno intenzivneje razvijati znanstveno raziskovalno in strokovno delo. K uspešnemu razvi-

Osnutek

resolucije o razvoju vzgoje in izobraževanja

janju vzgojnega in izobraževalnega sistema bo pripomoglo tudi dogovarjanje med neposredno zainteresiranimi dejavniki.

2.6 Sodobno življenje in z njim povezani problemi mladine in zaposlenih zahtevajo premišljeno pozornost in izvirne oblike družbene skrbi, da bi mladina in zaposleni laže zadovoljili potrebam po znanju, kulturi, umetnosti, tehniki, športu, rekreaciji, skratka vsem sestavnim vzgoje in izobraževanja, ki omogočajo celovito, vsestransko veljavno, sposobnost in sproščenost delovne, tvorne osebnosti.

V sodobnih razmerah tehničnega razvoja in urbanizacije je treba zdravstveno in telesno vzgojo in izobraževanje pojmovati in uresničevati kot neločljivi del vzgojno-izobraževalne dejavnosti, povezane s športnimi in drugimi aktivnostmi. Poskrbeti je treba, da bo postala telesna kultura na šolah učinkovitejša in preseči njeno zaprtost v klasične oblike učne ure tam, kjer še je.

Telesna vzgoja, šport in rekreacija morajo postati življenjska oblika mladine in delovnih ljudi. S tem so seveda povezane zahteve po novi organizaciji pouka, telesne vzgoje; potrebni so novi objekti, igrišča, rekreacijski parki, predvsem pa materialne možnosti za tako izrabo prostega časa.

3. NOSILCI PODRUŽBLJANJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA

3.1 Družina je prvi in nenadomestljivi oblikovalec mladega človeka. Pri oblikovanju vsestransko razvite socialistične osebnosti ima posebno vlogo, saj kot primarna družbena skupina močno vpliva na socializacijo osebnosti. Ena izmed osnovnih nalog družine v samoupravni socialistični družbi je v tem, da razvija moralne in psihične lastnosti otrokove osebnosti in da ji oblikuje osnovne elemente socializacije. Družina prenaša in oblikuje najboljša izročila, kulturne vrednote in etične norme. Starši v veliki meri zasnujejo psihosocialne značilnosti z vzgojo svojih otrok, zato je v veliki meri od njih odvisna opredeljenost mladine. Vzgoja in izobraževanje v družini pomenita socialistični družbi osnovo njene skrbi za mlado generacijo. Zato si družba prizadeva uveljaviti takšno družinsko vzgojo, ki bo temeljila na vrednotah socialističnega humanizma. Za to družbeno odgovorno vlogo se morajo starši ob pomoči samoupravne socialistične družbe nenehno usposabljanje.

Krajevna skupnost povezuje starše, vzgojnovarstvene in vzgojno-izobraževalne zavode, organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije in društva in jih vključuje v proces družbene vzgoje. Odgovornost za mladino se razodeva v stvarnem delu vseh naštetih dejavnikov, ki morajo imeti za to nalogo sposobne kadre.

Organizacije združenega dela kot dejavnik povezovanja izobraževanja in dela vplivajo na oblikovanje profilov poklicev in vsebino vzgojno-izobraževalnega dela. Hkrati morajo biti glavni nosilci stalnega izobraževanja lastnih delavcev. Delovni ljudje v organizacijah združenega dela, zavedajoč se moralne in materialne soodgovornosti za rast mladih in odraslih, sodelujejo s svojimi delegati v samoupravnih organih vzgojnih in izobraževalnih organizacij in pomagajo v prizadevanju družbe za napredno vzgojo in izobraževanje.

Vse pomembnejši in enako odgovorni dejavniki so pri tem radio in televizija, kinematografija, tisk, založniška dejavnost, kulturne institucije in drugo. Treba je zagotoviti močnejši vpliv ustanoviteljev in družbenopolitičnih skupnosti na kadrovsko politiko in na oblikovanje njihovih programov, saj postajajo ti sestavni in vedno bolj vpliven del vzgoje in izobraževanja. Če hočejo usmerjati programe, morajo vplivati na kadrovsko politiko.

Za trajno krepitev samoupravne socialistične zavesti delavcev in delovnih ljudi, njihove patriotične vzgoje in mednarodne solidarnosti je pomembno delo družbenopolitičnih organizacij ter kulturnih, športnih in drugih specializiranih društev.

3.2 Predšolska vzgoja je začetna stopnja telesnega, intelektualnega, estetskega, socialnega, čustvenega, moralnega in delovnega oblikovanja socialistične osebnosti. Družbeno organizirana predšolska vzgojno-varstvena dejavnost je zato sestavni del enotnega vzgojno-izobraževalnega sistema.

Predšolska vzgoja v vzgojnovarstvenih zavodih podpira pozitivno družinsko vzgojo in izravnava ali vzgojno zbljuje razmere, v katerih rastejo otroci, in skrbi za enotnost vzgoje in varstva otrok.

Možnost otrok za uspešno šolanje je treba čim bolj izenačiti. Vsi otroci naj bodo po programu male šole vključeni v družbeno organizirano vzgojo in izobraževanje že pred vstopom v osnovno šolo. Tam, kjer so zaradi manjše razvitosti območja razlike prevelike in tam, kjer je še zaposlenost mater visoka, je potrebno dati širjenju vzgojnovarstvene dejavnosti prednost.

3.3 Obvezna osnovna šola je za mladino in odrasle temelj nadaljnje šolanja in trajnega izobraževanja. Zato je družbena skupnost dolžna, da jo čim bolj razvija in izpopolnjuje.

Osnovna šola je zato po vsebini in organizaciji enotna šola, ki po enotnem programu razvija vsem učencem njihove sposobnosti, dispozicije in interese.

Sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela in življenja šole so poleg pouka tudi dopolnilni pouk in dodatna pomoč učencem ter prostovoljne dejavnosti. Osnovna šola si mora prizadevati, da z racionalizacijo in sodobnimi metodami dosega večjo učinkovitost ob snovni razbremenitvi pouka.

Da bi zagotovili dogovorjene enake osnovne možnosti za izobraževanje in vzgojo, je potrebno razporediti osnovne šole tako, da poleg pedagoških in ekonomskih kriterijev upoštevamo tudi socialno in kulturno poslanstvo šole. Pouk v kombiniranih oddelkih je treba omejiti na pedagoško utemeljen obseg. V socialno, kulturno in gospodarsko manj razvitih območjih je treba z dobrimi učiteljskimi kadri, z gradnjo šol, s sodobno opremo učilnic, s potrebnimi učili in učnimi pomočmi hitreje izenačevati objektivne možnosti za vzgojno-izobraževalno delo. Razvijanje šol s podaljšanim in celodnevničnim programom bo zlasti v manj razvitih območjih omogočilo hitrejši socialni in kulturni napredek. Povečati je treba skrb za zdravstveno varstvo in prehrano učencev, posebno tistih, ki se dnevno vozijo v šolo.

Vzgojno-izobraževalno delo je treba usmeriti tako, da bodo vsi učenci v 8 letih uspešno končali osnovno šolo. Ponavljajanje razreda naj bo samo izjemna možnost.

Sodobni pouk in razširjeni program osnovne šole, zlasti pa aktivna samoupravna vloga učencev v vzgojno-izobraževalnem procesu, zahtevajo zadostne funkcionalne prostore, ki jih je mogoče prilagajati za različne namene, oblike vzgojno-izobraževalnega dela in za kulturne naloge šole. Pri gradnjah novih poslopij in adaptacijah obstoječih šol je treba predvideti poleg notranjih prostorov s telovadnicami tudi primerne zunanje površine za šport, telovadbo in teknovanje šolske mladine ter rekreacijo odraslih.

Otrokom, ki so v svojem telesnem in duševnem razvoju sicer moteni in ne spadajo v posebne zavode, mora šola s posebno pedagoško pomočjo omogočiti normalen razvoj in uspešno napredovanje.

Osnovna šola sodeluje s starši, jih usposablja za ustrezno družinsko vzgojo in jim pomaga pri vzgoji in izobrazbi njihovih otrok. S tem prispeva k skladnosti družinske in družbene vzgoje in k večjemu skupnemu vzgojnemu učinku družine in šole.

Mladim in odraslim, ki niso uspešno končali osnovne šole, je treba omogočiti, da si pridobijo osnovno splošno izobrazbo z izobraževanjem ob delu. Vsebinsko, delovne oblike in metode z mladostniki in odraslimi je treba prilagoditi njihovim sposobnostim in starosti.

3.4 Otrokom in mladostnikom z motnjami v telesnem in duševnem razvoju mora biti brezplačno zagotovljeno celotno in neprenehno usposabljanje za življenje in delo. Ti otroci se morajo usposabljeti že v predšolski dobi.

Zagotoviti je treba pravočasno odkrivanje motenj in strokovno neoporečno kategorizacijo takih otrok in njihovo pravočasno vključevanje v usposabljanje. Z odgovornostjo je treba spremljati psihofizični razvoj kategoriziranih otrok in jih pravočasno vključiti v redno vzgojno-izobraževalni proces, če so se zanj usposobili.

Glavna skrb je poklicna usmeritev teh otrok, sistematično delovno usposabljanje in izobraževanje v posebnih poklicnih šolah in posebnih šolah za specializirane delavce v poklicih, ki ustrezajo njihovim psihofizičnim sposobnostim.

3.5 Usmerjeno izobraževanje

3.5.1 Usmerjeno izobraževanje mora biti kot del celotnega sistema vzgoje in izobraževanja enotno, stopnjevano, zelo prožno in hitro prilagodljivo samoupravnim, znanstveno-tehnološkim, ekonomsko socialnim, demografskim in drugim spremembam v razvoju naše družbe. Da bi to dosegli, moramo sistem usmerjenega izobraževanja na srednji stopnji reformirati tako, da se bodo učenci po sklepu vsake učne stopnje lahko vključevali v delovni proces oziroma ustrezni poklic ali takoj nadaljevali šolanje ali pa se nadalje šolali ob delu.

Po ciljih in nalogah šolanja naj bo izobraževanje po končani osnovni šoli vsebinsko zasnovano tako, da bo možno:

— nadaljevati in graditi na vzgojno-izobraževalnih dosežkih osnovne šole, pri čemer naj bo splošno in strokovno izobraževanje tesno povezano;

— usposabljanje za poklic, upoštevaje sodobno tehnologijo, razvoj proizvodnje in poklicev, omogočati trajno nadaljnje izobraževanje na višji strokovni ravni in stalno izpopolnjevanje ob delu;

— združevati teoretični in praktični pouk s proizvodnim delom;

— zagotavljati dovolj srednjih in visokih strokovnih delavcev za potrebe v organizacijah združenega dela.

3.5.2 Usmerjeno izobraževanje po končani osnovni šoli bomo morali uveljaviti tako, da bo najprej zajelo obvezni in ekvivalentni učni program za vse učence, obvezni izbirni program in fakultativni program. Vsi trije programi so podlaga za usmeritve v naslednjih letih šolanja.

Obvezni program naj razvija sposobnosti, znanje in osebne kvalitete, potrebne za učinkovito nadaljnje izobraževanje in usposabljanje.

Obvezni izbirni program, vezan na učencevo usmeritev, naj se dopolnjuje z dodatnim fakultativnim izborom iz programa, da bi čim bolj razvili individualne sposobnosti in zadovoljili interese ter nagnjenja učencev. Tako oblikovan učni program — obvezni enotni program za vse učence, obvezni izbirni in fakultativni program — naj omogoča vsem učencem individualni razvoj, poklicno in delovno usposobljenost ter možnost za nadaljnje izobraževanje.

Da bi dosegli tako usmerjeno izobraževanje po končani osnovni šoli, je treba razviti različne prožne organizacijske oblike (npr. šolske centre), ki bodo omogočale programsko diferenciranje, horizontalne in vertikalne povezave.

Usmerjeno izobraževanje po končani osnovni šoli naj bo dostopno mladim in odraslim po njihovih sposobnostih in nagnjenjih v skladu z družbenimi potrebami in razvojnimi programi v organizacijah združenega dela.

K dostopnosti in uspešnosti usmerjenega izobraževanja po končani osnovni šoli bodo prispevali kvalitetni učiteljski kadri in racionalna mreža srednjih šol in domov za učence teh šol, mreža, ki bo nastala po načelu policentričnega razvoja v naši republici.

Zato bo treba spremeniti sedanja učna razmerja in sedanjo periodično organizacijo pouka. Namesto te bo treba vzpostavljati pogodbene odnose med šolo in organizacijami združenega dela. Za pridobivanje temeljnih praktičnih poklicnih znanj bodo potrebne tudi dobro opremljene šolske delavnice.

Usmerjeno izobraževanje po končani osnovni šoli terja konkretno strokovno zasnovano celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema.

3.5.3 Visoko šolstvo uresničuje v spremenjenih družbenoekonomskih odnosih proces trdnjega povezovanja z gospodarskim ter drugimi področji združenega dela.

Ta povezanost terja večjo odprtost visokih šol vsem plastem delavskega razreda, usklajenost programov visokih šol in organizacij združenega dela, pretok strokovnjakov iz prakse v visoko šolstvo in nasprotno ter samoupravno konstituiranje v združenem delu. Da bi izboljšali socialno strukturo študentov v prid delavske in kmečke mladine, je treba za kandidate, ki so ob delu brez formalne izobrazbe razvili velike delovne in umske sposobnosti, organizirati primerne izobraževalne oblike, da bi lahko nadaljevali šolanje.

Da bi izenačili obseg znanja za uspešno vključitev v visokošolski študij, so visokošolski zavodi dolžni sodelovati z organizacijami združenega dela in s srednjimi šolami vseh vrst.

Visokošolski zavodi morajo organizirati sodobne izobraževalne oblike ob delu, jim prilagajati učne načrte in delovne oblike ter razvijati študijske centre.

Visokošolski zavodi se morajo spremeniti v močne centre za izobraževanje in neprenehno izpopolnjevanje visokih strokovnih in znanstvenih kadrov različnih profilov in stopenj, zlasti z dopolnilnim in podiplomskim študijem, ki bodo poglabljali in dalje razvijali teorijo in prakso socialistične samoupravne družbe. Zato je treba v visokem šolstvu doseči naslednje spremembe: na marksističnih idejnih osnovah zasnovano modernizacijo učnih načrtov in programov, da bi na ta način zagotovili osnovni obseg sodobnega znanja in zaželeni profil strokovnjakov, prilagojene učne načrte in programe, predvsem v prvih letih, študijski režim, ki upošteva različno prejšnjo izobrazbo študentov in takšno organizacijo študija, da bodo študenti sproti študirali in opravljali izpite; pedagoški proces, zasnovan na rezultatih sodobne znanosti, v katerem študent in profesor s skupnim delom obvladujeta študijsko gradivo in večji učinek pri študiju.

Visokošolski zavodi razvijajo organizacijske oblike, ki omogočajo smiselno povezano raziskovalno in pedagoško delo. Načelo enovitosti pri izobraževalnih in raziskovalnih nalogah na fakultetah in visokih šolah zahteva skupne organizacijske enote za pedagoške in raziskovalne naloge.

Ker dobiva študij vedno bolj interdisciplinarni značaj, vzpostavljajo zavodi organizacijske enote, ki z drugimi raziskovalnimi organizacijami in raziskovalnimi enotami pri organizacijah združenega dela zagotavljajo pedagoško in raziskovalno delo ter razvoj smeri praviloma v okviru ene temeljne znanstvene discipline (matičnosti). Tak sistem omogoča programsko sodelovanje dislociranih enot, nastajanje močnih delovnih skupin in racionalno uporabo pedagoškega in raziskovalnega potenciala. Visokošolski zavodi urejajo te odnose s samoupravnimi sporazumi.

Uveljaviti je treba dogovorjene kriterije za elekcije in reelekcije visokošolskih delavcev. Poleg znanstvene ustvarjalnosti in aktivnega apliciranja znanstvenih dosežkov v prakso je treba enakovredno poudarjati pedagoške sposobnosti in pedagoško uspešnost, socialistično družbeno usmerjenost, samoupravno in tvorno vneto kandidata v okviru stroke in v širšem družbenem delu.

Pri kadrovanju visokošolskih učiteljev in raziskovalcev je treba dosledno upoštevati načelo o pretoku strokovnjakov iz prakse v visoko šolstvo in iz visokega šolstva v prakso.

Zagotoviti je treba tesnejše sodelovanje med visokoškolskimi zavodi in delovnimi organizacijami tudi pri oblikovanju mladih strokovnjakov. Zato je treba uveljaviti poleg delovnih mest rednih asistentov tudi delovna mesta za mlade raziskovalce, ki prihajajo na podiplomski študij iz delovnih organizacij.

Osnovni koncept študijskih programov mora temeljiti na marksizmu in na načelu, da morajo diplomanti obvladati predvsem temeljno znanje svoje stroke. Zato je treba izločiti zastarelo, ožje usmerjene predmete pa prenesti v okviru specializacije in trajnega izobraževanja ob delu. Z natančno opredeljenim obsegom in vsebino znanja in z uvajanjem intenziv-

nejšega individualnega dela s študenti, z uvajanjem metod raziskovalnega dela v študijski proces, s čimer se razvijata mišljenje in kritičnost, je treba doseči takšno učinkovitost študija, da bodo študenti diplomirali v predvidenem roku. Intenzivnost študija je treba izboljšati tudi s smotnejšo zasnovano študijskih programov. Ta vsebuje temeljni del, obvezni, usmerjeni in fakultativni. Bolje je treba izrabiti čas s sodobnimi učnimi metodami. Opredeliti je treba zahtevnost študija in odgovornost visokošolskih pedagoških delavcev, študentov in zainteresiranih organizacij združenega dela za študijski uspeh. Sestavni del redne dejavnosti visokošolskih učiteljev je neposredno mentorsko delo s študenti.

Študij na fakultetah in visokih šolah traja štiri leta, izjema je medicinska fakulteta, kjer traja študij pet let. Na višjih šolah traja študij dve leti.

S samoupravnim povezovanjem, s smiselno vsebinsko in organizacijsko delitvijo dela izpopolnjujejo visokošolski zavodi in njihova združenja zahtevo po racionalnem in učinkovitem sistemu našega visokega šolstva. Pri tem se vključujejo tudi v jugoslovanski visokošolski sistem, tako da prek medrepubliškega dogovarjanja z visokoškolskimi zavodi in njihovimi združenji drugih republik in pokrajin usklajajo stališča do temeljnih vprašanj visokega šolstva in se v skupnem interesu vsebinsko in organizacijsko povezujejo.

Ker je visokošolski študij zahteven in obstajajo potrebe po stalnem prelivanju novih znanstvenih in tehnoloških spoznanj, morajo biti visokošolski zavodi in njihova združenja povezana z enakimi in sorodnimi institucijami v svetu.

3.5.4 Spričo pospešenega znanstvenega, tehničnega in družbenega razvoja ter vse večjega vpliva znanja in izobrazbe na ta razvoj je izobraževanje, izobraževanje ob delu in vključevanje dela v izobraževanje, dejavnost, ki traja vse življenje. Pri tem naj temeljne organizacije združenega dela zlasti:

— zagotovijo hitrejši dvig izobrazbene strukture in ravni zaposlenih z načrtnim širjenjem možnosti za organizirano izobraževanje ob delu na šolah vseh stopenj in v institucijah za izobraževanje odraslih;

— v okviru sistema nenehnega izobraževanja zaposlenih omogočajo, da bodo delovni ljudje nenehno bogatili svoje delovne, samoupravljaljske in življenjske izkušnje z novimi dosežki človeštva.

Sistem izobraževanja odraslih mora biti kot del celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema programsko usklajen s potrebnimi in interesi delovnega človeka, organizacij združenega dela in celotne družbe; po organizaciji pa prožen in povezan z delom ter družbeno aktivnostjo odraslih in v metodah in oblikah sodoben ter prilagojen psihofizičnim značilnostim odraslih.

Organizacije združenega dela morajo okrepiti svoje izobraževalne centre in službe ali podpreti razvoj izobraževalnih centrov pri delavskih univerzah ali drugih izobraževalnih organizacijah, ki služijo hkrati več organizacijam. Družbenopolitične skupnosti pa naj bistveno okrepijo kadrovske in materialne razmere delavskih univerz, da bodo lahko uresničevale dolgoročno programsko usmeritev v skladu s celotnimi izobrazbenimi potrebami občanov.

Osnutek resolucije o razvoju vzgoje in izobraževanja

4. DRUŽBENA VLOGA IN USPOSABLJANJE UČITELJEV

Učinkovitost vzgojno-izobraževalnega dela in doseganje družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov je zelo odvisna od učitelja, od njegove strokovne in pedagoške usposobljenosti, motiviranosti in zavzetosti za pedagoško delo, družbenopolitične razgledanosti, idejne in svetovnonazorske usmerjenosti.

Vloga učiteljev zahteva v razmerah, ko se izobraževanje razvija na samoupravnih družbenih temeljih, trajno in odgovorno doseganje vzgojnih in izobraževalnih smotrov ob aktivnem sodelovanju učencev in študentov.

V združenem delu in pri svobodni menjavi dela imajo učitelji enak družbenoekonomski položaj kot drugi delavci. Takšen položaj terjata vrednost in družbeni pomen njihovega dela. Utrditve takšnega družbenoekonomskega položaja bo prispevala k odpravljanju kadrovske zadrege, zagotovljeno bo zadostno število usposobljenih učiteljev za vse oblike vzgoje in izobraževanja mladine in odraslih.

Smotri našega vzgojno-izobraževalnega sistema zahtevajo kvalitetne vzgojiteljske in učiteljske osebnosti. Učitelj mora ustrezati s strokovno pedagoškim in s svojim svetovnim nazorom, to je z dosledno marksistično orientacijo in socialistično moralno opredeljenostjo. To opredeljenost mora izkazovati z družbenopolitično dejavnostjo v šoli in zunaj nje in z osebno vnierno za vrednote samoupravne socialistične družbe, s pristinim patriotizmom do ožje in širše domovine in s prizadevanjem za osvoboditev dela in delovnega človeka.

Učitelji morajo teoretično in praktično obvladati strokovno področje, obenem pa pedago-

ško, andragoško, psihološko, metodično in družboslovno-ekonomsko znanje, zasnovano na marksističnih znanstvenih temeljih. Zato je treba takoj reformirati šole za izobraževanje učiteljev in zagotoviti sodobno izobraževanje pedagoških in andragoških delavcev.

V pripravniški dobi mora biti vsem učiteljem omogočeno sistematično uvajanje in pedagoško prakso ob mentorstvu izkušenih učiteljev in ravnateljev.

Vodstveni kadri imajo v vzgojno-izobraževalnem sistemu izredno pomembno vlogo. Izbrati jih je treba po pedagoški praksi in strokovni razgledanosti, moralno-političnih, idejnih kvalitetah in organizacijskih sposobnostih.

Družbeno in strokovno izpopolnjevanje učiteljev naj bo načrtno in učinkovito. Nosilci izpopolnjevanja so kadrovske šole in pedagoška služba. Sistem družbenega in strokovnega izpopolnjevanja učiteljev temelji na njihovem aktivnem sodelovanju pri izpopolnjevanju vzgoje in izobraževanja, na načrtnem samoizobraževanju, na sistemu permanentnega izobraževanja in ustvarjalni uporabi novih dosežkov. Treba bo zagotoviti moralno in materialno stimulacijo in tak sistem napredovanja učiteljev, ki bo nagrajeval močnejšo družbeno angažiranost v vzgojno-izobraževalnem procesu, strokovno znanje in kvalitetne delovne metode.

5. ZNANSTVENE IN STROKOVNE SLUŽBE V SISTEMU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Raziskovalno in razvojno delo na področju vzgoje in izobraževanja je interdisciplinarno in povezuje raziskave na področju pedagogike, andragogike, psihologije, ekonomije, sociologije, filozofije in drugih temeljnih znanosti in znanstvenih disciplin.

Načrtno je treba spremljati in ovrednotiti pobude, novosti, delovne uspehe in prizadevanja najboljših učiteljev in vzgojno-izobraževalnih organizacij ter jih v posplošeni in uporabni obliki uveljaviti v vzgojno-izobraževalni praksi. Pri novih spoznanjih in pri njihovi uporabi mora biti učitelj neposredneje vključen v proces raziskovalnega, strokovno-proučevalnega in razvojnega dela.

Pedagoška služba spremlja, p. učuje in nadzoruje, kako se uveljavljajo družbeni vzgojno-izobraževalni smotri, svetuje pedagoškim delavcem izboljšave pri njihovem delu, prenaša dosežke pedagoške znanosti in druge inovacije v vzgojno-izobraževalno delo, preizkuša njihovo vrednost v praksi in s svojimi ugotovitvami seznanja znanstveno-raziskovalne organizacije in širšo družbeno javnost. V sodelovanju z visokošolskimi zavodi, znanstvenimi in drugimi institucijami ter s strokovnimi društvi pripravlja predmetnike in učne načrte, skrbi za pedagoško in družbenopolitično izpopolnjevanje pedagoških delavcev, za učbenike in učno tehnologijo ter sodeluje pri sestavljanju in realizaciji razvojnih projektov in pri znanstvenih in drugih raziskovanjih.

Strokovne službe za poklicno usmerjanje in šolske svetovalne službe, ki povezujejo šolsko delo s specialno pedagoško zdravstveno in psihiatrično obravnavo učencev, je treba hitreje razvijati.

Organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo z raziskovalnim in strokovno razvojnim delom, bodo morale sproti reševati temeljna teoretična in konkretna vprašanja na področju vzgoje in izobraževanja in njihovo uporabo v pedagoški praksi in vprašanja o organizacijskih oblikah pouka na različnih stopnjah in oblikah vzgoje in izobraževanja.

Uveljaviti bodo morale tehnološko, metodično in didaktično modernizacijo dela pri vseh nosilcih in pri vseh oblikah vzgoje in izobraževanja.

Resolucija o nadaljnjem razvoju vzgoje in izobraževanja je družbeni dogovor med delovnimi ljudmi za uspešno vsestransko rast mladine in stalno izpopolnjevanje vseh zaposlenih ljudi. Njena načela in smernice veljajo za vzgojne in izobraževalne organizacije in za vse druge dejavnike, ki skrbijo za vzgojo

mladine in odraslih kot ustvarjalnih osebnosti naše samoupravne socialistične družbe.

Resolucija bo v prihodnjih letih doživljala dopolnitve, ki jih bo narekoval naš družbeni razvoj. Vendar taka, kakršna je, obenem s sklepi in priporočili skupščine SR Slovenije o idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja in z drugimi dokumenti predstavlja programski dokument, ki učence, študente, učitelje in vse druge prizadete dejavnike družbeno in politično

obvezuje vse dotlej, dokler ne bo uresničen.

Na podlagi sprejetega osnutka resolucije pripravi republiški sekretariat za prosveto in kulturo v sodelovanju z vsemi odgovornimi republiškimi institucijami, kot so univerza in visokošolski združenji, pedagoški inštitut, zavod za šolstvo SR Slovenije in drugi, aneks k resoluciji, v katerem bodo natančno opredeljene posamezne naloge, njeni nosilci in program uresničevanja.

Seminar o idejnosti pouka za učitelje tujih jezikov na srednjih šolah

Kje so strokovnjaki?

13. in 14. decembra je bil v Ljubljani seminar o aktualnih problemih na področju vzgoje in izobraževanja za učitelje tujih jezikov na srednjih šolah. Seminar, ki ga je organiziral zavod za šolstvo SRS, je bil dobro zamišljen, toda program žal ni bil povsem uresničen. Prvi dan sta udeležencem govorila Stane Kranjc o marksistični idejnosti vzgoje in izobraževanja ter Inka Štrukelj o „Nekaterih vprašanih idejnosti pri pouku tujih jezikov“. Drugi dan je s svojim predavanjem o literaturi in marksizmu nastopil dr. Franc Zadravec. Zadnja predvidena tema o nacionalizmu in smotrih domovinske vzgoje je zaradi službene zadržanosti predavatelja Milana Kučana odpadla. Na seminarju je bilo poudarjeno, da učitelj mora biti angažiran, da mora spremljati dogajanje v družbi in razvoj znanosti.

Osrednje vprašanje je bila seveda idejnost pouka. Ne da bi se spuščali v globlja teoretska razglabljanja, smo sklenili, da je idejnost zastopanje stališč in

idej znanosti in njihovo izvajanje v praksi. Pri tem pogosto nastaja razloček med družbeno stvarnostjo in vzgojnimi ideali, ki so nujno usmerjeni v prihodnost. Da je delo učitelja še lahko uspešno, ta razloček ne sme biti prevelik, ideali ne v prevelikem nasprotju z resničnim razmerami in cilji ne preveč oddaljeni in nedosegljivi. Idejnost pa ni v tem, da o njej govorimo, izražati se mora predvsem v našem delu. Učitelj pač ne more biti „idejno utrujen občan“, kot je dejal eden od udeležencev seminarja. Nasprotno, v razredu in zunaj njega mora izžarevati prepričanje v ideje, ki jih posreduje. Zavest, da družba ceni naša prizadevanja in jih tudi primerno nagraduje, bi bila pri tem prav gotovo zelo pomembna. In kako naj učitelji tujih jezikov vpletamo marksistično idejnost v pouk? Moram reči, da smo o tem najvažnejšem vprašanju na seminarju najmanj slišali. Tudi vse učno gradivo, ki nam je na voljo, je glede tega zelo pomanjkljivo. Zelo pravilno je

mnenje tov. Kranjca, da bi morali učbeniki vsebovati tudi besedilo, ki bi obravnavalo naš socialistično stvarnost. Ker teč besedil ni, je razumljivo, da naši dijaki tujcu le težko povedo npr. kaj o naši družbeni ureditvi ali o samoupravljanju, ker besednega zaklada v zvezi s tem nimajo.

Seminar bi bil gotovo koristnejši, če bi delo na njem vsaj deloma potekalo po skupinah, ne pa „plenarno“.

Na večino vprašanj, zaradi katerih smo se pravzaprav zbrali, na seminarju nismo dobili odgovora. Pogrešali smo zlasti predavatelje — strokovnjake za tuje jezike, saj smo — menda upravičeno — pričakovali, da bomo v zvezi z idejnostjo zvedeli tudi kaj konkretnjšega za naše delo v razredu. Sprašujemo se, ali takšnih strokovnjakov v Sloveniji res ni — niti na fakulteti niti kje drugje? Če so, bi se na takšnem seminarju morali pojaviti, če jih pa ni, je to vsekakor zaskrbljujoče.

I. LASBAHER

Usklajevanje

„Uveljavljati bo treba usklajene samoupravne sporazume o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Le tako bodo namreč udeleženci samoupravnega sporazumevanja lahko uveljavljali svoje neodtujljive pravice in odločali o dohodku v združenem delu...“ To je bilo temeljno izhodišče članov predsedstva republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, ki so na decembrski seji razpravljali o vsebinski in organizacijski zasnovi samoupravnega sporazumevanja v skladu z novim zakonom.

S samoupravnim organiziranjem na novih osnovah se namreč tudi za družbene dejavnosti odpira možnost uresničevanja ustavnih dopolnil, zlasti dopolnila o svobodni menjavi dela. To pomeni nadaljnji korak v uresničevanju načela izenačevanja družbenoekonomskega položaja delavcev ne glede na dejavnost, v kateri delajo. Gre torej za uresničevanje neodtujljivih pravic do odločanja o dohodku v združenem delu kot delu družbenega dohodka ter o pravicah do osebne dohodka — skladno z načeli delitve po ustvarjenih rezultatih dela, ki so v novih samoupravnih odnosih obogatili še z načeli solidarnosti. Vse to pa je temelj za hitrejši družbenoekonomski raz-

voj samoupravne socialistične skupnosti in socialne varnosti vsakega posameznika.

Ker z novimi samoupravnimi odnosi vse bolj uveljavljamo enak družbenoekonomski položaj delavcev na vseh področjih združenega dela, bodo tudi zasnove za samoupravni sporazum o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke v gospodarstvu in družbenih dejavnostih v glavnem enake. Pri tem je treba upoštevati le nekatere posebnosti, zlasti posebnost oblikovanja dohodka, ki se v družbenih dejavnostih večinoma ne oblikuje na tržišču, temveč po programu dela, ki je ovrednoten po dogovorjenih merilih.

Triletne izkušnje in dosežki na področju samoupravnega sporazumevanja dokazujejo pravilnost usmeritve, hkrati pa opozarjajo tudi na nekatere pomanjkljivosti, ki jih bo treba odpraviti. Tu mislimo na temeljna vprašanja uveljavljanja meril, ki bodo spodbujala k načrtovanju dela in kakovostnemu uresničevanju programov dela. To je namreč prvi pogoj, če hočemo doseči svobodno menjavo dela. Pa ne samo to; v samoupravne sporazume je treba vgrajevati tudi osnove in merila za razporejanje dohodka in delitve denarja za osebne dohodke, ki bodo še bolj dosledno

zagotavljala načelo nagrajevanja „za enako delo — enako plačilo“. Zato je treba samoupravne sporazume s področja družbenih dejavnosti vsebinsko dopolniti zlasti z izhodišči za oblikovanje dohodka in z izhodišči za delitev dohodka in sredstev za osebne dohodke.

Izhodišča za oblikovanje dohodka v samoupravnih sporazumih družbenih dejavnosti.

V izpopolnjenem samoupravnem sporazumu družbenih dejavnosti, ki svojega dohodka ne pridobivajo na trgu, bi morali opredeliti:

- normalni poslovni uspeh, ki je rezultat opravljenega programa dela. Če podpisnik samoupravnega sporazuma v obsegu in kakovosti preseže dogovorjeni program ali če dogovorjenega programa ne opravi, je to razlog in osnova za spremembo višine dohodka, ki je dogovorjen kot povračilo za opravljeno delo. To, kako je dogovorjeni program dela uresničen, obvezno ugotavljajo financerji dejavnosti in samoupravne interesne skupnosti, prek katerih se opravlja svobodna menjava dela.

- Ustvarjeni dohodek je treba deliti na del za osebno in skupno porabo, za materialne stroške in sklade. Ta delitev pa mora biti usklajena z razvojnimi načrti in predvidevanji družbe-

neekonomske politike za vsako leto ter s programi dela in načrti razvoja posamezne podpisnice sporazuma.

Izhodišča za delitev sredstev za osebne dohodke bi morala v samoupravnih sporazumih za družbene dejavnosti vsebovati še tole:

- obveznost udeležencev samoupravnega sporazumevanja, da bodo v notranji delitvi upoštevali spodbujajoče oblike nagrajevanja; take, ki upoštevajo delovne dosežke;

- po enotni metodologiji opredeljene tipične poklice ali poklicne skupine;

- razmerja med posameznimi poklici ali poklicnimi skupinami, ki izhajajo iz analitične ocene delovnih mest ali iz rangiranja značilnih poklicev v posameznih dejavnostih;

- primerjalno vrednotenje dela tipičnih poklicev ali poklicnih skupin;

- enotne osnove in usklajena merila delitve sredstev skupne porabe po načelu vzajemnosti;

- enotna izhodišča za vrednotenje posebnih delovnih razmer, kjer zaradi specifičnosti niso zajeti v analitični oceni delovnega mesta;

- usklajeno politiko združevanja denarja za urejanje zadev širšega pomena za dejavnost (npr.: politika štipendiranja, graditev stanovanj, otroško varstvo, rekreacija, splošni ljudski odpor itd.);

- določitev ukrepov za zagotavljanje načela javnosti ter ukrepov za morebitno kršenje samoupravnih sporazumov;

- organiziranost udeležencev samoupravnega sporazumevanja;

- enotna izhodišča za vrednotenje delovnih izkušenj, ki predstavljajo element minulega dela. Pri tem poudarjamo, da so izkušnje le eden od dejavnikov za ovrednotenje minulega dela in se s tem pojmom ne morejo izenačevati. Menimo, da je treba izdelati enotna zvezna in republiška merila za vrednotenje minulega dela.

Udeleženci družbenega dogovora iz 28. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke naj bi se dogovorili, da bodo v samoupravnih sporazumih dogovorjena merila za družbeno vrednotenje dela uporabljena tudi kot merila za kalkulacijo cene storitev oziroma programov v procesu svobodne menjave dela. O teh osnovah bi se morali dogovoriti podpisniki družbenega dogovora v sodelovanju s skupnimi komisijami. Določiti in ovrednotiti bi morali merila svobodne menjave skladno z izhodišči ekonomske politike.

Navedena izhodišča, na katerih gradimo nove sporazume, kažejo, da bo uspešnost samoupravnega sporazumevanja odvisna predvsem od tega, koliko bodo posamezna določila USKLAJENA.

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije predlaga, da skupne komisije za posamezna značilna področja v družbenih dejavnostih oblikujejo skupine strokovnjakov, ki bodo usklajevali delo.

Tako bi v prvi fazi usklajevali določila samoupravnih spora-

zumov iz ožjih grupacij (npr.: šolstvo med seboj, kultura med seboj); nato določila sporazumov med grupacijami (npr.: šolstvo — kultura itd.). Šele v tretji fazi bo komisija za presojo usklajevala določila samoupravnih sporazumov med vejami dejavnosti.

Republiški odbor predlaga naj poteka postopek usklajevanja po tehle grupacijah:

- upravni organi, družbenopolitične organizacije, samoupravne interesne skupnosti, zavodi za zaposlovanje, službe socialnega zavarovanja, krajevne skupnosti, pravosodna administracija;

- vzgojno-varstveni zavodi, osnovne šole, srednje šole, posebne šole, glasbene šole, dijaški domovi, delavske univerze, študentski domovi;

- višje in visoke šole ter njihova združenja, raziskovalne organizacije;

- področje zdravstva in socialnega varstva;

- področje kulture;

- področje bančništva in zavarovalstva.

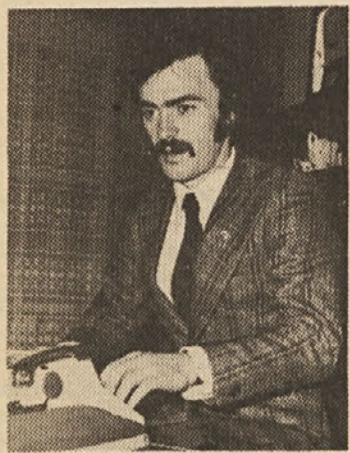
To pomeni, da je treba takoj začeti ustanavljati komisije za usklajevanje, tako da bodo določila samoupravnih sporazumov usklajena že v zasnovi.

Republiški odbor je po sklepu predsedstva prevzel pobudo za konstituiranje; zato sklicuje sestanke s predstavniki skupnih komisij po naštetih grupacijah.

Meni tudi, da bi bilo treba za primerjavo voditi razvid tipičnih poklicev oziroma poklicnih skupin. To bi morala opravljati ena sama služba, ne glede na vrsto dejavnosti.

SLAVKO PEVEC

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Vaja za odgovornost

Velikim črkam v naslovu sledi droben tisk. Mnogim je opešal vid; preberejo krepko odtisnjeni pomen izoblikovane misli in odložijo časopis. Tudi taki so, ki se jim je vid popravil. V družbi je vse mogoče: telovadnica na prostem in z orodjem, narejenim iz smrekovih vej. Telovadnica s plavalnim bazenom, telovadnica v šolskem razredu, šola brez telovadnice...

„Da te ne vidim s knjigo v roki! Vzemi nogometno žogo in treniraj, da bo nekoč kaj iz tebe,“ pravi oče smrkavemu sinu.

Kubertenove misli je mogoče razumeti tako ali drugače; pomembno je zmagati in ne samo sodelovati. Hočejo imeti telovadnico. Z družbo so sodelovali tako, da so varčevali. Pozneje so denar, ki je bil namenjen za telovadnico, namenili za novo centralno kurjavo. Pričakujejo pomoč republiške izobraževalne skupnosti, razmišljajo o sodelovanju z Gozdarskim centrom, tudi o montažni telovadnici in hočejo ZMAGATI.

Ce bi pred leti ne bilo, kot je bilo, bi ga morda srečali na letošnji novoletni skalalni turneji. Spusti se po naletu, bližje se odskočni mizi in pazi na odziv. Od tega, kje boš doskočil, sta odvisna osebno zadovoljstvo in družbeni ponos.

Bil je podoben mnogim učiteljem z voljo na nakovalu nujnosti. V vzgojno-izobraževalnem procesu je spoznal hotenja, ki so bila neodvisna od osebnih stremeljenj. Odlični športnik ni isto kakor odlični vzgojitelj in pedagog.

Pouk telesne vzgoje je v programu vzgoje in izobraževanja sameval na zadnji stopnici. Tako je bilo na podeželski šoli, kjer je pridobival osnovno znanje. Prve pedagoške spodbude v zvezi z omenjenim predmetom je dobil na ljubljanskem učiteljskem. Še vedno se razneži ob spominih na tisto, kar je pokopala gimnazija s pedagoško smerjo.

Pouk telesne vzgoje ni čas za

vse in nič, je razmišljal mladi učitelj. Pri tem pouku je mogoče spoznati v otroku, kar je sicer vztrajno skrito: tovarištvost, iskrenost, osebne motive, psihofizične sposobnosti...

Ponekod se celo v desetih letih pouk telesne vzgoje ni bistveno spremenil. Morda je tako od prvega do četrtega razreda osnovne šole. Pozablja se na to, da je potrebno v elementarnih razredih osnovne šole učencem privzgojiti temeljne gibalne sposobnosti.

In učitelj je pred leti spoznal: pouk telesne vzgoje je obremenjen s staro miselnostjo. Zavedal se je, da bi bilo potrebno tudi v ta del vzgojno-izobraževalnega procesa uvajati novosti — pouk modernizirati. Iz takih razmišljanj je nastal SLIKOVNI KARTON. Pri pouku telesne vzgoje je začel uporabljati slikovno gradivo.

V zadnjem obdobju je navdušilo učitelja spoznanje, da je dobil pouk telesne vzgoje v srednjih šolah z novim učnim načrtom izredno pomembno vlogo. To je sodoben program. Približal se je socialističnemu humanizmu otrok. Prav gotovo so ga podprli vsi prosvetno-pedagoški delavci. Otroke je treba naučiti plavati, smučati, planinariti; to naj bi bilo težišče pouka telesne vzgoje. Otrok naj bo vztrajen, močan in gibljiv. Te lastnosti naj bi dosegel v srednji šoli najvišjo stopnjo. Pomembno je tudi, da se v srednji šoli mlad

človek odloči za športno panogo, ki jo bo še po končanem šolanju gojil in se ob njej psihično in fizično krepil.

To pa so menda tisti debelo začrtani naslovi, pod katerimi je droben tisk. Tako naj bi bilo! Smer je začrtana. Srečali smo se s prvimi uspehi. Pred nami je vedno več obveznosti. Na visokih in višjih šolah so začeli uvajati pouk telesne vzgoje šele pred tremi leti. Vezi psihofizične kulture so bile v naših šolskih institucijah nasilno prekinjene. Zdi se, da so v delovnih kolektivih namenili temu področju več zanimanja. Seveda pa je pri nas premalo organizirane telesno-vzgojne vadbe.

Šolska športna društva so zelo pomembna pri razvijanju zanimanja za šport. To velja tudi za različna republiška šolska športna tekmovanja. Telesna vzgoja v šoli je premalo za razvoj osebnosti, kakršno si naša družba želi in jo potrebuje. S tem v zvezi velja omeniti, da nam primanjkuje objektov za rekreacijo. Premalo je učiteljev telesne vzgoje in idealistov. In koliko telovadnih društev imamo v Sloveniji?

Pred leti je bilo drugače in razumljivo je, da danes ni tako. Nekdo pa le mora biti v družbi, ki bo človeka nenehno opozarjal na tisto, kar mu ni v prid, kar ga dela telesno manj vzdržljivega in psihično bolj obremenjenega. Šole se v večini primerov zavedajo svojega po-

slanstva, niso pa dovolj močne, da bi zapisane smotre uresničile.

Učitelji bi potrebovali konkretna napotila, učbenike za pouk telesne vzgoje. Določba bi morali biti seznanjeni z znanstvenimi dognanji na področju telesne vzgoje doma in v svetu. Morda bi bilo potrebno večje sodelovanje med šolami in športnimi društvi?

Pravi, da mu je žal, ker ni mogel razviti svojih smučarskih — skalnih sposobnosti. Ni mu žal, ker ni postal nogometaš ali morda nogometni trener z milijonom in pol starih tisočakov v čak mesec v kuverti. Žal mu je, ker ne more povsem razviti individualnih sposobnosti učencev. Med željami in uresničitvijo je plot materialne nemoči. Tudi razumevanje kolektiva in uprave gimnazije v Postojni ni dovolj. Učenci se izpopolnjujejo v interesnih dejavnostih — v krožkih. Za to jim je na voljo prostor: devet metrov dolg, šest metrov širok in dva metra in pol visok. Učenci kritično ocenjujejo športno delo. V vsakem šolskem letu imajo šest ur teoretičnega pouka: predvsem v zimskem času. Takrat jih profesorji seznanijo z vsem, o čemer se sicer v družbi veliko govori. To so razumni pogovori o amaterskem in poklicnem športu, o svetovnih športnih prireditvah, tudi o nogometnih aferah.

Na gimnaziji v Postojni so ugotovili: med 352 dijaki je

11,6 odstotka takih, ki imajo ploske noge. Izredno velik odstotek terja razmišljanja o preventivni in korektivni gimnastiki; to je treba izvajati z učenci, ki so sicer opravičeni za izostanek pri pouku telesne vzgoje. Le-te je nujno potrebno zapostaviti z dejavnostmi, ki njihovo vemu zdravju ne morejo škodovati.

Učitelji bi morali paziti, da otroku ne povečujejo občutka manjvrednosti. (Te vaje ne bo mogel narediti, ker si predebel.) Učenci naj sami oblikujejo pouk telesne vzgoje. Tudi pri tem delu je mogoče skupinski in ne samo frontalni način poučevanja. Novi učni načrt tudi predalga, naj učenci pod „B“ programom sami izbirajo dejavnosti. Tako sprejemajo določene odgovornosti, na osnovi le-teh pa se lahko učitelj učenci primerno dogovarja. Učitelj vadbo samo oblikuje. Na gimnaziji v Postojni dobijo učenci — vodniki na listih narisane in opisane vaje oblikovane, po katerih dijaki vadijo. Želja učiteljev je, da dobijo učenci kar največ odgovornosti. V vsaki redovni konferenci lahko izberejo športno dejavnost za določeno uro telesne vzgoje. Žal pa to pozimi zaradi neustreznega prostora ni vedno mogoče.

Samo toliko za droben tisk; naslovu pa Bernardu Urbančiču zahvala za prijeten klepet.

SODOBNA POTA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

PIŠE: DR. ANA KRANJC

Socialistična vzgoja je nosilka pridobitev jugoslovanske socialistične revolucije

Zveza pedagoških društev Slovenije je organizirala 8. decembra enodnevni posvet o socialistični vzgoji. Udeležili so se ga številni vidni pedagoški delavci iz vse Slovenije. Predavatelj prof. dr. ILIJA MRMAK iz Beograda se že dalj časa prizadevno ukvarja s problemi vzgoje pri mladini in odraslih. Vodi večji raziskovalni projekt o socialistični vzgoji, ki obravnava vso Jugoslavijo. Pri tem delu sodelujejo tudi pedagogi iz naših raziskovalnih institucij. Z razpravo o problemih vzgoje in samovzgoje se je predstavil na drugem kongresu andragogov Jugoslavije, ki je bil v Budvi sredi novembra preteklega leta. Vabilu, da bi o tem spregovoril tudi slovenskim pedagogom, se je prijazno odzval. Med obiskom se je prvi dan srečal s študenti pedagogike na filozofski fakulteti, naslednji dan pa je imel predavanje za naše pedagoške delavce. Razdelil ga je na dve temi:

a) Pridobitev jugoslovanske socialistične revolucije in njihov delež v socialistični vzgoji in marksističnem izobraževanju mladine.

b) Vloga šole in učitelja v procesu socialistične vzgoje.

Po končanem prvem in drugem delu predavanja se je razvila živahna razprava. Udeleženci so razpravljali o mnogih problemih, ki so neposredno ali posredno povezani s predavanjem. Ugotavljali smo, da je na področju vzgoje še zelo veliko nerešenih problemov, ki jih ni mogoče na hitro odpraviti. Reševati jih bomo morali poslojno, v usklajenem procesu. Pri

x Predavanje prof. dr. I. Mrmaka bo objavljeno v eni naslednjih števil „Sodobne pedagogike“.

tem bomo podrobneje razvijali naše koncepte vzgoje in jih hkrati uresničevali.

Mrmak je izvirno filozofsko opredelil pojem „pridobitev socialistične revolucije“, iz katerih izhaja naša socialistična samoupravna vzgoja. Dejal je, da pridobitev socialistične revolucije ne smemo šteti kot nekaj, kar je že za nami. Te pridobitve še vedno žive v naši družbi. Če neko stališče, načelo ali izhodišče ni vrednota tudi za prihodnost, potem to ni pridobitev. Pridobitve se spreminjajo glede na družbeni razvoj, v katerem se nadaljuje socialistična revolucija „v neoboroženi obliki“. Brez spreminjanja pa bi pridobitve postale dogma in bi zavirale razvoj družbeno napredne vzgoje.

Se vedno ugotavljamo, da pojem „socialistična vzgoja“ ni dovolj determiniran in jasev. V mnogih deželah razvijajo socialistično vzgojo, vendar je ta vzgoja v različnih deželah precej različna. V vsaki od posameznih dežel se razvija na temelju družbenih razmer in odnosov ter dobiva samosvojo podobo. Mi težimo za razvijanjem take socialistične vzgoje, ki temelji na naših jugoslovanskih družbenopolitičnih razmerah; vzgoje, kakršna izhaja iz naše samoupravne socialistične družbe.

KAJ JE VZGOJA?

Ko govorimo o vzgoji, si pri tem ne smemo predstavljati samo vzgojnega procesa v ožjem pomenu besede, pri katerem se v vzgojno-izobraževalnih institucijah namensko in načrtno prenašajo določene vrednote. Celoten proces vzgoje, ki obli-

kaje in spreminja osebnost, je mnogo širši, ima več razsežnosti. Pomembna vzgojna dejavnika sta neposredna praksa in razmere, v katerih ljudje živijo. Vzgojno bodo delovali tudi odnosi na področju gospodarstva, politične silnice, ki bodo uravnavale družbeno življenje in razni družbeni pojavi, s katerimi se bo v naši družbi srečal posameznik. „Človek postane to, kar živi.“

Nekdanje definicije vzgoje so postavile gojenca v položaj objekta, niso upoštevale njegove aktivne udeležbe in angažiranosti. Kot vzgojo so definirali proces „sistematičnega, namernega, zavestnega in načrtnega delovanja na mladega človeka“. Danes gledamo na vzgojo precej drugače.

Gojenec je subjekt vzgoje, vzgojni proces pa se prepleta s samovzgojo. Vzgojni vplivi niso več odvisni samo od enosmerne prenašanja vrednot z vzgojitelja na gojenca, ampak nastajajo tudi v nasprotnem aktivnem odnosu gojenca do svojega vodje. Vzgojni proces se razširi in vključuje nove elemente, ki jih prejšnja teorija vzgoje ni priznavala. Vzgoja v širšem pomenu je vsako vplivanje na osebnost in njeno spreminjanje.

a) Sistematičen namenski in k cilju usmerjen vzgojni proces nastaja tudi zunaj vzgojno-izobraževalnih institucij. Tako vplivajo na oblikovanje osebnosti množična komunikacijska sredstva, kot so televizija, radio, revije, časopisi, javna predavanja, množični sestanki itd.

b) Kot vzgojni vplivi se priznajo tudi impulzi, ki prihajajo iz vsakdanjega življenja brez prvotnega namena, da bi oblikovali osebnost. Ljudi oblikuje družbena praksa, življenje, ki ga živijo. Posebej prepoznavamo te vzgojne vplive kot neformalne, funkcionalne vzgoje (oblikovanje osebnosti, ki nastaja s samim funkcioniranjem in obstajanjem raznih družbenih skupin in družbe v celoti, take, kakršna je).

c) Po novem konceptu se vzgojni proces tudi generacijsko razširi. Ko govorimo o vzgoji, ne mislimo le na mlade. Vzgoja je permanenten proces, v katerem se vključene vse generacije. Zavedamo se, kako zelo pomembni so npr. družbena vzgoja in razvijanje človekove zavesti pri odraslih ter še druge oblike vzgoje odraslih. Zato vzgoje odraslih ne bomo zanimali.

Pri vzgojnem delu smo si postavili kot globalni vzgojni cilj vsestransko razvito socialistično osebnost. Ali smo res verjeli, da bomo tako zahteven cilj dosegli že v prvih letih življenja? Če smo posvečali kaj pozornosti vzgoji, smo to delali v predšolski dobi in v osemletkah. „Naša vzgoja se še ni vpisala na srednjo šolo, še vedno je osnovnošolska.“ Seveda bi tudi zmanjkali kake večje pozornosti, ki je bila pri nas doslej posvečena vzgojni problematiki pri delu z odraslimi. Posvečati pa smo začeli vedno več pozornosti vzgoji na sploh in ne samo dosedanjim oblikam in generacijsko omejeni vzgoji. „Nova“ vzgoja je vsestranska, družbeno in strokovno utemeljena dejavnost.

V določenem obdobju razvoja se je pri nas uveljavljalo objektivistično, scientistično gledanje na izobraževanje, ki je vzgojo potiskalo v ozadje, in v podrejen položaj. Ustaljena merila v praksi, po katerih so ocenjevali posameznika, so se nanašala na šolsko formalno usposobljenost, na izobrazbo in niso upoštevala ali pa predvidevala vzgojnih vplivov. Pomanjkanje vzgoje ni bila samo pomanjkljivost šole, ampak tudi pomanjkljivost naše neposredne družbene prakse.

JASNA DRUŽBENA IZHODIŠČA IN VELIKA PRIPRAVLJENOST PRAKTIKOV — TEMELJ ZA RAZVOJ VZGOJE

Ko preštudiramo odnos med družbo in vzgojo v samoupravni jugoslovanski družbi, vidimo, da so temeljna izhodišča, na-

čela in temeljne globalne vrednote jasni. Zapisani so v raznih aktih in resolucijah. Tudi naši praktiki — pedagogi so pripravljene napredne pridobitve naše družbe uresničiti, prenašati v prakso in vzgojo sistematično razvijati.

Jasno pa je, da za resničen razvoj socialistične vzgoje to dvoje še ni dovolj. Manjka vmesni člen. Manjka nam izdelana teorija, sistem in organizacija socialistične samoupravne vzgoje, v kateri se bo zrcalila naša družbena stvarnost in bo zastopana ideologija. Brez izdelanih „vmesnih členov“ se naša vzgoja opoteka, je negotova, naslanja se bolj na intuicijo, prepuščena je mnogim naključnim vplivom in vdoru tujih vrednotnih sistemov, s katerimi nima naš globalni družbeni vrednotni sistem nič skupnega. Pogostokrat se pritožujemo nad vrednotami potrošniške zahodne družbe, ki so vdrle med naše ljudi. Naša vzgoja bi morala biti pripravljena, da se sistematično in aktivno bojuje proti takim vplivom. Prosvetni delavci so že jasno negodovali proti takim vplivom tujih vrednotnih sistemov, za spremembe pa naj bi se po določenem konceptu zavezale naša šolska politika. Samo ta ima namreč izvršno funkcijo, posebno ker se moramo pri spremembah obregnuti še ob druga področja naše družbene dejavnosti. Tiskanje cenjenih, pornografskih revij in poplava stripa so lahko ekonomsko povsem opravičljivi, vprašanje pa je, ali so tudi vzgojno tako neporečni, če imamo v mislih izhodišča naše socialistične vzgoje? Hočemo samoupravljavca, zavestno družbeno angažiranega človeka. Ali pa ga bomo res vzgojili s kilometri stripa in publicistične plaže? Kakšni marksisti pa smo, da tako sklepamo? Ali pa samo ekonomiki na ljubo pustimo, da se nekatera množična komunikacijska sredstva, tisk in drugo samopašno razvijajo pod tujimi vplivi. Naivni smo in nemarksistično mislimo, če zapiramo vzgojo samo za šolske zidove.

Našega mladega človeka, otroka in odraslega vzgajajo tudi drugi televizijski ekran, kiosk z razobešeno plažo, reklame, vzor drugih ljudi in še in še.

Vzgojni vplivi tujih vrednotnih sistemov niso ostali le na individualni ravni; včasih opazimo, da so ponekod dobili že širše družbene razsežnosti. Premalo se jih zavedamo, da bi se proti njim borili, kajti naše prakse je odvisno, kakšno bo naša vzgoja. Upiranje takim vplivom pa bi pomenilo naše neoborožene socialistične revolucije.

Izhodišča za vsako vzgojo so neke splošne vrednote, ki preživijo zob časa in se prenašajo iz družbe v družbo; vseh družbah jih sprejemajo kot splošno veljavne. Nekaj omenjenih splošnih vrednot nam bo povzelo, kaj imamo v mislih: resnica, prijateljstvo, delo, poštenost itd. NOB je prinesla s seboj nove pridobitve in nove vrednote. V naši družbi se je uveljavila družbena lastnina in z njo se je spremenilo veliko vrednot, ki so bile s tem povezane. Ljudje so začeli drugače gledati na denar, materialne možnosti življenja; nastala so nova merila, po katerih je postal nekdo ugleden, spoštovan in vpliven v naši mladi družbi. Iz oboroženega dela revolucije so izšli tudi socialistični internacionalizem, bratstvo in enotnost narodov ter narodna enakopravnost. To pa je bilo prav za našo družbo zelo pomembno.

Razvoj družbe je v povojnih letih postavil delo kot vrednoto v svojevrstni položaj. Postala je družba, ki zavedno izgrajuje samoupravni sistem, izgrajuje in vzgaja samoupravljavca. Samoupravljanje je superiorni vidik svobode in se vedno prepleta z revolucionarnim gibanjem.

V snovanju socialistične vzgoje je še marsikaj nejasno. Teoriji vzgoje bi morala veliko pomagati sociologija, da ne bi nekaterih rešitev poenostavljala. Lenin je rekel: „Najslabše služijo ideali, če se ga pripelje do nesmisla.“

Spoštujmo mnenje drugega

Ko se staro leto prevesi v novo, si stisnemo roke in izmenjamo dobre želje. Delamo „bilanco“ storjenega, pregledujemo svojo prehojeno pot (in posejane napake). Prizigamo nove upe in izrečemo veliko dobrih misli in sklepov. Nič boljši nismo zato in prav nič „novi“, vendar je prav, da ne stopamo v novo leto brez novega upanja. Dobro bo, če se bo ob stisku roke uresničil le en sklep: več razumevanja in medsebojnega zaupanja in kar je najvažnejše — več upoštevanja mnenja drugega. Zaželimo to sebi in drugim! Številne težave in neskladnosti ne bodo „prešle“, če jih ne bomo odstranjevali s prizadevnostjo in delali s prepričanjem, da zmoremo, kar hočemo.

„Upoštevanje mnenja drugega“ — te besede bi lahko imenovali geslo dvodnevne posveta o temi „Poklicno usmerjanje na osnovni šoli“, ki je bil tik pred novim letom v Škofji Loki. Pripravila sta ga zavod za šolstvo SRS in republiški zavod za zaposlovanje. Posvet, ki je potekel v prijetnem ozračju, je vodil svetovalec zavoda za šolstvo SRS, psiholog Jože Trček. Iz vse Slovenije se ga je udeležilo 68 delavcev: 28 šolskih psihologov, 3 pedagogi, 14 socialnih delavcev, 13 zastopnikov poklicnih posetovalnic in kot gostje — 10 ravnateljev osnovnih šol. Namen posveta je bil: uskladiti delo šolskih svetovalnih delavcev in delavcev poklicnega usmerjanja ter opredeliti naloge osnovne šole pri poklicnem usmerjanju.

Delo posveta je potekalo plenarno in v skupinah. Prvi dan je plenarno delo zajelo kar osem referatov na temo poklicnega usmerjanja. Osrednji referat „Poklicno usmerjanje v vzgojno-izobraževalnem procesu osnovne šole“ je podal svetovalec zavoda za šolstvo SRS Jože Trček. Drugi dan posveta so udeleženci nadaljevali delo (po načinu skupinske dinamike) v treh skupinah. Posvet je sklenil plenarni del, ki je zajel poročila vodij skupin, razpravo in sprejem sklepov ter predlogov.

DELO, KI JE HKRATI POČITEK

Ko so vprašali slovitega ameriškega kirurga dr. De Backeya, kdaj in kako počiva, je odgovoril, da počitka sploh ne potrebuje, ker mu je delo počitek in rekreacija hkrati. Če delaš tisto, kar najraje delaš, pravi sloviti zdravnik, ne potrebuješ posebnega počitka, kajti delo samo je tista aktivnost in tista oblika življenja, ki sprošča, zadovoljuje in osrečuje. Delo je sočasno največji užitek in največja rekreacija.

Njegov odgovor nam potrjuje temeljno vrednost pravilne poklicne izbire in pomen poklicnega usmerjanja nasploh.

Na to temo se veže osrednji

referat na posvetu „Poklicno usmerjanje v vzgojno-izobraževalnem procesu osnovne šole“, iz katerega povzemamo nekatere misli:

Na začetku ali ob koncu neke izobraževalne faze ne moremo pričakovati odločitve o izbiri poklica, saj izhaja ta odločitev iz celostnega oblikovanja mladega človeka. Z njegovim razvojem in ob načrtnem vzgojno-izobraževalnem delu osnovne šole se oblikuje tudi zanimanje za poklic. Osnovna šola je torej dolžna razviti pri oblikovanju mlade osebnosti tudi možnosti za pravilno oblikovanje interesnih vsebin (kot rezultat vsega motivacijskega sistema osebnosti). Učencem mora dati vse informacije o poklicih: o zahtevah različnih poklicev, delovnih razmerah in o možnostih zaposlovanja. Po predavateljevem mnenju predstavlja jedro zahtevnosti poklicnega usmerjanja usklajevanje možnosti s poklicnimi interesi. V tem je vloga šole še posebno pomembna: sočasno s oblikovanjem mladega človeka mora razviti tudi stvarno zanimanje za poklic in stvarne odločitve. Zato se mora učitelj nenehno zanimati za širše družbeno dogajanje, poznati mora družbeno sestavo in vsaj do neke mere

predvideti splošni razvoj družbe in tudi svojega strokovnega področja.

Pri tem ne smemo pozabiti na vlogo šolskih psihologov, ki naj na osnovnih šolah pomagajo pri neposrednem usmerjanju v poklice pa tudi pri notranjem razporejanju skupin in posameznikov za diferencirano učnovzgojno delo. Od učitelja se zahteva, da učence oblikuje in usmerja v smeri svoje stroke, vsi učitelji pa naj bi skupno med šolanjem dopolnili učencevo znanje s spoznanji iz svojih strokovnih področij. Poudarjeno je, naj pridobi šola za sodelovanje tudi zunanje sodelavce, predvsem ustanove za poklicno usmerjanje. Pisec priporoča, naj ne bodo poklicne šole ozko specializirane; izobražujejo naj bolj široko in splošno. Utemeljitev: vsebina delovne usposobljenosti, ki jo določeno delovno mesto zahteva od posameznika in ki je vezana na določen poklic, se zelo hitro spreminja. Mlad človek s temeljito splošno izobrazbo se hitro prilagodi različnim delovnim mestom in nenehno povezuje konkretno vsebino svojega delovnega mesta s širšo izobrazbeno osnovo.

Jasno je, da moramo pri poklicnem usmerjanju poznati tudi družbeno načrtovanje (širše nacionalno in regionalno), svetovna gibanja, gospodarske tradicije kraja in podobno. Ne smemo pozabiti tudi na razmere v okolju, od katerih je precej odvisna vsebina poklicnih interesov.

POENOTEN KONCEPT

Živahno razpravo in poročila vodij posameznih skupin, ki so si bila v marsičem enotna, bi lahko povzeli takole: Razmejili bodo naloge med šolskimi svetovalnimi delavci in delavci za poklicno usmerjanje. Pripravili bodo načrt dela šolskih svetovalnih služb. Zavzeli se bodo, da bo delo potekalo povezano in usklajeno. Priporočili so, naj bi imel vsak učitelj priročnik za poklicno vzgojo in se zavzeli za

razširitev nomenklature poklicev. Poudarili so potrebo po razvoju metodologije poklicnega usmerjanja, ki je bila doslej premalo razvita in potrebo po zgodnjem poklicnem usmerjanju — že v 4. razredu osnovne šole. Poskrbeli bodo za večjo popularizacijo dela in za razvoj mreže šolskih svetovalnih služb zunaj mestnih območij. Predlagali so, naj bi pri občinskih komunalnih zavodih za zaposlovanje odprli dodatna delovna mesta glede na specifičnost terena.

Poklicno usmerjanje naj bi potekalo načrtno že pri rednem šolskem delu. Dogovorili so se za sodelovanje z zavodom za šolstvo SRS in za sprotno dogovarjanje med šolskimi svetovalnimi službami in zavodom za zaposlovanje. Strinjali so se, da je diagnoza v nižjih razredih osnovne šole potrebna, zato bodo pozorno proučili teste, pravilno uporabljali staro metodologijo in dodajali nove podatke. Test za 8. razred bodo pripravili po dogovoru s šolsko svetovalno službo. Dogovorili so se za redne obojestranske povratne informacije med zavodom za zaposlovanje in šolskimi svetovalnimi službami. Šolam bodo predlagali, naj izberejo stalne člane komisij za poklicno usmerjanje.

V razpravi smo slišali, da na Primorskem izredno dobro sodelujejo delavci šolske svetovalne službe z delavci poklicnega usmerjanja. Njihove akcije so enotne in dogovorjene. Zaslužijo vso pohvalo in seveda — posnemanje.

Udeleženci posveta so izbrali šestčlansko komisijo, ki bo pregledala in uredila sklepe posveta ter jih posredovala šolam in vsem zainteresiranim ustanovam.

Lahko trdimo, da je posvet dosegel svoj namen, saj je razčistil nekatera sporna vprašanja in utrdil sodelovanje. Udeleženci so izmenjali izkušnje, našli osnovne smernice in poenotili koncept dela.

TEA DOMINKO

Slovaki in Madžari v Mariboru

Pedagoška akademija v Mariboru že nekaj let sodeluje s pedagoško fakulteto bratislavske univerze Komenskega v Trnavi in z visoko pedagoško šolo v Sobotišču (Szombathely) na Madžarskem. S prvo jo veže narodnostna bližina, ki se kaže v mnogih skupnih značilnostih slovaške in slovenske kulture, z drugo pa skupna skrb za narodnostne manjšine v obeh deželah; vsem pa je skupna jasna socialistična razvojna usmeritev in ustvarjalno sodelovanje v pedagoškem raziskovanju in praktičnem delu.

Pred kratkim so podpisali novi sporazum o sodelovanju, po katerem bodo trnavski in mariborski pedagogi izmenjavali študijske programe, strokovno literaturo in skupaj izdali pedagoški zbornik v Trnavi, občasno pa prirejali tudi dni slovaško-slovenskega prijateljstva, kjer se bodo srečali predvsem študentje na športnih in kulturnih prireditvah. Trnavska pedagoška fakulteta je moderna ustanova s 4000 slušatelji, ki usposablja učitelje za osnovno šolo. Njene izkušnje prav gotovo lahko dosti koristijo delu in razvoju pedagoške akademije v Mariboru.

Z visoko pedagoško šolo v Sobotišču se delo še bolj pogloblja, ko se združujejo interesi za usposabljanje učiteljev za narodnostni manjšini v Pomurju in Porabju. Že več let deluje na PA v Mariboru lektor za madžarski jezik iz Sobotišča, mariborski učitelji pa so hodili doslej le po nekaj dni predavat slu-

šateljem na Madžarsko. V dogovoru, ki so ga pred dnevi podpisali, so sklenili, da bo odslej tudi v Sobotišču redno deloval lektor za slovenski jezik. Madžarska delegacija si je ogledala še obalno šolstvo za italijansko narodno manjšino.

Obe delegaciji sta obiskali osnovno šolo v Podčetrtku, ki slovi po izrecnih naporih za vzgajalni sporazum o sodelovanju. Gostje so bili prijetno presenečeni, posebno nad tem, kako so učenci ponosni, da ne potrebujejo ključev in neposredno ter odgovorno upravljajo v šoli. Napore v Podčetrtku bi morali pedagoško ovrednotiti, pa bi se še bolje razvijali. Gostje so odhajali z vtisom, da je to pot v šolo prihodnosti. Zaprtili so kolektiv, da bi smeli šole še obiskati s študenti, spoznanja objavljati v pedagoškem tisku in celo eksperimentalno poskusiti s takim in podobnim načinom dela.

Tako se širi zanimivo področje sodelovanja, ki vedno tesneje povezuje mariborsko pedagoško akademijo s pedagoško prakso in raziskovanjem čez meje ožje domovine, narodnostno pomembno in značilno za sodobno mednarodno razumevanje.

R. L.

Kdo naj kaznuje družbo?

Ob prebiranju poročila Zveze prijateljev mladine Slovenije v obdobju med V. in VI. skupščino se nam prikaže razvejano področje, ki ga zaobsega ta organizacija. Zakaj tako na široko? Zato ker skrbi za celosten razvoj in napredek otrok.

In kakšni so rezultati? Veliko prizadevanj, veliko truda in tudi lepi uspehi tam, kjer so ti odvisni od truda posameznih članov (ali skupin) naše družbe.

Merijo te besede na vso družbo? Da. Družbe ni mogoče poklicati na odgovornost, niti je obsoditi. Je tako rekoč neoprijemljiva. Družba že nekaj let (recimo — desetletje) ne sliši, da sta od materialnih možnosti in družbenega ugleda odvisna sestav in število vzgojiteljev in učiteljev po VVZ in šolah; ne sliši, da so svobodne dejavnosti in razvedrilo mladine odvisni od prostorov, mentorjev, športnih in drugih objektov. Družba se ne zmeni za klice posameznikov, skupin in celo družbeno-političnih organizacij, ki opozarjajo, da zastupljamo otroke ne le s slabim znakom in pomankanjem primernih igrišč — temveč tudi z neprimernim, nevzgojnim berivom in s prav takimi filmi.

Družba je ob vseh teh besedah, uporih, prizadevanjih, kritikah in načrtih za izboljšanje popolnoma mirna, da ne rečem brezbrizna.

Besede o družbeni odgovor-

nosti so zgolj lepa fraza — to nevede in nehote dokazuje skrbno pripravljeno poročilo o delu in prizadevanjih Zveze prijateljev mladine med leti 1969 in 1973. Tu je npr. navedena že tolikokrat povedana resnica, kako si tudi Zveza prijateljev mladine prizadeva, da bi bilo čim več otrok deležnih predšolske družbene vzgoje — in vendar je 85 % predšolskih otrok še vedno zunaj vzgojno-varstvenih zavodov. Prizadeva si dokazati, da bi pedagogsko spoznala, kako živijo otroci delavcev v neustreznih stanovanjih.

Navajam: „Glas Zveze prijateljev mladine je bil skoraj brez izjeme upoštevan, vendar pa se v praksi stvari vse prepočasi premikajo otrokom v prid. Reforma in gospodarski ukrepi se prizadevajo — predvsem otroke. Še vedno niso ustvarjene enake možnosti za vzgojo in izobraževanje vseh otrok, v praksi še ni povsem odpravljena delitev na A in B program. Kadrovske šole še ne usposablajo učiteljev za pedagoško delo zunaj šole in za delo s starši. Še vedno imamo nezadostno materialno bazo za družbeno vzgojo predšolskih in šolskih otrok.“

Prizadevanja takšne množične organizacije kot je Zveza prijateljev mladine, ni majhno. Navajam številke: v Sloveniji je 318 društev prijateljev mladine, v katerih je včlanjenih 64.643

naših delovnih ljudi; aktivno jih dela v odborih 3.521. Poleg tega deluje pri organizaciji Zveze prijateljev mladine 120 pionirskih starešinskih svetov ob osnovnih šolah (kot mentorji pionirskih odredov); v njih je 3.948 članov (od tega jih 820 ni iz vrst prosvetnih delavcev).

Rezultati: v razvitih območjih, kjer so se po družbeni zakonitosti ali pa po naključju našli aktivni, iniciativni in požrtvovalni ljudje, so vprašanja šolstva, zunajšolskih dejavnosti, otroškega varstva, pionirske organizacije, šolskih knjižnic in vsega, kar sodi k zdravemu razvoju otroka, zadovoljivo ali celo odlično rešili. (Posamezni primeri na nerazvitih območjih so izjeme, ki potrjujejo to ugotovitev.) Kjer pa ni prizadevnih posameznikov in tam, kjer so posamezniki brez moči — to je npr. izdajanje knjig za otroke od dobrih slikanic do stripov, proizvodnja ali uvoz filmov za otroke, gradnja športnih in kulturnih zbirališč in središč, sestavljanje televizijskega sporeda, množično širjenje ljudske tehnike, ustanavljanje mladinskih in lutkovnih gledališč, da o vzgojno-varstvenih zavodih in kadrovske politiki ne govorim — skratka povsod, kjer bi lahko nekaj storila samo širša družbena skupnost, je zastoj.

NEŽA MAURER

Podčetrtek — center poklicnega usmerjanja

Komunalni zavod za zaposlovanje v Celju je pobudnik temeljitejšega usposabljanja učiteljev za poklicno usmerjanje, ki bi ga bilo treba razviti zaradi ustrežnejše dolgoročne kadrovske politike in boljše izbire življenjskega dela. Prvo posvetovanje so sklicali v Podčetrtku, ker so prav tam že dolgo časa posvečali posebno skrb pripravi mladim za vključevanje v delo, ki jim najbolj ustreza.

Posvetovanja so se poleg gospodarskih organizacij udeležili tudi predstavniki zavoda za šolstvo SRS, predstavnik mariborske PA in nekateri pedagoški in politični delavci šmarskega območja. Ugotovili so, kako primerno bi bilo razviti center za usposabljanje učiteljev za boljše poklicno usmerjanje; zato so imenovali iniciativni odbor, ki je takoj pričel delati. Mariborska pedagoška akademija naj bi v svoj delovni program še posebej vgradila delo na tem področju in tako omogočila dopolnilno usposabljanje vsem učiteljem, interesna skupnost v Podčetrtku pa bo pomagala razviti ogledno središče in prakso.

ri.

Slovaki in Madžari v Mariboru

Pedagoška akademija v Mariboru že nekaj let sodeluje s pedagoško fakulteto bratislavske univerze Komenskega v Trnavi in z visoko pedagoško šolo v Sobotišču (Szombathely) na Madžarskem. S prvo jo veže narodnostna bližina, ki se kaže v mnogih skupnih značilnostih slovaške in slovenske kulture, z drugo pa skupna skrb za narodnostne manjšine v obeh deželah; vsem pa je skupna jasna socialistična razvojna usmeritev in ustvarjalno sodelovanje v pedagoškem raziskovanju in praktičnem delu.

Pred kratkim so podpisali novi sporazum o sodelovanju, po katerem bodo trnavski in mariborski pedagogi izmenjavali študijske programe, strokovno literaturo in skupaj izdali pedagoški zbornik v Trnavi, občasno pa prirejali tudi dni slovaško-slovenskega prijateljstva, kjer se bodo srečali predvsem študentje na športnih in kulturnih prireditvah. Trnavska pedagoška fakulteta je moderna ustanova s 4000 slušatelji, ki usposablja učitelje za osnovno šolo. Njene izkušnje prav gotovo lahko dosti koristijo delu in razvoju pedagoške akademije v Mariboru.

Z visoko pedagoško šolo v Sobotišču se delo še bolj pogloblja, ko se združujejo interesi za usposabljanje učiteljev za narodnostni manjšini v Pomurju in Porabju. Že več let deluje na PA v Mariboru lektor za madžarski jezik iz Sobotišča, mariborski učitelji pa so hodili doslej le po nekaj dni predavat slu-

šateljem na Madžarsko. V dogovoru, ki so ga pred dnevi podpisali, so sklenili, da bo odslej tudi v Sobotišču redno deloval lektor za slovenski jezik. Madžarska delegacija si je ogledala še obalno šolstvo za italijansko narodno manjšino.

Obe delegaciji sta obiskali osnovno šolo v Podčetrtku, ki slovi po izrecnih naporih za vzgajalni sporazum o sodelovanju. Gostje so bili prijetno presenečeni, posebno nad tem, kako so učenci ponosni, da ne potrebujejo ključev in neposredno ter odgovorno upravljajo v šoli. Napore v Podčetrtku bi morali pedagoško ovrednotiti, pa bi se še bolje razvijali. Gostje so odhajali z vtisom, da je to pot v šolo prihodnosti. Zaprtili so kolektiv, da bi smeli šole še obiskati s študenti, spoznanja objavljati v pedagoškem tisku in celo eksperimentalno poskusiti s takim in podobnim načinom dela.

Tako se širi zanimivo področje sodelovanja, ki vedno tesneje povezuje mariborsko pedagoško akademijo s pedagoško prakso in raziskovanjem čez meje ožje domovine, narodnostno pomembno in značilno za sodobno mednarodno razumevanje.

R. L.

A U SATIRA H MOR

Skupinska slika

Veseljak

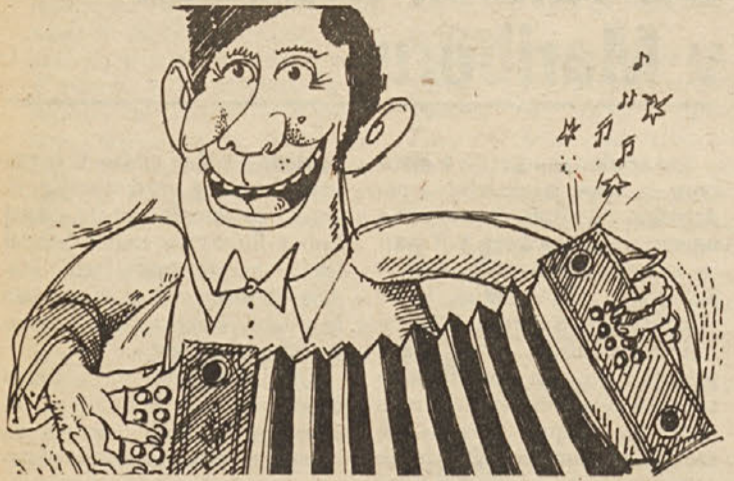
Ko nas je bilo v krčmi samo še nekaj, prvi, ki se nam je očitno najbolj mudilo na zmenek, smo skoraj stavili, da bo prišel Jože s harmoniko, s svojim starim mehkom z okroglimi tipkami, ki so spominjale na srajčne gumbe.

Ali pa ima novo, klavirsko, na reagistre?

Skoraj raje bi, če bi prišel s staro, ki smo je bili vajeni, njene podobe in njenih glasov. Z njo bi prinesel tudi staro razpoloženje, in če bi nam zaigral svoj valček, bi se zavrteli, kakor smo se nekoč.

Kadar smo odhajali na udarniško delo, je stopal Jože na čelu in igral udarne koračnice. In ko smo se zlivali na ulice in demonstrirali in protestirali, tista leta smo kar naprej z zastavami in s transparenti hodili po mestu, je bil Jože prav tako prvi. In če smo po sestanku v razredu zaplesali, včasih ni bilo plesa, če ni bilo prej sestanka, je sedel Jože na kateder in ubral vesele viže.

Svoj valček, sem zapisala. Jože je zložil en sam valček. V njem je bilo nekaj Straussa in nekaj Leharja, in če bi takrat poznali Avse-

nika, bi bil zagotovo tudi ta. Valček pa je bil vendarle Jožetov, se pravi naš, ker je bilo takrat vse skupno. Bili smo edini razred, ki je imel svoj valček.

Jože je bil veseljak. Znal je pomigati z ušesi, po rokah se je znal pretelovaditi čez klopi od enega konca razreda do drugega, iz vrabca je znal narediti goloba, če ni bilo narobe, Jože je bil naš sneh, brez njega bi bili hudo čemeran razred, veljali pa smo za najbolj veselega.

Najprej bo pomolil skozi vrata glavo, sem ugibala, potem bo pomigal z ušesi in vprašal, če je že zvonilo, potem pa bo prišla za njim njegova harmonika.

Bilo je povsem drugače.

Jože je vstopil tiho, nasmihal se nam je, kakor da se opravičuje, ker je tu, in bil je brez harmonike.

„Se spominjate profesorja Bartolomea?“ je vprašal, ko smo se zgrnili okoli njega in z radovednostjo silili vanj.

„Tistega pusteža?“ smo osupnili.

Kako je mogel pomisliti prav nanj? „Ta mi je prerokoval, da me bo harmonika pogubila,“ je rekel Jože. „In prav je imel.“

Jožetova zgodba je nenavadna, a naj jo vseeno povem. Tudi njegov obraz je na naši skupinski sliki, njegov obraz in njegova usoda.

Oženil se je, kako bi se tak veseljak ne, četudi se je otepal. Imel je učiteljsko plačo in pridno ženo in dvoje otrok in harmoniko, to pa mu je bilo dovolj. In ljudje so ga imeli radi, ker se je znal smejati in ker jim je rad zaigral.

Največkrat je igral v vaški gostilni, tam so se ljudje zbirali, najraje v nedeljah po maši, in tam so mladi zaplesali, če je bilo le mogoče.

Pa je prišel za našega Jožeta črni dan.

Bila je nedelja in v šoli so skicali nekakšno zborovanje. Ali je bilo zaradi davkov ali zaradi oljne repice ali zaradi koloradskega hrošča, se Jože ni več spominjal. Sicer pa to ni bilo pomembno. Usodno je bilo, da vaščanov sestanek ni posebno zanimal in da je Jože pozabil nanj.

Si morete misliti, da bi v tistih letih minil na vasi sestanek, pa da bi ne bilo zraven vseh učiteljev? Na Jožetovi šoli jih je bilo osem, in če je prišlo na sestanek še osem knetov in upravnik zadržne trgovine in poštarica, so skoraj napolnili učilnico in sestanek je veljal za uspelega. Takrat sta prišla od knetov samo dva, pa še od teh je eden mislil, da bo nekaj drugega, in je takoj šel. Tovariš s okraja, ki naj bi na sestanku govoril, je bil besen. Z očmi je preletel učiteljsko vrsto in vprašal:

„Kje so učitelji?“

„Jožeta ni,“ se je izgovarjal upravitelj. „Takoj v ponedeljek ga bom opomnil.“

Če bi ostalo samo pri tem, če bi Jože samo manjkal in če bi ga bilo treba zato le opomniti.

Tovariš z okraja je sestanek končal, še preden je povedal svoj govor, potem pa je odšel v gostilno, da bi popil kozarec belega in se podprl s klobaso.

V gostilni so bile skoraj vse mize zasedene.

In med brezskrbnimi gosti je sedel še bolj brezskrben Jože in igral na harmoniko.

Tovarišu z okraja je kri zalila obraz. Stopil je k Jožetu in ga potrkal po rami.

„Si ti učitelj?“

Harmonika je utihnila in Jože je zajecjal:

„Sem.“

V trenutku, ko je ugledal tovariša z okraja, se je spomnil tudi na sestanek.

„Nisi. Ti si protiljudski element,“ je hladno presodil tovariš z okraja.

Jožetu so se tla zamajala pod nogami. Poznal je tovariša z okraja in njegovo jezo.

„Zavajajš poštene ljudi,“ je nadaljeval tovariš z okraja. „Nalašč si jim igral, da si jih zadržal v gostilni in da niso prišli na zborovanje.“

Tovariš z okraja se klobase ni pojedel, kakor se je bil namenil skraja. Sedel je v avtomobil in se odpral v dolino. V ponedeljek pa so Jožeta že po telefonu poklicali na zaslisanje.

Ne, zapri ga niso, pač pa so ga spodili iz službe, ker je zaman dokazoval, da je obtožba tovariša z okraja krivična. Komu pa bodo verjeli, prosim vas? Sicer pa tudi Jože ni tajil, da je visel okoli njegove harmonike cel grozd ljudi, okoli tovariša z okraja pa ni bilo skoraj nobenega.

Poslej je imel Jože samo pridno ženo in dvoje otrok in harmoniko brez učiteljske plače, to pa je bilo tudi za skromnega učitelja premalo. Saj je iskal delo, a mu je tovariš z okraja pritisnil preveč nevaren pečat, da bi ga kje upali vzeti.

Zato je prodal harmoniko.

In ko je zmanjkalo denarja od harmonike, se je vdinjal nekemu zidarju.

„Deset, dvanajst let sem mešal malto in zlagal opeko,“ nam je dejal. „Zasluzi pa se pri takem mojstru malo in bolniške nimaš in leta ne štejejo.“

Po dvanajstih letih so Jožetu svetovali, naj se znova pritoži.

„Sedaj sem spet učitelj,“ nam je dejal.

Ker so pritožbi ugodili. Okraja namreč ni bilo več, tovariša z okraja pa tudi že zdavnaj ne. Nekaj je bilo narobe pri odkupih, nekaj z denarjem, pa so ga odstavili.

Naj se še tako čudno sliši, mene je najbolj prizadela izguba Jožetove harmonike. Ob njenih zvokih smo verjeli v velike čase in prepričani smo bili, da nikoli ne bo utihnila.

„Kako si mogel brez svoje muzike?“ sem ga vprašala.

Jože se mi je nasmehnil in mi zaupal:

„Saj nisem.“

Segel je v žep in sramežljivo potegnil na dan orglice, majhne, da jih je lahko skril v eni pesti.

Tudi zaigral nam je.

Spominjam se, da je Jožetova harmonika nekoč vriskala, orglice pa so jokale.

MIHAELA SRŠENOVA

Aforistična vprašanja

Kako naj klecne narod, ki se je rodil kleče?

Kako naj sterilizirana kultura rodi velike umetnine?

Kako naj se zebra pretolče prek prehoda za pešce, ne da bi jo pohodili?

Kako naj filozof na oslovski farmi opraviči svojo eksistenco?

Kako naj vladam ljudstvu gluhtonenih z neskončnimi govori?

Ste že videli odpadli list, ki je padel — navzgor?

kako naj vlada golota v deželi večnega snega?

Kako naj ječar dojam, da metulji brez prahu na krilih ne morejo letati?

So plazilci tisti, ki pridejo po štirih tja, kamor jasnovidci letijo s krili?

Kaj je pri stonogah najhujše? Medtem ko obuješ 99 nog, je pri prvi nogi že prst zunaj.

Ali je robot tisti človek, ki najde za vsak svoj pokvarjeni del nadomestek?

Kdo pozna grobarja, ki stabilizira spomenike?

Ali mi lahko pokažete metulja, ki se hoče spet spremeniti v gosenco?

Ali ni najhujše za Kamenodobce, če žive v deželi samega peska?

Ali ni za ljudožerca nekulturno, če živi kot rastlinojedeč?

Ali ni za pismenega najboljša blazina nepismeni?

Je kje kakšna opica, ki ji je žal, da se ni razvila v človeka?

IVAN CIMERMAN

Učitelj učitelju za novo leto

Prijatelj moj dragi!

Začenja se novo leto. Po stari navadi pridem tedaj, in Ti prinesem poln koš najboljših voščil. Voščim, da ne bi imel vedno zdravih čutov, da ne bi slišal, kako nekateri ljudje slabo govore o šoli in učiteljih, da ne bi videl, kako marsikdo je boljši kruh, pa ima polovico manj dela in potu, kakor učitelj mučitelj.

Voščim, da bi po drugi strani imel dobre čute in ude, kakor sicer noben človek na svetu: 50 oči, da bi videl, 50 ušes, da bi slišal, kaj se vse godi pri Tebi, in kaj otroci počno v najzadnjem kotu; 50 rok, da bi popravljaj otroške napake in jih zavračeval; 50 nog, da bi mogel biti ob enem povsod, kjer je učenecem treba kazati in jih verdevati.

Voščim, da bi imel spomin kakor kralj Čir, kateri je vsa imena svojih vojakov na pamet vedel, — da bi tako tudi Ti vse svojih 100 učencev do dobrega

poznal. Potem voščim, da bi ne imel dobrega spomina, da bi pozabil na vse, kar Ti ljudje, veliki in mali, vsak dan store krivice. Voščim, da bi imel prav hladno kri, da bi se ne jezil preveč, in pa da bi imel tudi zopet gorko kri, da ne bi zmrzoval v mrzli svoji sobi. Voščim, da bi imel dober želodec, kateremu bi vsaka jed ugajala; voščim, da bi bil hraber vojak, da bi se bojeval z vsemi silami, ki jih mora učitelj prenašati. Voščim, da bi bil čarovnik, da bi svoje učence vselej veliko naučil, naj imajo dobro glavo, ali slamo v glavi, naj hodijo v šolo, ali naj bodo doma, ali na polji pri svojih opravilih. Voščim, da bi bil kakor „dvojna prikazen“ — ena za tega, druga za unega nadzorika. — Sicer pa mi bodi v novem kakor v starem letu zvesti prijatelj ter se spominjaj svojega zvestega sotrudnika,

Naboreta

Učiteljski tovariš 1883 str. 2.

Nekoč, v povojnih letih, je sekretar preprosto določil: Ti boš šel študirat, ti boš delal na terenu, ti boš prevzel mladinsko, ti pionirsko organizacijo, ti boš pomagal kontrahirati in tako naprej. To je bil zakon, ki se mu nisi mogel zoperstaviti. Vsaj kot član KP ne.

Danes je vse drugače, bolj preprosto, demokratično.

Tudi glede stabilizacijskih ukrepov nismo bili enotni. Vsi smo

pripravljani nekaj narediti. Toda kaj? Predlagamo je bilo, naj bi ob prostih sobotah pospravljali predale, pripravljali učila, brisali prah, lepili slike. En glas, ki pa je bil prešibak, je rekel: Odpovejmo se določenemu odstotku mesečnih dohodkov. Toda razlika naj ostane šoli in ne občini!

V dvorani ni pretoplo in vendar človeka prešine občutek, da smo vsi skupaj podobni počasni, utrujeni reki, ki se zvija v sklopu tisočerih dogodkov, ki drug drugemu spodbijajo noge, mečejo polena in prehitro spreminjajo obraz.

Torej — kje smo obstali?

Aha — pri odnosih!

Bolje, da se jih ne lotimo. Nihče ne mara biti kritiziran, vsi smo v razredu najboljši, do otrok in dela smo resnični tovariši. Ne denar, človek nam je prva misel!

Ob nekem srečanju sem sekretarki osnovne organizacije dejal: Ali bi hotela povedati nekaj stavkov o delu in odnosih med člani ZK?

Pa mi je odgovorila:

— Iz ust na uho, to že. Ne pa za tisk. Ni vse zlato, kar se sveti. To bi me naši člani obdelali! Resnica je lepa, ampak včasih tudi boli. In zaradi ljubelega miru se v take zadeve ne bi spuščala, res ne...

Tretja ura gre h koncu. Izgovorjenih je bilo veliko besed. Tudi novega sekretarja smo izvolili. Tokrat je moški. Skupaj se vračava proti domu. Zelo je zaskrbljen, kajti delo z učitelji ni tako preprosto, čeprav mislijo nekateri drugače. Mogoče se res preveč utapljam vase, obračamo se navznoter in si včasih tiho, pa vendar iskreno priznavamo: Nekoga moraš imeti rad!

-dk-

pogled skozi šolsko okno

Razmišljanje ob sestanku ZK

prej. Molčimo, nočemo funkcij. Na listič zapišemo: Plačajte, pa bomo delali! Sekretarka je nekoč poudarila: Za vse zbornice naj bi obveljalo geslo — NE GOVORIMO SAMO O DENARJU!

Izrek smo obsodili za nesmisel. In vendar je pravilno mislila. O denarju naj bi razmišljali gospodarstveniki in politiki, mi pa bi se temeljiteje posvetili poučevanju, vzgoji.

Kaže, da smo včasih preobčutljivi. Preveč smo navznoter vklenejeni in prek praga domače hiše neradi posegamo. Zato nas je večina o samoupravnih odnosih premalo poučena. Redki poznajo gospodarsko, kulturno in politično življenje občine.

Dve tretjini udeležencev je študentov. Največ na višjih šolah. In zato je težko dobiti novega funkcionarja, zato smo o širših problemih premalo poučeni, nočemo biti seznanjeni.

Vabilo kot ponavadi: pridi, udeležba strogo obvezna! Prišli smo iz vseh krajev naše občine. Mlajši, srednji, starejši. Znanci, dobri tovariši, prijatelji?

Mogoče.

Roke v ogenj ne bi dal za to naše tovarštvo in še za kaj. O čem bomo govorili?

O našem delu, o našem prostoru v družbi, o priznavanju našega, učiteljevega dela. In seveda tudi o medsebojnih odnosih, ki često niso najbolj rožnati, čisti.

Najprej beseda predstavnika sindikata: Kadrovska komisija pri občinski skupščini nima prav, ko imenuje ravnatelje šol, ne da bi upoštevala mnenja učiteljskega kolektiva. V taki komisiji morajo sodelovati tudi učitelji!

Nato: O vlogi sindikata se precej govori, prave veljave pa nima. In člani upravičeno negotujejo, sprašujejo:

— Kje in kakšen je prostor sindikata? Zakaj so sindikalna srečanja tako redka, zakaj ugotavljamo, da so osrednje šole vedno bolj nekakšne državnice v državi? Zakaj smo si iz leta v leto bolj tuji, postajamo neke čudne neznanke?

Razprava je kratka, skopa, nepopolna, suhoparna. Nekateri zapisujejo misli na lističe. Ali bodo te misli tudi javno izrekli? Ne, čez čas porinejo zmečkane lističe v žep, torbico, vržejo jih v pepelnik.

Biti dober razpravljalec ni tako preprosto. Nobenega ponavljanja, učenja pridigarstva.

Zato je razpravljalec malo, čeprav nas je v dvorani kar krepka četa, nekaj čez sto mlajših, srednjih in starejših članov ZK.

Stiskamo glave in šepetaje obravnavamo domače zadeve. Šepetamo, govorimo, načrtujemo, sklepamo. In obsojamo, često neupravičeno.

Kakšni smo kot člani ZK v zbornici, v celotnem šolskem prostoru?

Priznamo ali ne priznamo: često smo veliki bojovníki! V sporih iščemo dlako v jajcu.

Naša sekretarka govori strnjeno, misli so lepo nanizane, sprašuje, koliko članov je pripravljenih prevzeti kako funkcijo in tako na-

Kultura

Festival »Kurirček« o berilih

Osrednji del delovnega programa XI. festivala Kurirček, ki je bil od 17. do 20. decembra lani v Mariboru, je bil strokovni simpozij s temo: Književnost NOB v osnovnošolskih berilih in v knjigah za domače branje. Tako je festival obravnaval tiske, ki so posebno pomembni za mladega bralca, saj ima berilo vsak učenec, pa tudi domače branje je obvezno.

Referate so prispevali: Velimir Batič iz Maribora, Neda Bendelja iz Zagreba, Muris Idrizović iz Sarajeva, Petar Pešut in Vukašin Stanisavljević iz Beograda ter Atanas Nikolovski iz Skopja. Ugotavljali so, kako so dela s to tematiko zajeta v berila, kolikšna je njihova umetniška vrednost, koliko ustrezajo otrokovi razvojni stopnji in kako so zastopani pisatelji iz posamezne republike v berilih drugih republik. Ker se je festival lotil tako konkretne in aktualne naloge, je zbudil posebno zanimanje; zato se je udeležilo delovnega zasedanja poleg pisateljev, kritikov in založnikov iz vse države tudi precej družbenih in kulturnih delavcev ter veliko slavistov iz severovzhodne Slovenije. Zborovanje je prišel predsednik festivala Ivan Potrč, z izbranimi besedami pa je udeležence prva pozdravila republiška sekretarka za prosveto in kulturo Ela Ulih-Atena.

Razpravljali so ugotovili, da najdeno literaturo s tematiko osvobodilnega boja v vseh jugoslovanskih berilih, da učenci spoznavajo ob njej junaško preteklost, hkrati pa bogatijo svoj čustveni in miselni svet. Niso pa bili vselej zadovoljni z izborom književnih del glede na izpovedno moč in umetniško vrednost. Mladinska književnost s to tematiko je nastajala iz elementarnega čustva že med samim bojem, se svojstveno razvijala, pa tudi odmikala umetniškimi merilom in pogosto zasledovala poenostavljene učne in vzgojne smotre; pozneje je vedno bolj preraščala v pravo, umetniško zahtevno literaturo. Osnovnošolska berila odsevajo ta razvoj in tako so razmere dosti boljše v tistih republikah, kjer so berila večkrat zamenjali, in slabše tam, kjer še vedno uporabljajo stara berila. Udeleženci so se zavzeli, naj bi bila kakovost odločilno merilo pri izboru besedil s tematiko osvobodilnega boja v berilih, zavrnili pa so tako književnost za otroke, ki prevlečujo literarno estetiko in dovršeno leporečje na škodo spoznav in umetniškega sporočila.

Iz vseh naprav je bilo čutili željo, naj bi posvetili tematiki osvobodilnega boja v osnovnošolskih berilih čimveč pozornosti, da bi za otroke izbrali, kar je najboljšega, umetniško vrednega, doživetega in pripriljivega, da bi tudi v tej literaturi ohranili človeško razsežnost. Le tako bo literatura o NOB v naših berilih polnokrvno izžarevala svoj čas. Precej razprav so posvetili tudi izboru knjig za domače branje in ugotovili, da prinaša novi učni načrt bistvene novosti tako glede številčnosti knjig in daje večje možnosti učencem, da se odločajo za branje bolj po svojem preudarku. Vse gradivo bo dal festival na voljo republiškim institucijam, ki se zanj zanimajo, da ga bodo lahko uporabile kot pomoč pri nadaljnjem delu.

Sklepne prireditve festivala Kurirček so obsegale poleg delovnega simpozija še več drugih manifestacij. Tako so na začetni slovesnosti nastopile dijakinje srednje vzgojiteljske šole iz Maribora z recitalom „Po poti bratstva in prijateljstva“, v kulturnem programu ob literarnem nas topu pa so sodelovali učenci osnovne šole Franc Rozman-Stane. V razstavnem salonu Rotovž so odprli razstavo likovnih izdelkov pionirjev na temo Naš spomenik NOB pripoveduje, pesniki in pisatelji pa so dva dni brali svoja dela učenecem osnovnih in srednjih šol v severovzhodni Sloveniji.

Najvišje priznanje festivala Kurirček — kipec partizanskega kurirja so dobili: Venčeslav Winkler iz Ljubljane, Slavko Janevski iz Skopja, Danko Oblak iz Zagreba in Advan Rozić iz Sarajeva. Letos so prvič podelili nagrade za nove otroške in mladinske zborovske sklade. Nagradjeni so bili: Pavel Šivic, skladatelj iz Ljubljane, za pesem „Pogumna pot“ (besedilo je napisala Milena Batič); Makso Pirnik iz Tolmina za pesem „Očku na grob“ (besedilo Pavle Zidar) in Jakob Jež iz Ljubljane za skladbo „Kaj je domovina“. Podelili so tudi tradicionalne literarne nagrade.

Delo festivala Kurirček postaja iz leta v leto pomembnejše, tradicija pa ga je zasidrala v naši kulturni zavesti. Ob vstopu v novo desetletje je festival razširil obseg svoje dejavnosti; to je zahtevalo tudi več organizacijskih priprav, za katere je uspešno skrbel sekretar festivala prof. Jože Filo. Prihodnje leto bodo razpravljali o uglasbeni partizanski pesmi.

VELIMIR BATIČ

Fotografi so razstavljali

Na Gospodarskem razstavišču so razstavljali poldnični fotografi Slovenije. Na prvi republiški razstavi se je predstavilo 25 fotografov v različnih tehnikah, z različnimi prispevki ter s fotografijami različne namernosti. Lahko bi dejali, da je obseg prve republiške razstave dokaj skromen in da bodo prihodnje razstave najbrž obsežnejše. Vsekakor pa so bile razstavljene fotografije na visoki poklicni ravni. Tudi tam, kjer gre za delo učencev. Pri razstavnem katalogu bo treba v prihodnje poskrbeti za širši izbor fotografij ter za natančnejša sporočila pri poimenskem seznamu, kjer bi pri fotografijah lahko navedli vsaj tehniko, pa tudi druge podatke. Razstavo si je vredno ogledati.

Razstava Käthe Kollwitz

Ljubljanska Moderna galerija je priredila razstavo Käthe Kollwitz. Grafike znane nemške umetnice so bile obiskovalcem na voljo do 2. januarja. Razstavo je posredovala Akademija umetnosti Nemške demokratične republike iz Berlina po dogovoru o sodelovanju s SAZU. Prav gotovo grafike Käthe Kollwitz niso neznane našemu občinstvu, ki jih gotovo pozna po reprodukcijah, toda razstava daje izbor njenih originalov.

Za Käthe Kollwitz je najbolj značilna poteza socialna angažiranost in razumljivost. Izbor grafik, ki so nastale med leti 1891 in 1938, to najbolj ilustrativno ponazarja Čprav je literarna vsebina grafičnih listov tako odprte vsebine, da kar ne potrebujejo napisov, ne bo odveč, če opozorimo na nekatere motive. Revolucionarne vsebine je cikel „Kmečki upor“ in „Upor tkalcev“. Pretresljivo obtožujoča je umetnica v ciklu „Vojna“. Käthe Kollwitz ni nikoli tajila, da s svojimi deli ni služila konkretnim ciljem: „Strinjam se s tem, da ima moja umetnost namene. Hočem učinkovati v tem času...“ Upravičeno so jo uvrstili med revolucionarne umetnike nemškega proletariata. Malo preden je Hitler prevzel oblast, je pozvala nemško javnost, zlasti delavce, naj se strmejo proti nevarnosti nacizma. Seveda je nacizem pozneje odstranil vsa njena dela iz galerij, njeno ime pa je bilo izbrisano. Konca vojne ni dočakala, a je kljub temu izrazila vero v nove čase ter upanje, da vojna ne bo več krotovičila človeštva. Če bi hoteli kratko označiti grafike Käthe Kollwitz, potem sta upadljiva socialnerevolucionarna vsebina in realistični izraz. Oboje je umetnica uporabila za to, da bi čim jasneje opozorila na neposredne probleme življenjske stvarnosti.

Materinska sreča, litografija, 1931, Käthe Kollwitz

Igrajmo se poroko

Ljubka, pristrčna, vedra lutkovna igrca, ki privablja v MARIONETNO GLEDALIŠČE na Levstikovem trgu toliko odraslih in otrok, kolikor jih majhen prostor sprejme.

Predstava je sestavljena iz dveh motivov — eden je naš domač, narodni in ima naslov „O lažnivi Laži, za možitev godni“, drugi pa je finski z naslovom „O iznajdljivem kovaču in njegovih drsalkah“. V obeh primerih je konec enako srečen — saj se konča s poroko; ali kot pravi slovenska lažniva Laž: „In kot lažejo pravljice, bova se dolgo srečno živela in imela veliko, veliko, veliko otrok.“

Ze sama uvodna pesem, ki jo je napisal Frane Milčinski, ustvari v gledalcih vedro razpoloženje — saj trdi, da je treba dati komaj drobno jagnje za 100 krav. Čudovita kupčija. Oblika lutk je silno preprosta, prav tako prizorišče. Svetlobni učinki, ki uspešno vnašajo svojo čarno varljivost tudi v to majhno gledališče, pa ustvarijo gledalcem predstavo menjave pokrajini in gibanja. Poskočna glasba izredno lepo dopolnjuje nagajive pogovore naše Laži in njenega Prilaziča s kmeti, ki jih srečata na poti. Besedila za lutkovno igro sta priredila Matija Milčinski in Jože Rode; režiral je Matija Milčinski.

Navajam imena samo iz te zadnje predstave. Letos namreč slavi Lutkovno gledališče Ljubljana (marionete in ročne lutke) svojo 25-letnico. Ob tej priložnosti je izšel almanah, ki s članki in fotografijami vsaj nekoliko prikaže prizadevno, neutrudno in poživljajočo dejavnost naših dveh lutkovnih gledališč. V tem času so pripravili 53 samostojnih premier — koliko je bilo predstav za sklenjene skupine v Ljubljani in na ljubljanski televiziji, ne naštevajo. Omenjajo samo gostovanja na Dubrovniških letnih igrah, v Bukarešti, Zahodni Nemčiji, Varšavi, v Gradcu ter v Gorici in Trstu.

Naj se čas spreminja kakorkoli, naj divja ali teče počasi — predšolski otroci najprej dojamajo igro lutke in jo tudi iskreno vzljubijo. Lutka je tista, ki jim odpre vrata v umetniški svet igre. Pa tudi mnogim večjim otrokom in odraslim je lutka izredno blizu. Njena izredna sposobnost, da lahko nemoteno prehaja iz resničnih dogodkov v pravljicne ali drugopomenske, daje gledalcu možnost bogatega umetniškega doživljanja. Cestitka ob tem jubileju je mnogo premalo — posebno če vemo, v kako majhnih prostorih ustvarjajo, vadijo in igrajo slovenski lutkarji, da o njihovem skromnem plačilu, ki je pogosto samo veselje nad ustvarjenim, ne govorimo. Tako je z njimi kot s soncem: znamo uživati sadove njihovega dela, dokler so; njih cena pa bi najbrž znali pravilno določiti šele tedaj, če jih nenadoma ne bi bilo. Ne za naše otroke ne za nas. Nobene lutkovne predstave več. Kot da bo svet odšel vedno siv, oblačen.

N. Maurer

3 + 1, reprodukcija, Ivan Sporčić, učenec fotografske šole Ljubljana

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Postanki

Pot do umetnosti je danes mnogo daljša, kot je bila nekdanj. To velja tako za ustvarjalca kot tudi za opazovalca. Umetniška dela so imela včasih obredni pomen in če si bil deležen celotnega obreda, si spoznal tudi smisel del, ki so ga spremljala. Danes si človek ne pusti soliti pameti — zato mora sam ugotavljati svojo slanost.

„Zanima me, če razumete današnjo umetnost?“ To vprašanje slišite na vsakem koraku. Da, današnja umetnost je treba tudi razumeti, ker jo človek snuje pretežno z razumom. Racionalistične težnje so v njej več kot očite. Toda samo z racionalnostjo umetnost še ni povsem predstavljena. Marsikaj v njej odseva danes mnogo jasneje, kot je odsevalo nekdanj. Kakšen odnos ima lahko človek do nje, nam kaže naš zgled.

Oglejmo si fotografije stopnišča eksperimentalnega paviljona beneškega bienala. Na njej vidimo kar štiri nivoje: „Na tleh“, „Pogled nazaj“, „S prvo jasnostjo“ in „Na vrhu“. Tako bi lahko poimenovali stopnje, na katerih so se ustavili obiskovalci. Kaj vse si domislijo ob najnovejših poizkusih, da bi napravili moderno umetnost še moderejšo in aktualnejšo. To vprašanje bi prav gotovo z veseljem reševal psiholog. Nas zanima le to, da so se obiskovalci tako zaustavili. V postopku simbolizirajo človeka, ki težko zapusti trdna tla. Na svoji poti nazgor preverja, če ni morda na tej „višji ravni“ izgubil nekaj elementarnega. Na prvi etaži vidimo skupino ljudi, ki so postavljeni kot fotomodeli in obrnjeni v vse strani. Prvi se je zagledal v prazno steno paviljona, ki pomirja. Drugi fotomodel — ženska se ozira na trdna tla, tretji skuša s to vzpostaviti pomenek, četrti zvedavo gleda višje: kaj bo tam nenavadnega, boljšega, novega? Na vrhu vidimo trojico s prekrižanimi rokami pred seboj, četrti med njimi brska po katalogu, da bi našel potrebni podatek. Vsi pa pomišljajo: Ali so to največji dosežki današnje umetnosti v svetu?!

Ze zavest, da so vse te situacije možne, nas vodi do spoznanja, da nazaj ni mogoče; ostane edino dialektična pot. To je tista, ki lahko obogati, kar je bilo že na trdnih tleh bogato. Fotografski posnetek se je torej več kot posrečil. Nazorno nas povede v svet današnje kaotične podobe tistega, kar gledamo na razstavah. To naj bi bila torej naša vsakodnevna kulturna hrana, za katero si je treba celo stiskati pas. In ob tem ne vidimo veselih obrazov. To so obrzi začudenja in tope brezizhodnosti. Če je novo še manj zanimivo kot staro — mar je potem to sploh še kaj? To je le poizkus nadaljevanja nečesa, kar se je izgubilo. Je torej potrjevanje nič.

IGOR PLEŠKO

Eksperimentalni paviljon beneškega bienala: Foto: I. Pleško

NAPOTKI

Vterjenim učiteljem: Čvrsto hodite svojo pot „naprej“! Zavest do domače šole in mladine naj vas navdušuje v vseh okoliščinah! Nastopnim učiteljem: Na vsem vašem obzorji sveti naj vam bliščeča zvezda — ljubezen do poklica! Iz te luči naj izhajajo žarki, ki presinjajo in oživljajo mladinska srca! Učiteljskim pripravnikom: Vestno se pripravljajte za svoj imenitni stan in ukrepite se z vsemi prednostimi; čaka vas mnogo težavnega dela! Vladi: Raji vzrejai mlade ljudi v dobrih šolah, kakor pozneje v pokorilnicah! Srenjam: Ne bodite skopi pri šoli; hiša znači gospodarja, šola pa občinsko gospodarstvo. Vsem vkup: Delajmo združeno za boljše čase s tem, da boljšamo šole in s šolami narod! Učiteljski tovariš 1872, str. 1.

RADIO IN ŠOLA

Prišlo je pisemce

Te dni smo dobili precej pisem iz Švedske, iz kraja, ki se imenuje Koeping. Če vas zanima, kje je to mesto, ga iščite zahodno od Stockholma, glavne mesta Švedske. To so prva pisma, ki smo jih dobili od slovenskih otrok v tej deželi. Takole pišejo:

Ceprav se ne poznamo, se vam oglasamo. Imenujemo se: Zvonko, Jožek, Janko, Slavko, Marjan in Angelca. Skoraj vsi smo s Štajerskega, iz okolice Slovenskih Konjic, samo Marjan je Primorec. Na Švedskem živimo že osem let. Slovenski jezik smo že precej pozabili, saj se povsod srečujemo s švedščino, razen doma. Predstaviti vam moramo tudi našo slovensko učiteljico Reziko Hlep. Doma je iz Kungote pri Mariboru. To je prva slovenska učiteljica pri nas. Slovensko šolo imamo že drugo leto. Ravno pravi čas je prišla med nas slovenska tovarišica, da obnovimo pozabljeno materinščino. Radi bi si tudi dopisovali s prijatelji v domovini. Zelo bi bili veseli razglednic iz domačih krajev. Vsem otrokom v domovini želimo srečno novo leto!

Pismo smo malo skrajšali. Dodamo naj le še to: če bi kdo želel pisati Zvonku, Jožku, Janku, Slavku, Marjanu ali Angelci na Švedsko, naj nam to svojo željo sporoči, da mu bomo lahko poslali naslov.

Naj vam preberemo še nekaj pisem posameznikov. Angelca Meglič, ki hodi v 7. razred švedske šole in drugo leto v slovensko šolo v Koepingu, opisuje, kako je bilo, ko so se selili na Švedsko.

Moj atek je odšel na Švedsko za boljšim zaslužkom. Ko je dobil na Švedskem stanovanje, nam je sporočil, da lahko pridemo za njim. Mamica nas je vse tri otroke pripravila za dolgo pot. Potovali smo sredi najhujše zime z vlakom. Meni je bilo tedaj pet let. Na mnogih postajah je bilo treba prestopiti na drug vlak. To je bilo naporno potovanje: trije otroci, težka prtljaga, povsod tuji

ljudje, tuja govorica, povrh pa še komaj devetmesečni bratec. V Stockholmu se je naše življenje začelo čisto na novo. Navajati smo se morali na tuj, švedski jezik, na drugačne navade, druge ljudi, nove kraje in na drugačno podnebje. — Sedaj sem stara trinajst let. Vsi smo se novemu življenju že privadili. Mamica in atek sta zaposlena v tovarni avtomobilov Volvo, otroci pa hodimo v šolo. Obvezno obiskujemo švedsko šolo, enkrat na teden pa hodimo redno tudi v slovensko šolo. Švedski jezik mi ne dela več težav, le podnebje mi tukaj ne ugaja. Sedaj imamo zimo z dolgimi nočmi; v temi hodim v šolo in v temi se vracam domov. Tukaj letni časi niso tako lepi kot doma. Na lepe slovenske navade, kot je ličkanje koruze,

Sprehod, 1973, barvni vernis-mou in jedkanica, Metka Krašovec

trgatev in drugo, se samo spominjamo. Kstanje si lahko kupimo uvoženo v trgovinah. — Rodnega kraja nisem pozabila in ga vsako leto rada obiščem. Želim se vrniti domov, samo ne vem, kdaj bo to. — Pozdravlja vas Angelca Meglič iz Koepinga na Švedskem.

Pisem s Švedskega imamo še več, žal pa ne moremo vseh objaviti. Toda dve pesmici morate le še prebrati. Joži Meglič, ki hodi šole v drugi razred, piše o svoji mucici.

Naša muca je mucke dobila in jih na podstrešje skrila. Vsak dan hrano išče in svoje mucke obišče. Ima komaj dovolj mleka, saj njena deca vedno veča.

Marjan Boštjak iz 4. razreda pa je napisal pesmico, ki ji je dal naslov Moji ptici.

Moji ptici nista sinici, ampak papigi. Po naravi sta zelo norčavi da jima para ni. Gulan je rumena, Pele pa zelena. Imata svojo posodo, kjer pijeta vodo. Prevzetna ni nobena in jesta tudi semena.

Našim prijateljem iz Švedske se zelo zahvaljujemo za pisemce, ki so nam jih poslali in za vse lepe želje. Zdaj pa pobrskajmo še malo med pismi, ki so nam jih poslali naši stari znanci iz Stuttgarta, iz slovenske šole, kjer uči tovarišica Dragica Nunčič. V zadnjih pismih opisujejo največ svoje družine, svoj delovni dan in pišejo o tem, kaj bi radi postali. Tanja Hočevar iz 3. razreda slo-

venske šole v Sindelfingenu piše takole:

Imam očka in mamico. Mi trije se imamo radi. Moj oči in moja mamica delata pri Daimler-Benz. Delata v izmenah, da nisem sama doma. Ob sobotah in nedeljah smo pa vsi skupaj. Takrat je v naši družini lepo in jaz sem srečna.

Jože Sprajcer hodi v peti razred v Sindelfingenu. Takole piše:

Ne morem še govoriti o svoji družini, ker sem še otrok. Lahko pa povem, da imam mamico, očka in sestro. Mamica in oče

hodita v službo, midva s sestrico pa v šolo. Star sem deset let. Učim se zelo rad, saj si zelo želim študirati. Rad bi bil zdravnik ali kaj podobnega. Tudi v slovensko šolo hodim rad, saj bi zelo rad znal dobro pisati in brati tudi slovensko. V slovenski šoli sem tudi član folklorne krožka.

To je bilo samo nekaj pripevkov naših solarjev, ki živijo s svojimi starši na tujem. Med novoletnimi prazniki so bili mnogi izmed njih doma, v Sloveniji. Želimo jim, da bi se doma vedno prijetno počutili in da bi bili srečni ter zadovoljni v novem letu 1974!

Odrasli tako, kako pa mi

Odrasli prenašamo ponavadi svoje odnose do človeka tudi na njegove otroke. Če nam je nekdo simpatičen in prijeten, bomo tudi njegovega otroka pristrane sprejeli. Tak odnos otroci zelo hitro občutijo v šoli. Če so učitelju otrokovi starši simpatični (žal igra pogostokrat pomembno vlogo tudi ugled), bo verjetneje sprejel njihovega otroka drugače; v nasprotnem primeru pa bo gotovo negativen odnos prenesel tudi na otroka. Povsem normalno je, da prenašamo stališča do nekega človeka tudi na ljudi, ki so z njim tesno povezani. Pogosto imajo tudi vsi ti ljudje podoben življenjski stil, določene nazore, stališča. Marsikateri otrok iz družine, ki je „bogata“ ali „pomembna“, začne že zelo zgodaj kazati znake družinske mentalitete. Mnogi otroci pa ne zapadejo tem vplivom.

Tudi učitelj je človek s svojimi nazori in stališči. Svojo naklonjenost ali nenaklonjenost do staršev marsikdaj nezavedno

prenaša na njihovega otroka. Otroku pa ni kriv niti za preteklost niti za ideologijo, ne za moralno ne za socialni status svojih staršev. Če je torej učitelj že po naravi svojega poklica bolj izpostavljen temu, da prenaša odnos do staršev tudi na otroke, je dobro, da je pozoren na svoj donos do otroka, ki prihajajo iz družin, katerim učitelj iz kakršnih koli razlogov ni naklonjen. Poizkusi naj razčistiti, kakšen je njegov odnos do učenca. Analizira naj, kaj iz tega odnosa gre na rovaš otroka in kaj na rovaš njegove družine.

Naslednje, kar lahko učitelj naredi, je, da nadzoruje svoje vedenje do otroka, ki mu je, kljub vsem poskusom, ostal neprijeten. Tako bo lahko dosegel, da otrok ne bo začutil njegove nenaklonjenosti in ne bo prizadel zaradi stvari, pri katerih ni bil udeležen. Iz tega in še kakšnega drugega vidika pa bodo stvar osvetlili mladi v naši sobotni oddaji.

ARMADA SMO VSI

Fantje v uniformah pomagajo mladim Škofjeločanom

Škofja Loka je mesto, ki se je postavilo v predverje dveh dolin — Poljanske in Selške. To velja še posebno za njen stari del; novejša zgradbe in druge objekte postavljajo v ravninski svet pred starodavnim mestom. Dolini sta ozki, obdani s hribovi, ki se strmo dvigajo prav do starega mesta. V možnostih, kakršne daje naravno okolje mestu in njegovemu zaledju, deluje mladina v različnih dejavnostih in tako seveda tudi pri splošnem ljudskem odporu. V Loki imajo, kot pri drugih občinskih konferencah Zveze mladine, komisijo za splošni ljudski odpor. Sestavljajo jo predstavniki specializiranih organizacij, mladinskih aktivov — dva predstavnika za vse aktivne — štaba partizanskih enot in Jugoslovanske ljudske armade. Sodelovanje z armado se uspešno razvija, posebno taborniki aktivno povezujejo svoje dejavnosti z vojaki. Mladi prebivalci občine pa so nam povedali, da si želijo še bolj živahnih in množičnih stikov s čuvarji naše domovine v uniformah. Mladina ima premalo možnosti za vzpostavljane stikov z vojaki, vojaško vodstvo pa z mladimi zelo dobro sodeluje. Prepričani so, da bo kmalu bolje, saj imajo v predsedstvu občinske konference vojaka, v komisiji za splošni ljudski odpor pa vojaškega starešino.

Skupne akcije dosegajo svoj namen — ustvarjajo enotno zavest o obrambi v najtežjih letih narodnoosvobodilnega boja zgrajene domovine. Za neposredne stike med fanti v uniformah in mladimi domačini poskrbijo predstavniki loške garnizije ob svečanih prireditvah novih vojakov. Tedaj povabijo mlade civiliste na obisk v vojašnico. Ponavadi se lahko odzovejo valilu le dijaki srednjih in učenci višjih razredov osnovnih šol, kajti prisega je v dopoldanskem času; zato mladina iz delovnih organizacij ne more priti na svečanost. Najbrž ni prav, da je tako, in verjetno ne bi bilo težko ob dogovoru z „obeh strani“ to zadevo urediti. Tudi mladince iz delovnih organizacij zanima, kako žive vojaki in kakšno orožje imajo. Po prisegi si namreč obiskovalci vse to ogledajo.

Prireditve, ki je manifestirala enotnost vojakov in mladincev, je bila ob dnevu artilerije JLA. Tedaj so v klubu vojašnice pripravili skupen kulturni program. Za recitacije in petje so poskrbeli gimnazijci, kitarist in harmonikaš sta bila tudi civilista, vojaki pa so zagotovili humoristični del programa ter zabavno glasbo. Vendar to še ni bilo vse. Vojaki so pokazali mladincem tudi osnovne veščine na taktičnem poligonu. Med

tradicionalne akcije enotnosti „obeh strani“ sodijo prireditve v mesecu mladosti, v maju. Družbeno najbolj manifestativna akcija v zvezi z mesecem mladosti je nedvomno organizacija štafete s pozdravi tovarišu Titu. Med majskimi športnimi prireditvami, v katerih vojaki enakopravno sodelujejo, je zelo zanimiv tek po Škofji Loki. K teku povabi mladina Loke vrstnike vseh gorenjskih občin in vojake vseh gorenjskih garnizij.

POHODI

Zelo uspešna oblika priprav mladim na splošni ljudski odpor, v kateri sodelujejo tudi vojaki, so pohodi. Takšen je bil na primer pohod po poteh osvoboditve. Udeležilo se ga je sto ljudi, od tega so približno tretjino udeležencev zagotovile teritorialne enote, vojakov je bilo dvajset, drugi mladinci pa so bili izbrani brez posebnih meril. Odred je hodil po poteh Cankarjevega bataljona iz Gorenjske na Primorsko. Vodili so ga rezervni starešine, v spremstvu je bila bolničarka. Najbolj razveseljuje je, da so se pohoda udeležili tudi štirje nekdanji borci bataljona. Organizatorji so pripravili partizanski miting, na katerem je govoril politikomisar odreda. Noč je skupino zatekla med potjo. Zato se je ustavila pri kmetih, ki so njene pripadnike z veseljem vzeli pod streho. Na cilju — v Cerknem so sprejeli udeležence pohoda:

predsednik idrijske občine, predsednik občinske Zveze združenj borcev, Zveze mladine in drugi. Odred si je na tem pohodu ogledal tudi enega najbolj znamenitih spomenikov narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem, bolnišnico Franjo.

Za prenos tradicij narodnoosvobodilnega boja na mladi rod in s tem za njegovo trdnejšo obrambno pripravljenost je bil pomemben pohod škofjeloškega mladinskega odreda na osrednjo proslavo tridesetletnice ustanovitve partizanskih odredov Slovenije. Namen akcije je bil zbrati mladinske enote, ki nosijo imena nekdanjih odredov. Komisar loške enote je mladincem predal prapor, ki je bil narejen na novo, vendar podoben shranjenemu originalu partizanskega odreda. Borci tega odreda so mladinci povabili tudi na ta pohod. Ko je bila v Cerknem proslava tridesetletnice sklepa o priključitvi Primorske k matični domovini, so se v kraj proslave odpravili tudi mladi iz Loke. S seboj so vzeli prapor in ga prinesli na cilj, čeprav je vso pot deževalo.

Vsako leto januarja je prireditve „Po stezah partizanske Jelovice“. Posvečena je legendarni bitki med partizani in Nemci, ki je bila pred dvaintridesetimi leti v Dražgošah. Takoj po vojni so v spomin na ta dogodek pripravljali partizanske mitinge; kasneje se je prireditve spreminila v široko športno spominsko manifestacijo, ki se je udeležujo tekmovalci vseh starosti.

Pomerijo se v sankanju, smučarskih tekih, veleslalomu, v skokih na smučeh, pa v biatlonu in v nočnem slalomu. V patrolnem tekmovanju se posebej merijo ekipe JLA, partizanskih enot in milice, športne in družbene organizacije ter republiške reprezentance. Tekmovanja so v šestih krajih. Prireditve je vsako leto dobro pripravljena, žal pa je med organizatorji premalo mladine. Lani so v Dražgošah prav zaradi tega ustanovili mladinski aktiv.

Komisija za splošni ljudski odpor pri občinski konferenci Škofja Loka razmišlja, da bi ustanovili posebna središča, v katerih se bo zbirala vsa mladina in si izmenjavala izkušnje. Tako bodo člani specializiranih organizacij seznanjali druge s spretnostmi, ki jih obvladajo ali se jih učijo, vsi pa se bodo ob strokovnem usmerjanju družbeno-politično izobraževali. V teh središčih bo konferenca ustanovila enoto, ki se bo v vsakem trenutku sposobna v najkrajšem času zbrati in upreti morebitnemu sovražniku. Za drugo mladino bodo pripravili načrt za hitro mobilizacijo. Poudariti pa moramo, da nobena od teh oblik ne predstavlja vojaštva — gre le za uvajanje mladih ljudi v pripravljenost.

ČE SE TABORNIŠKE IN VOJAŠKE VEŠČINE ZDRUŽIJO ...

Zelo tesno sodelujejo z JLA loški taborniki. Vojaki jim tako zaupajo, da jim posojajo celo prenosne radijske oddajnike in sprejemnike brez spremstva svojega tehničnega osebja. Taborniki organizirajo tudi razna orientacijska tekmovanja. Na zadnjem tekmovanju, ki je zajelo tabornike raznih krajev Slovenije, je bilo nekaj več kot sto udeležencev. Med njimi so bili tudi vojaki, ki so skrbeli za prehrano in celo za zabavo. Pohod je trajal tri dni, zmagovalci pa

so šli na zvezno orientacijsko tekmovanje k Sutjeski.

Zanimivo je tudi zimsko orientacijsko tekmovanje, ki postaja že tradicionalno. Taborniki iz raznih krajev Slovenije se odpravijo na 7 km dolgo neznan pot. Ločani so zmagali trikrat zapored. Tako je postal pokal njihova trajna last — podelila ga je občinska konferenca ZM v Škofji Loki. Letošnje merjenje sil je že četrto po vrsti. V igri „Skrij — poišči“ se taborniki prav tako orientirajo v prostoru. Razdeljeni so v dve skupini. Prva postavlja čim bolj skrite bivake, druga pa jih mora naslednji dan poiskati. Pri tem si pomagajo s specialkami, v katerih so označeni štirje kvadratni kilometri (območje, na katerem so skriti bivaki). Za iskanje je osem ur časa. Posebej pripravljajo zimsko bivakiranje. Letos ga bodo organizirali tretjič. Na Sorški planini ali nekje na območju Blegoša si bodo postavili snežne bivake; v njih bodo tudi spali. V preteklih dveh letih so bili na Starem vrhu oziroma pod Bogatinom.

Ker so veščine, ki jih taborniki obvladajo, zelo primerne za vojaške namene, zapišimo še to, da se loški člani te organizacije vsakokrat v prvomajskih dneh odpravijo v neznan — z radijskimi oddajniki in sprejemniki. Skupine z radijskimi zvezami ugotavljajo, kje so in ali se pravilno gibljejo. Ob večerih se morajo vsi sestati na enem mestu.

Vsako leto 22. decembra obiščejo škofjeloški taborniki na povabilo predstavnikov armade vojašnico. Tam praznujejo z vojaki, se pomerijo z njimi v raznih športih in si ogledajo orožje.

Tako je torej v Škofji Loki. In kako je drugod? Pogledali bomo in poskusili čim bolj natančno zapisati.

Šola in njeni ljudje

Kdor zadnje čase potuje skozi kozjansko vasico Lesično pri Kozjem, lahko marsikaj vidi. Če s ceste opazi mrzlično vrvežje okoli šole, ne tako stare osnovne šole Narodni heroj Tončka Čeč. Če pa stopi malo bliže, mu bodo z veseljem povedali, da čisto sami pripravljajo teren za svoje športno igrišče. Pravzaprav za več igrišč: za roko-met, kolesarsko stezo in kosarko. Tik pod gozdom, na zemljišču posestnika Rebrnika, lahko vidi trop mladih ljudi, ki grebejo v rušo in jo spravljajo na kup. Tam želijo zgraditi novo 17-metrsko smučarsko skakalnico. Če se jim bo to posrečilo, bo drugo leto na vrsti še večja, takšna, ki jih bo „metala“ še več metrov v zrak. Odlučitev ni bila rojena čez noč: tovrstni šport je na tem predelu Kozjanskega pravzaprav že kar tradicionalen, le zadnja leta so se mu nekoliko izneverili. Potnik se torej lahko prepriča, da so tudi najmlajši občani, ki živijo okoli osnovne šole in v krajevni skupnosti Lesično, pridni.

ŠOLA NAJ BO VEČ KOT ŠOLA

Vrvenje okoli šole v Lesičnem izraža skupno hotenje občanov ustvariti svojim otrokom boljši jutrišnji dan. Okoli šole so se v teh dneh zgrnile vse družbenopolitične organizacije, ki jih premore vasica, vsi šolniki in slednjič celotna krajevna skupnost. Vzrok za pridno delo je pravzaprav asfaltiranje ceste Lesično-Virštanj. Ko bodo začeli oblagati cestišče, bodo marljivi otroci skupaj s svojimi učitelji in učiteljicami poprosili cestno podjetje, naj pomisli tudi nanje. To so že obljubili.

Takšne stvari se seveda ne delajo zastonj, zahtevajo denar. Kje torej dobiti denar, razmišljajo ljudje v Lesičnem.

Ravnateljica šole Gelca Čepinova to ve. Pravi, da če kdo nekaj hoče, to tudi naredi. Gelca Čepinova to hoče čisto zares, z vsem kolektivom. Med drugim nam je povedala tudi tole:

„Kolektiv naše šole si je zadal pomembno nalogo, da požiivi sodelovanje s krajevnimi dejavniki. Vemo tudi, da to ne bo lahko, da so potrebna igrišča, prostori, da je edino tako mogoče obdržati ljudi doma. Športni objekti so le del naših želja, uporabljali pa jih bodo lahko vsi. Naša šola je v tem trenutku edina v občini, ki ima travnata igrišča. Otroci dosegaajo na temovanih dobre rezultate, a še kljub temu slabše kot otroci drugih šol, ki trenirajo v telovadnicah. Recite temu kakorkoli, jaz pravim da je tudi to socialno razlikovanje.“

Veliko razumevanje za ravnateljčine načrte, za načrte vsega učiteljskega kolektiva, je pokazala tudi krajevna skupnost, vsi občani. Njihova pripravljenost se je pokazala na roditeljskih sestankih, na sestankih krajevne skupnosti. Pomagali pa niso le z besedami, temveč tudi z dejanji: prav te dni vozijo pesek, kopljejo na igriščih in opravljajo druga dela. Nekateri so prispevali denar. Razumevanja v Lesičnem torej ne manjka. Pri tem je treba poudariti, da gre za nerazvito območje, za vsem znano Kozjansko.

Vse to pa še vedno ni dovolj. To ve tudi ravnateljica.

„Igrišče bo veliko 1300 kvadrat metrov, predračunska vrednost je 41 starih milijonov. Od tega moramo sami zbrati 12 milijonov: 7 za asfalt in 5 za strojna dela. Ostalo, 29 milijonov — za zemeljska dela bomo zbrali sami ali pa bomo pomagali delati. Pomagali sta nam še dve sosednji krajevni skupnosti: Zagorje in Prevorje.“

KAKO MISLI UČITELJ ANDREJ KOLAR?

Na šoli je le kratek čas. Te dni ne ve, kje se ga glava drži. Dela je na pretek. Moral bi imeti krila, pravi. Potem bi lahko poletel od športnih igrišč do smučarske skakalnice, od tam do šole, od šole do ljudi, ki jim delajo cesto, od teh do avto-prevoznikov in tako naprej. Kril nima, zato ureja stvari, kot ve

in zna. Pomaga mu kolektiv. Čas je prehud tiran.

„Naše šolsko športno društvo je zelo aktivno. Cel kup sekcij imamo. Lani, na primer, smo organizirali sankško tekmovanje v počastitev pohoda legendarne XIV. udarne divizije. Tuži letos ga bomo. Postati mora tradicionalno. Druga stvar je skakalnica. Načrte nam je naredil Alojz Jevšenak iz Velenja, zemljo nam je brezplačno odstopil domačin Rebrnik. Tudi tukaj pomagajo občani, največ pa šolarji. Na vseh objektih je bilo dosedaj oprav-

Lopate in krampi pojo, zgrajeno bo igrišče. — Foto: M. Strašek

Andrej Kolar

ljenih okoli sedemsto prostovoljnih ur, izkazali pa so se tudi moji kolegi in kolegice. Rezultat: udarniški dan je bil uspešen.“

Žilica nam ni dala miru, da se ne bi pogovorili še z občani. Vsi pozdravljajo akcijo in ne samo to: navdušeni so. „Če je treba kaj pomagati, samo povejte, pridemo.“ Pravi. Tu in tam še kdo pristavi: „Tudi kakšen dinar bom še dal, saj gre za naše otroke.“

Le to vedo v Lesičnem, da jih čas ne sme prehiteti. Kmalu bodo povezani s svetom. In šola končno ni samo za poučevanje, je še veliko več: središče slehernega manjšega kraja, vsi ra-

Gelca Kovačič

čunajo nanjo, prihajajo k njej po pomoč in ji pomagajo.

MILENKO STRAŠEK

Foto: R. Ranfl

VZGOJA IN VARSTVO

Moja mala uganka

V začetku šolskega leta sem dobila v svojo skupino dva novince — dečka. Z Alešem ni bilo težav, hitro se je vživel v skupino, Milan pa se je bolj počasi prilagajal na kolektivno življenje — in včasih celo neobičajno. Postal je moja mala uganka, ki sem jo želela čimprej razvozlati.

Njegova mati nam je že prvi dan povedala, da Milan vsak dan po kosilu bruhal in da je tako že od prvih korakov naprej. Prešel je že v obdobje prvih dni, ko novince v vrtcu predvsem opazujejo. Prišel se je že igrati z otroki in sodelovati pri zaposlitvah. Toda pri nekaterih zaposlitvah se je umaknil. Nekateri novince najprej sodelujejo pri pravljičah, drugi pri telovadbi, tretji pa pokažejo za vse zaposlitve enako zanimanje. Milan samo nekaterih zaposlitev ni maral. Opazila sem, da je bil do otrok v skupini precej grob. Če se je le nadejal, da ga ne opazujem, je svojega soseda boksnil ali pa odrinil z vsem telesom.

Hotela sem ga bolje spoznati. Motile so me neprijetnosti, s katerimi nas je vznemirjal po kosilu, motile so me njegove grobosti in odklanjanje nekaterih zaposlitev. Iskala sem skupni imenovalac zaposlitev, ki jih ni maral. Potem sem nekega dne pri kosilu opazila, da je imel žlico naslonjeno na levi rob krožnika. Videl je, da ga gledam: prijel je žlico v desno roko in jedel naprej. Čez nekaj dni sem otrokom k uri individualnih zaposlitev prinesla prenosno tablo in barvne krede.

Milan je sicer pogosto odklanjal likovne zaposlitve, toda tisto jutro se je le približal tabli. Deklice so me poklicale v kotiček, kjer so „spekle“ pecivo. Povabile so me, naj poskusim in povem, ali so „spekle“ okusno. Ko sem ponovno prišla k tabli, sem opazila na njej nekaj čačk. Milan me je zagledal in odložil kredo. Povabila sem ga na „sprehod“ po tabli. Rekla sem mu, da lahko riše tudi z obema rokama, če želi. Prijel je dve kredi. Po nekaj potezih sem ugotovila, da so sledi krede, ki jo je držal v levi roki, malo bolj trdne, ravne in pogumneje začrtane kot sledi, ki jih je puščala kredo v njegovi desnici. Kaj pa, če je otrok levičen? Sem se vprašala. Toda vsa opravila, ki so zahtevala spretnost desne roke, je dobro opravljal. Spomnila sem se na žlico, naslonjeno na levi rob krožnika. V skupini sem imela levično deklico, ki je jedilni pribor odlagala na levo stran krožnika.

Milan se je kmalu presušeril: začel je graditi hišice iz kock in tako ga nisem mogla več opazovati. Kadar smo risali, je držal pisalo v desnici. Njegovi izdelki so dokazovali fazo njegovega likovnega razvoja: bila je na stopnji upodabljanja glavonožca. Zaostanek v razvoju petletnega otroka!

Pri kosilu sem rekla otrokom, da jih bom preizkusila, če vedo, katera roka je leva in katera desna. „Poizkusite zajeti juho z žlico v desni roki! Dobro. Sedaj pa še z žlico v levi roki! Rada bi videla, kako ste

spretni! Pojejte nekaj žlic juhe z levo roko!“ Moje opazovanje je bilo namenjeno Milanu, ki pa ni smel vedeti, da preizkušam spretnost njegovih rok. Prijel je žlico z levo roko prav tako spretno kot z desno. Drugim otrokom se je juha polivala iz žlic, on pa jo je prinesel z levico k ustom bolj polno žlico kot z desnico. Le dvoje je bilo mogoče: da ima otrok obe roki enako spretni ali pa je levičar, ki so ga „preusmerjali“.

Po roditeljskem sestanku me je Milanova mama počakala. Vprašala sem jo, če je doma opazila, da opravlja otrok nekatera opravila z levo roko. Odgovorila je, da so že zelo zgodaj opazili, da raje dela z levo roko, vendar pa so dosledno zahtevali, naj uporablja desno. Prosil sem jo, naj pelje otroka v vzgojno posvetovalnico in se posvetuje s strokovnjaki. Menila sem, da je bolje, če ji povedo tam, da je otrok levičen. Zvedela bo tudi, kakšno napako sta naredila z možem, ko sta otroka nasilno usmerjala k delu z desnico. Kmalu mi je mati sporočila, kaj so v posvetovalnici ugotovili: otrok je levičen. Dali so ji tudi napotke, kako naj z njim ravna. Potem sem se pogovorila z Milanom. Rekla sem mu, naj riše, je in opravlja opravila s tisto roko, s katero laže dela. Če želi risati z levo, naj riše z levo, tudi je naj tako, saj mene to prav nič ne moti. Morala sem mu pokazati, da želim, da bi bil bolj sproščen. Milan po kosilu ni bruhal.

Kako pa je bilo vsa leta prej? Mama ga je silila, da je počel zanj nemogoče. Pisal naj bi z desno roko, možganski center za motoriko pa je imel na desni strani. Zaradi mamine vztrajnosti je poizkušal doseči nekaj, za kar njegov organizem ni bil sposoben. Ni mu dovolil razvijati sposobnosti tam, kje je imel vse možnosti za dober razvoj. Uprl se je, moral je pokazati, da ga silijo vsak dan v nekaj, kar ni sprejemljivo; zato je bruhal. Saj je šlo, njegova desnica je postala bolj spretna, toda ne tako kot levica. Koliko moči je moral porabiti za to, koliko nesmiselnih naporov, ki so zavirali njegov razvoj na drugih področjih. Lahko bi se sproščeno razvijal, dobro razvil spretnost leve roke in ob tem dosegel lepe uspehe. Z levico bi lahko narisal čudovito mamo, sicer s predolgimi nogami in okornimi prsti na rokah, z velikimi gumbi, z rožicami na bluzi in s travo okoli njenih nog. Tako pa riše glavonožca in ga je sram risati, ker znajo drugi veliko bolje. In skupni imenovalac zaposlitev, ki jih je odklanjal? Našla sem ga že pred pogovorom z Milanovo mamo: vse zaposlitve, pri katerih bi moral pokazati ročne spretnosti. Sedaj je Milan že bolj sproščen in med otroki tudi bolj priljubljen. Še kdaj koga porine in udari. Po kosilu z njim ni več težav. Mama ga je pohvalila, da je bolj ubogljiv. Hudo je, če te silijo v to, česar ne zmoreš.

ZMAGA GLOGOVAC

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Delovni čas

VPRAŠANJE: Sem učiteljica nižjega razreda osnovne šole in imam majhnega otroka. Na podružnični šoli bi šla učiteljica na porodniški dopust, zato me ravnateljica šole prepričuje, da bom morala prevzeti njeno delo. Moj delovni čas bi trajal tako 48 učnih ur na teden. Ali je kak zakon, ki bi me obvezoval, da moram prevzeti to dodatno obremenitev? — A. M.

ODGOVOR: Učiteljeva delovna obveznost znaša 42 ur tedensko. V ta delovni čas se šteje poučevanje, priprava, vzgojno-izobraževalno in drugo delo, ki je v zvezi z vzgojno-izobraževalno dejavnostjo osnovne šole. Zakon vas torej glede tega popolnoma ščiti, ne le kot mater, temveč tudi kot delovnega človeka, katerega delovni čas ne sme biti, razen v izjemnih primerih, daljši kot 42 ur tedensko.

Problem odsotnosti zaradi porodniškega dopusta bo morala šola rešiti drugače, saj je v takih primerih mogoče skleniti razmerje za določen čas, to je do vrnitve tovarišice s porodniškega dopusta. — T. Š.

Združitev oddelkov

VPRAŠANJE: Sem strokovna učiteljica telesne vzgoje. Med kolegovo odsotnostjo sem poučevala združene razrede. Pri obračunu osebne dohodke pa sem ugotovila, da pravilnik šole priznava poseben dodatek za združevanje oddelkov za vse predmete razen za telesno vzgojo. Ali sem upravičena zahtevati razliko? — M. Z.

ODGOVOR: Menimo, da gre za neupravičeno neupoštevanje telesne vzgoje nasproti drugim predmetom kot tudi za neenako vrednotenje dela, ki zahteva iste sposobnosti in strokovnosti. Samoupravni spo-

razum o delitvi osebnih dohodkov žal glede tega ne določa ničesar. Na njegova določila se torej ne morete opreti. Zato vam svetujemo, da zahtevate dopolnitev ali spremembo pravilnika o delitvi osebnega dohodka in enaka merila za vrednotenje telesne vzgoje glede na druge predmete. Pogoj za pridobitev dodatka je torej sprememba pravilnika, ki ga lahko spodbijate tudi iz razlogov neskladnosti z ustavo. — T. Š.

Učiteljeva obveznost

VPRAŠANJE: Imam visokošolsko izobrazbo. Ker nimam strokovnega izpita, mi odtegujejo 47,3 točke. Nimam razredništva, zato imam manjšo plačo kot učitelj s srednješolsko izobrazbo in petletno delovno dobo. Ali mi je šola upravičeno povišala učno obveznost na 22 ur tedensko in me s tem prikrajšala za osem honorarjih ur mesečno? — S. M.

ODGOVOR: Delavcem brez strokovnega izpita se kalkulatorni osebni dohodek, izračunan po 8. členu samoupravnega sporazuma, zmanjša za 10 %. Učno obveznost učiteljev določa zakon o osnovni šoli. Tako znaša obveznost učiteljev za razredni pouk toliko učnih ur, kolikor jih določa predmetnik, vendar ne več kot 24 učnih ur tedensko. Učna obveznost učiteljev za predmetni pouk je torej 22 ur tedensko. Če organizacija vzgojno-izobraževalnega dela tako zahteva, lahko svet osnovne šole poveča ali zmanjša posameznim učiteljem za predmetni pouk učno obveznost za največ dve uri tedensko. Učna obveznost 22 ur tedensko je torej v vsakem primeru v skladu z zakonom. Razlog, da imate vi kot začetnik z visokošolsko izobrazbo pravzaprav enak dohodek kot učitelj s srednješolsko izobrazbo, je v tem, da imajo prosvetni delavci z več kot 5 let delovnih izkušenj poseben dodatek na delovno dobo, ki vam ne pripada, ker še nimate delovnih izkušenj.

Nova vsebina razprave in sklepov

V soboto, 12. januarja so zborovali prosvetni delavci občine Krško

Tudi v Krškem so se odločili za ustanovitev osnovnih sindikalnih organizacij po šolah in konference prosvetnih delavcev po delegatskem sistemu. Po odličnem predavanju prof. Veljka Trohe o lepem in estetski vzgoji na šolah, so nastopili prvaki ljubljanske Opere. Prvič so podelili za zasluge v šolstvu plaketo dr. Franceta Prešerna. Delo akad. medaljerja Vladimira Štovička je prejel ravnatelj osnovne šole Leskovec in poslanec republiškega prosvetno-kulturnega zbora Ciril Plut.

Krško je bila ena od redkih slovenskih občin, kjer so bili delavci, zaposleni v vzgojno-izobraževalnih zavodih, doslej združeni v skupnem sindikatu, ki je štel 256 članov. V času proračunskega financiranja šolstva so se tako čutili politično močnejši in so dosegli tudi pomembne uspehe. Posledje bo to nalogo prevzela konferenca prosvetnih delavcev. Tovariš Niko Žibret, dosednji predsednik skupnega sindikata, je v svojem poročilu pokazal na vse izboljšave, ki jih je bilo v zadnjih štirih letih deležno šolstvo krške občine. Razprava je to njegovo trditev tudi potrdila. V tem času so za investicije v šolstvu dali več kot 2 stari milijardi: novi osnovni šoli v Brestanici se je pridružila sodobna zgradba v Krškem, novo šolo pa bodo kmalu zgradili tudi v Koprivnici. Predšolski otroci so dobili nove vrte v Senovem, v Krškem in Kostanjevici, graditi pa so pričeli tudi v Brestanici. V Raki, Leskovcu in drugod so dobila šolska poslopja nova pročelja, posod imajo že centralno ogrevanje in parket, kupujejo sodobna učila in opremo, mnoge šole pa imajo tudi svoja športna igrišča. Odkar je bila ustanovljena temeljna izobraževalna skupnost, so se osebni dohodki prosvetnih delavcev precej izboljšali. Družbena pomoč tokrat ni izostala; uspeh je bil

dosežen, pomagale pa so delovne organizacije, republiška izobraževalna skupnost in občani, ki so v Krškem in Koprivnici izglasovali krajevni samoprispevek.

V krški občini na srednjih šolah ne manjka veliko učiteljev — slabše je na podružnicah. Ugodno kadrovsko zasedbo so dosegli s pravilnikom, ki zagotavlja posebne olajšave pri izrednem študiju in daje možnost študijskih dopustov. Vse šole so se do roka tudi konstituirale v OZD in oblikovale samoupravne akte. Delo je bilo naporno, zato pozdravljajo pobudo, da bi prišlo do ustanovitve republiške skupnosti osnovnega šolstva. Ta bi s strokovnimi službami lahko precej pomagala pri podobnih akcijah. V Krškem namreč ugotavljajo, da imajo sedanji samoupravni sporazumi še precej pomanjkljivosti: vzgojiteljice s končano srednjo šolo niso izenačene z učitelji, izkušnje po 25 letih poučevanja niso posebej nagajane, minulo delo ni ovrednoteno, osebni dohodki se dodeljujejo vse preveč linearno ipd. Zato pozdravljajo prizadevanja slovenskega izvršnega sveta, naj bi se faktor stimulacije obračunaval po trimesečjih. Nekatere omenjene težave so kljub temu že sami reševali. V. P.

Srečanje mladih slovenskih lutkarjev

Občinska Zveza prijateljev mladine Novo mesto in Zveza kulturno prosvetnih organizacij občine Novo mesto

razpisujeta

pod pokroviteljstvom občinske skupščine Novo mesto
IV. REPUBLIŠKO SREČANJE PIONIRJEV
LUTKOVNIH SKUPIN

Srečanje bo 12., 13. in 14. aprila 1974, pričelo pa se bo v petek 12. aprila ob 8. uri v avli osnovne šole Grm v Novem mestu — po programu Jugoslovanskih pionirskih iger 1973 — 1974 „Lepota v ustvarjanju in radost v odkrivanju“.

1. Prijavijo se lahko lutkovne skupine pionirskih odredov. Če je v občini več lutkovnih skupin, naj občinska ZPM izbere in prijavi eno z najboljšimi uspehi.
2. Lutkovne skupine bodo na republiškem srečanju sodelovale s predstavami (do 30 minut) ali s kombiniranim programom (več krajših predstav) enake časovne dolžine. Lahko nastopijo z ročnimi in drugimi lutkovnimi tehnikami.
3. Prijave sprejema občinska Zveza prijateljev mladine Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30, do 10. marca 1974.

V prijavi je treba navesti:

- a) ime skupine z natančnim naslovom, ime mentorja in poimenski seznam nastopajočih,
 - b) naslov igrice, ime avtorja in čas trajanja igrice.
4. Strokovna žirija bo obiskala prijavljene skupine mladih lutkarjev v času od 15. do 28. marca 1974 in si ogledala njihove uprizoritve ali vaje ter jim strokovno pomagala, če bo potrebno. Ob tej priložnosti bo sestavila izbor skupin za republiško srečanje. Občine, ki so najbolj oddaljene od Novega mesta (Lendava, Murska Sobota, Radgona, Ljutomer in Ormož) ter (Piran, Izola, Koper), naj se dogovorijo za takšen razpored uprizoritvev, da jih bo žirija obiskala v enem ali dveh zaporednih dneh.
 5. ZPM občine Novo mesto bo do 2. aprila 1974 obvestila skupine, ki jih bo žirija izbrala na IV. srečanje mladih slovenskih lutkarjev v Novem mestu.

Strokovna žirija bo ocenjevala vse predstave na IV. republiškem srečanju v Novem mestu.

Po predstavah bo pogovor z nastopajočimi. Organiziran bo tudi strokovni posvet z mentorji, ki vodijo lutkovne skupine pionirjev. Tega posveta se bodo lahko udeležili vsi, ki imajo veselje do dela z lutkovnimi skupinami.

Za udeležbo na IV. srečanju mladih slovenskih lutkarjev bodo vse skupine prejele posebna priznanja.

Skupine mladih lutkarjev — udeležencev na IV. republiškem srečanju naj bi v prostem času priredile posebne predstave za pionirje novomeške občine; vabijo jih naši pionirji in jih prosijo, naj jim sporočijo, če so pripravljeni sodelovati.

Mladim lutkarjem — udeležencem tega srečanja bo organizator zagotovil prenočišča in prehrano.

Spremljevalci naj s prijavo sporočijo, če želijo rezervacijo prenočišča.

OSNOVNA ŠOLA DOBREPOLJE, Videm 35

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja zemljepisa in zgodovine za predmetno stopnjo za nedoločen čas.

Pogoji: PRU

Z Ljubljano so ugodne prometne zveze s šolskim avtobusom. Pouk samo dopoldne. Nastop službe 1. 2. 1974.

Svet

OSNOVNE ŠOLE IVAN CANKAR VRHNIKA

razpisuje za določen čas delovna mesta:

— učitelja za 3. razred od 15. marca

— učitelja za 2. razred od 10. aprila

Obe mesti sta na centralni šoli na Vrhniki, nadomeščanje v času porodniškega dopusta; za eno od teh dveh mest je mogoče nastopiti delo s 1. februarjem — poučevanje v mali šoli;

— učitelja za 3. razred na podružnični šoli Log pri Brezovici od 1. februarja do konca šolskega leta.

Za vsa tri delovna mesta je potrebno znanje MOM.

Svet bo sprejemal prijave 15 dni po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA

SIMON GREGORČIČ KOBARID

razpisuje prosto delovno mesto

predmetnega učitelja za zgodovino in zemljepis za nedoločen čas.

Na voljo je samsko stanovanje.

Rok za sprejemanje prijav je 15 dni.

Svet

OSNOVNE ŠOLE PETER ŠPRAJC-JUR ŽALEC

razpisuje delovno mesto

razrednega učitelja

od 1. februarja 1974 dalje za določen čas.

GIMNAZIJA „FRAN MIKLOŠIČ“

LJUTOMER

razpisuje prosto delovno mesto

profesorja ali predmetnega učitelja za matematiko in fiziko.

Delovno mesto je za nedoločen čas.

Nastop službe takoj ali s 1. II. 1974.

Rok za vložitev prijave je 7 dni po objavi v Prosvetnem delavcu.

GOSTINSKA ŠOLA CELJE

razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja za italijanski in nemški jezik, P

Stanovanja ni.

DIJAŠKI DOM MAJDE ŠILC

Novo mesto, Kristanova 60

razpisuje delovni mesti

2 vzgojiteljev

— z višjo ali visoko izobrazbo pedagoške smeri — za nedoločen čas

— ali s srednjo izobrazbo pedagoške smeri — za določen čas.

Nastop službe je mogoč takoj. Za enega vzgojitelja je na voljo garsonjera v domu.

Razpis velja do zasedbe obeh delovnih mest.

Naročnikom Prosvetnega delavca

Prvi letošnji številki PD smo priložili položnice. Zato prosimo predvsem naročnike, ki kljub stalnim pozivom v PD in kljub opominom še vedno niso poravnali naročnine za lansko in predlansko leto, naj to čimprej storo.

Konec decembra 1973 so nam neredni naročniki dolgovali 7.500.000 SD, kar je velika vsota za naše razmere. Obžalujemo, da tolikšno število prosvetnih delavcev redno prejema naše glasilo, pa se ne spomnijo na svoje obveznosti do njega; s tem nam povzročajo velike finančne težave, saj je naročnina eden naših poglavitnih dohodkov, s katerim plačujemo stroške za tiskanje, ekspedit in poštni pavšal. Nekatere naročnike, npr. v Gorišnici, Podgradu in drugod niso poravnali naročnine niti še za leto 1971.

Prvo letošnje številko smo poslali vsem naročnikom, drugo številko pa bomo poslali samo tistim, ki bodo naročnino za pretekli dve leti poravnali. Neredne naročnike bomo črtali, naročnino od njih pa izterjali.

Hkrati prosimo naročnike, naj čimprej poravnajo tudi naročnino za to leto v znesku 30 N-din, ker nam je denar na začetku leta najbolj potreben.

Uprava in uredništvo PD

Obvestilo

Pedagoški inštitut pri univerzi v Ljubljani obvešča, da je publikacija HIPOTETIČNE MINIMALNE UČNE NORME ZA OSNOVNO ŠOLO razprodana. Predvidoma bomo izdali že konec leta Verificirane minimalne učne norme za osnovno šolo od I. do IV. razreda.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiriinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor,

odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica, ISSN 0033-1643.

ADIJO, ŠTORKLJA je simpatičen družbenokritičen in vzgojen film — predvsem za odrasle. Režiser Manuel Summers je z veliko duha, z izoblikovanim odnosom do pomanjkljive spolne vzgoje in vzgoje nasploh ter z izredno občutljivostjo ustvaril film, ki nas zadovoljuje po idejni in realizatorski plati. Prijetno presenečenje ob španškem filmu. — mb

PREPOVEDANE STRASTI je film Giuseppa de Santisa, ki je ustvaril obrtniško dokaj uspešen film. Ponavljajoč že obrabljeno tezo o pokvarjenosti bogatih, o dvoličnosti duhovščine in težki usodi brezpravnih pa se ni vrstil med svoje sonarodnjake in sodobnike, ki izražajo družbeno in moralno zavzetost veliko bolj prizadeto in samoniklo. — mb

HAMMERSMITH JE POBEGNIL je film zvencev imen: Peter Ustinov je režiser, Richard Burton in Elisabeth Taylor pa sta nosilca glavnih vlog. Film je pravzaprav moderna različica Fausta. Je zanimiv, predvsem po igralski plati, manj po režijski. — mb

DETEKTIV KLUTE je fantastična zmes napetosti (skorajda hičkokovske) in nežne erotike. Zločin in iskanje zločina posegata v družbeno plat in kazeta nekatere družbene deformacije. Erotika v filmu je optimističen, z grenkim navdihom pobarvan spev človekovi potrebi po ljubezni. Na srečo brez melodramatskih zapletov. Enako kot je storil re-

žiser Alan Pekula že v filmu Napadalo dekle. — mb

CATLOW je tretjerazredni western z Yul Brunerjem v glavni vlogi. Ob njem igra še Daliah Lawi. Zgodba je sestavljena iz mnogih za lase privlečenih akcij, brez repa in glave. — mm

SEX — SHOP komedija na račun seksa; zreziral jo je Claude Berry. Ko lastnik nedonosne knjigarnice preuredi svoj lokal v sex-shop, mu posel zavetji. Toda sedaj bi se moral tudi sam vključiti v seksualno revolucijo in spremeniti svojo miselnost: to pa mu nikakor ne gre od rok. Je tipičen družinski oče in šestinski mož, zato ga vidimo v raznih smešnih situacijah. Tudi ženo sili, naj bi postala bolj „svobodnega mišljenja“; ko ga ta uboga, je neznanško ljubosumen. Režiser film duhovito konča; ob koncu se lahko nad marsičem zamislimo. — mm

KLIC DIVJINE je francosko-nemško-italijansko-španska koprodukcija. Bo že držalo: čim več je koproducentov, tem slabši je film. Film bi bil lahko dobro delo o zvestem psu, ki je moral marsikaj prestati, dokler ni postal vodja volkov, toda to bi bilo pre malo komercialno. Zato so dodali kopače zlata, med katerimi je glavni možati Charles Heston pa lepo lastnico salona, ki jo igra Michele Mercier. Tako kot je razkazovala svoje telo kot Angelika, ga razkazuje tudi tokrat. V filmu ne manjka pretepen in poceni skonstruiranih „napetih“ situacij. — mm

kinematografi prikazujejo

MATEMATIČNA GIMNAZIJA V PRIŠTINI

Pokrajinska skupnost za izobraževanje SAP Kosovo v Prištini je izdala odločbo o ustanovitvi matematične gimnazije. Nova šola, ki jo financira pokrajinska skupnost izobraževanje, je začela delati z letošnjim šolskim letom. Delala bo po učnem načrtu in predmetniku, ki ju je odobril prosvetni svet SR Srbije.

ŠE ENA NOVA OBVEZNOST ZA UČITELJE: DELO Z OBOLELIMI OTROKI

Po odloku občinskega oddelka za narodno izobraževanje morajo sovjetske šole organizirati individualni pouk za tiste otroke, ki zaradi zdravstvenega stanja ne morejo obiskovati osemletne šole (ki so dalj časa kronično bolni, imajo posledice paralize ipd.)

Za delo s takimi učenci prejema učitelji, ki poučujejo učence od 1. do 4. razreda, 4 ure nadomestila tedensko, tisti ki poučujejo od 5. do 8. razreda, po 6 ur nadomestila.

BOLJŠI UČITELJSKI KOLEKTIVI POMAGAJO SLABŠIM

Večina ukrajinskih učencev, ki konča osmi razred splošno izobraževalne šole, nadaljuje šolanje v višjih razredih srednje šole. Srednjo šolo uspešno konča 89,4% vpisanih učencev. Del učencev, posebno v kirovskem, nikolajevskem, poltavskem in viniškem območju sploh ne obiskuje srednje šole. Velik osip je tudi v večernih šolah. V nekaterih območjih — doneckem, karkovskem, odeskem in kirskem, je prenehali obiskovati 9. in 10. razred vsak četrti mladi delavec.

V prosvetnem ministrstvu USSR so razčlenjevali vzroke teh pojavov in proučevali ukrepe, ki naj bi pripomogli k rednemu obiskovanju šol in izboljšanju kakovosti pouka in učenja. Predsednik sindikata delavcev te republike M. P. Ševčenko je na sestanku kolegija predlagal, naj boljši učiteljski kolektivi prevzamejo patronat nad slabšimi in jim tako pomagajo. Zahteval je tudi, da je treba bolj poskrbeti za življenjske razmere učiteljev; 30.000 učiteljev na vasi še vedno stanuje pri privatnikih.

pijte priznano
laško
pivo